
ИЗВЕШТАЈ
О АКТИВНОСТИМА МИНИСТАРСТВА
ЗА БРИГУ О ПОРОДИЦИ И
ДЕМОГРАФИЈУ У ЦИЉУ УНАПРЕЂЕЊА
ДЕМОГРАФСКЕ СЛИКЕ КРОЗ
ПОДРШКУ ПОРОДИЦИ

Министарство за бригу о породици и демографију

Београд, август 2022.

Садржај

Подршка породици и унапређење демографске слике Србије	6
СЕВЕРНОБАНАТСКИ ОКРУГ	11
Кикинда	11
Кањижа	13
Нови Кнежевац	14
Сента	16
СРЕДЊОБАНАТСКИ ОКРУГ	18
Зрењанин	18
Житиште	20
Нова Црња	21
Нови Бечеј	23
Сечањ	25
ЈУЖНОБАНАТСКИ ОКРУГ	27
Алибунар	27
Ковачица	29
Опово	30
Пландиште	32
СЕВЕРНОБАЧКИ ОКРУГ	34
Суботица	34
ЗАПАДНОБАЧКИ ОКРУГ	36
Сомбор	36
Апатин	39
Кула	40
Оџаци	42
ЈУЖНОБАЧКИ ОКРУГ	43
Нови Сад	44
Бач	46
Бачка Паланка	47
Бачки Петровац	49
Беочин	50
Врбас	51
Жабалъ	52
Србобран	53
Сремски Карловци	55

Министарство за бригу о породици и демографију
„Подршка породици и унапређење демографске слике Србије“

Темерин	58
Тител.....	59
ТОПЛИЧКИ ОКРУГ	61
Прокупље	61
Куршумлија.....	63
Житорађа	65
Блаце	66
ЈАБЛАНИЧКИ ОКРУГ	68
Лесковац.....	69
Бојник	69
Лебане.....	71
Медвеђа	72
Власотинце.....	73
ПИРОТСКИ ОКРУГ	75
Пирот	75
Бела Паланка.....	78
Бабушница.....	81
Димитровград	82
ПЧИЊСКИ ОКРУГ	84
Врање	85
Владичин Хан	87
Сурдулица	88
Босилеград.....	90
Трговиште	91
ПОДУНАВСКИ ОКРУГ.....	92
Смедерево.....	93
Смедеревска Паланка.....	94
Велика Плана	96
МОРАВИЧКИ ОКРУГ	98
Чачак.....	98
Горњи Милановац	100
Ивањица	102
Лучани	104
РАШКИ ОКРУГ.....	105
Рашка	106

Министарство за бригу о породици и демографију
„Подршка породици и унапређење демографске слике Србије“

Тутин	108
Нови Пазар	109
Врњачка Бања	111
Краљево	113
РАСИНСКИ ОКРУГ	115
Александровац	115
Брус	117
Варварин	119
Крушевац	120
Трстеник	122
Тићевац	124
ЗЛАТИБОРСКИ ОКРУГ	125
Ариље	126
Бајина Башта	128
Косјерић	129
Нова Варош	131
Пожега	133
Прибој	134
Пријеполје	136
Сјеница	137
Чајетина	139
Ужице	140
БРАНИЧЕВСКИ ОКРУГ	142
Велико Градиште	142
Голубац	143
Жабари	145
Жагубица	145
Кучево	147
Мало Црниће	148
Петровац на Млави	149
Пожаревац	151
БОРСКИ ОКРУГ	153
Бор	153
Кладово	154
Мајданпек	156

Министарство за бригу о породици и демографију
„Подршка породици и унапређење демографске слике Србије“

Неготин.....	157
ЗАЈЕЧАРСКИ ОКРУГ	159
Бољевац	159
Зајечар.....	160
Књажевац	162
Сокобања.....	164
НИШАВСКИ ОКРУГ	166
Алексинач	166
Дољевац.....	168
Мерошина.....	168
Ражањ.....	171
Сврљиг.....	172
Ниш.....	173
СРЕМСКИ ОКРУГ	174
Инђија	175
Ириг	176
Пећинци.....	177
Рума	178
Сремска Митровица	179
Стара Пазова	180
Шид.....	182
МАЧВАНСКИ ОКРУГ	184
Богатић	184
Владимирци	185
Коцељева	187
Крупањ	188
Лозница	189
Љубовија.....	191
Мали Зворник	192
Шабац	193
КОЛУБАРСКИ ОКРУГ	195
Осечина	195
Ваљево.....	196
Лајковац.....	198
Љиг.....	199

Министарство за бригу о породици и демографију
„Подршка породици и унапређење демографске слике Србије“

Мионица	200
Уб	201
ШУМАДИЈСКИ ОКРУГ	203
Аранђеловац	203
Баточина	204
Кнић	205
Лапово	206
Рача	208
Крагујевац	209
ПОМОРАВСКИ ОКРУГ	210
Деспотовац	210
Јагодина	212
Параћин	213
Рековац	214
Свилајнац	216
Ћуприја	217

Подршка породици и унапређење демографске слике Србије

Законом о министарствима („Службени гласник РС“, бр. 128/20) од 26.10.2020. године, образовано је Министарство за бригу о породици и демографију и утврђен је делокруг рада Министарства.

Министарство за бригу о породици и демографију обавља послове државне управе који се односе на систем породичноправне заштите, брак, популациону политику, планирање породице, породицу и децу, унапређење и развој демографске политике, политике наталитета, квалитета живота и продужетка живота, репродуктивног здравља и унутрашњих миграција, израду националних докумената и припрему и спровођење кампања у вези са демографском политиком.

У циљу сагледавања и разумевања демографске ситуације у Србији, као и идентификовања конкретних проблема са којима се општине и градови у Србији суочавају, представници Министарства за бригу о породици и демографију су током 2021. и 2022. године посетили 129 јединица локалне самоуправе, разговарали са представницима локалних власти општина и градова и утврдили стратешки циљ развоја као и актуелну ситуацију у локалним срединама, а у циљу побољшања услова живота, заустављања општег тренда смањења природног прираштаја и постепеног смањења степена миграција младих.

Било је неопходно препознавање чинилаца који су довели до тренутне демографске ситуације која указује на хитну и неодложну обавезу свих актера да се организовано и системски баве проблемима који су или јединствени за свако место у Србији, или са друге стране заступљени у готово свим ЈЛС Србије. Од посебног значаја је истицање примера добре праксе појединих јединица локалне самоуправе који су применљиви и шире и који су већ дали резултате на локалу. Током припремних истраживања демографских података, као и у директним разговорима са представницима релевантних институција и током посета центрима за социјални рад, вртићима, успешним породичним бизнисима, итд., Министарство се на терену упознало са најчешћим и најзначајнијим факторима који су дуготочно довели до неповољне демографске слике у нашој земљи.

У „Сл. гласнику РС“, бр. 25/2018 објављена је Стратегија подстицања рађања, у којој се као општи циљ одрживог демографског развоја Републике Србије у дугорочној перспективи поставља стационарно становништво тј. становништво у коме ће следеће генерације бити исте величине као и постојеће. Посебан циљ Стратегије представља активирање локалне самоуправе.

Мере пронаталитетне политике спроводе се јединствено на територији Републике Србије. Ниједна национална пронаталитетна политика, ма колико била развијена, не може одговорити на све потребе и очекивања становништва, нити може узети у обзир све специфичности живота у једној локалној заједници. Из тог разлога програме планирања породице треба надоградити мерама органа локалне самоуправе, које се финансирају из локалних извора јавних прихода. На овај начин се мере које утврђује и обезбеђује држава, проширене и обogaћене мерама локалне самоуправе, спроводе се са истим циљем.

Локална самоуправа вршењем својих законских функција свакодневно утиче на квалитет живота грађана. Побољшање квалитета живота је један од неопходних услова за подстицање рађања и родитељство. Због тога је улога јединица локалне самоуправе у овом процесу веома важна, поготово што за велику већину мањих локалних самоуправа нема значајнијег питања од питања репродукције становништва. Такође, локална самоуправа због свог положаја као ниво власти најближи грађанима, прва може да препозна потребе породица са децом и деце, и активира механизме из свог домена како би на квалитетан начин задовољила потребе становништва али истовремено и известила о ефектима државних мера могућности њиховог унапређења и примене међу локалним становништвом.

Специфични циљ овог документа је проналажења решења за: заустављање унутрашњих миграција, повећање наталитета, омогућавање услова за живот који младима и породицама гарантују останак у свом завичају – бављење инфраструктурним проблемима, изградња стамбених јединица, подстицај приватног предузетништва и других видова запошљавања, затим стипендирање, финансирање чланова породице, итд. чиме би се зауставио даљи одлив становништва и радило на побољшању природног прираштаја, са генералним циљем побољшања свеукупних услова живота. Извештај је усмерен ка актерима на свим нивоима власти како би се уочени проблеми разрешили и превазишли као и како би се примери добре праксе истакли.

У току израде овог документа у циљу упознавања са ситуацијом у ЈЛС и припреме посета, градови и општине су на захтев Министарства за бригу о породици и демографију попуњавали упитник о демографским подацима, инфраструктури, привредним субјектима, стању у школама и предшколским установама, здравственим центрима. Посебно је захтевано да се изјасне о потребама локалне самоуправе у циљу останка становништва, примерима добре праксе које имају за циљ поправљање демографске ситуације, као и проблемима са којима се суочавају у поправљању демографске слике.

Посете су реализоване у периоду фебруар 2021- март 2022. године са повременим прекидима услед Ковид пандемије. Министар Ратко Дмитровић, државна секретарка Милка Миловановић Минић и помоћница министра Александра Чамагић су чинили тим који је обилазио локалне самоуправе уз помоћ стручних служби министарства. Поред 129 локалних самоуправа које су у директним разговорима са представницима министарства изнели своју демографску слику, неколико општина је доставило одговоре на упитник што укупно чини 135 локалних самоуправа чијим подацима располажемо. Град Београд није део овог извештаја. Подаци наведени у овом извештају изведени су

као резултат информација које су добијене од ЈЛС путем упитника као и информација добијених током разговора са представницима градова и општина.

Мере јединица локалне самоуправе усмерене на бригу о породици и популациону политику

По закону о финансијској подршци породици са децом у члану 11, став 4. АП Војводини, општини, односно граду остављена је могућност, ако су обезбедили средства, да утврде и друга права, већи обим права од права утврђених законом о финансијској подршци породици са децом и повољније услове за њихово остваривање. Највећи део јединица локалних самоуправа је то и учинио. Мере које су општине и градови уврстили у своје локалне одлуке је разнолик али све локалне самоуправе издвајају средства за свако рођено дете. Износи варирају од 10.000 динара до чак 120.000 по детету. Издваја се и финансијска помоћ за незапослене труднице и породиље у трајању од 12 месеци. Посебно је занимљив пример општине Голубац која је осмислила начин да подигне број породица са троје и више деце давањем које предвиђа да незапослене жене део средстава уложе у плаћање пореза и доприноса. Мера траје 15 година и самим тим жена остварује право на пензију.

Посебни износи се издвајају у појединим локалним срединама за треће и четврто дете као посебна стимулација за вишечлане породице. Поклон беби пакета већина локалних самоуправа додељује по излазку мајке и детета из породишта. За бебе рођене 1. јануара велики број општина и градова обезбеђује посебну поклон честитку.

Неколико локалних самоуправа као посебну меру популационе политике донело је одлуке о финансијској помоћи брачним паровима приликом склапања брака у различитим износима од 10.000 динара и више. Услов за помоћ је да се пре склапања брака има пријављено боравиште на територији општине. Ово је једна од занимљивих мера усмерена на очување институције брака а самим тим и породице што је неопходно ако узмемо у обзир чињеницу да се по последњим подацима сваки трећи брак закључен у нашој земљи оконча разводом.

Посебна пажња посвећена је финансирању борава деце у предшколским установама. Поред већ дефинисаних права Законом о финансијској подршци породици са децом, (финансирање борава деце без родитељског старања, деце са сметњама у развоју и инвалидитетом, деце корисника новчане социјалне помоћи и деце из материјално угрожених породица), локалне самоуправе су као оснивачи предшколских установа обезбедили субвенције или ослобађање плаћања за свако треће дете као посебну меру подршке. У порасту је и број ЈЛС-а које су донеле одлуку да финансирају у потпуности боравак све деце у вртићима, што је велики помак и велико оптерећење за буџете, али сигурно и најозбиљнија мера овог типа коју реализују локалне власти, а у складу је и са најавом Председника државе да овај вид подршке породици постане пракса на нивоу целе земље. Део који родитељи финансирају је и сада незнатан и

креће се од 3000 до 6000 динара и самим тим су одређене ЈЛС и дошле до закључка да тај износ могу поднети и локални буџети (град Нови Сад, Љиг, Рума, Рашка...). Ефекти ове мере су одлични обзиром да је обухват деце подигнут на готово 100% , породични буџет ослобођен трошка а родитељи могу да се у потпуности посвете раду и каријери без да родитељство трпи. Нажалост и даље постоје ЈЛС које имају озбиљан проблем са листама чекања за упис деце у вртић (Ужице, Ваљево, Краљево..) и овим проблемом би се требало озбиљно позабавити јер су одједи и последице озбиљни тешко га је санирати а препреке за његово решавање су углавном недостатак простора и кадрова за проширење постојећих капацитета. У великим градовима потрбно је и водити рачуна о усклађивању радних времена компанија, установа и вртића и школа јер то за децу вртићког и млађег школског узраста зна да представља велики проблем при усклађивању породичног и пословног живота.

Већина локалних самоуправа финансира доделу ауто седишта за новорођену децу, у циљу безбедног учешћа деце у саобраћају.

Велики изазов за већину, поготово разубјене локалне самоуправе, представља организација превоза ученика основних и средњих школа. Пракса је различита када је у питању овај вид подршке породици па општине или саме организују школски превоз или рефундирају трошкове превоза.

Многе локалне самоуправе обезбеђују бесплатне уџбенике за основну школу, најчешће за ђаке прваке, и бесплатну ужину за ученике, док велики број општина планира да у зависности од расположивих буџетских средстава уведе овакву меру. Поједине општине и градови са почетком школске године поклањају ђачке торбе, школски прибор и новчану поклон честитку.

Значајну меру подршке образовању која се примењује представљају стипендије ученицима и студентима. Различити су износи стипендија, најчешће од 5.000 до 10.000 динара на месечном нивоу. У неким локалним самоуправама посебна пажња посвећена је стипендијама намењеним студентима из осетљивих група становништва.

Награде вуковцима, ђацима генерације и најуспешнијим учесницима општинских, окружних и републичких такмичења су посебна подршка најуспешнијим ученицима. Награде које се додељују варирају од новчаних награда, преко компјутерске опреме, до заједничких путовања за најбоље ученике. Посебно су награђују наставници и професори који су их припремали.

Подршка паровима који желе да постану родитељи, општине и градови помажу кроз финансирање биомедицински потпомогнутог оплодње (БМПО) – вантелесна оплодња. Помаже се кроз финансирање поступка, где се финансира одређени износ од 100.000 до 300.000 динара. Могућност пријаве је најчешће током целе године. Старосна граница за учешће у процесу се подиже на 45 и више година или се укида, тј. уводи се могућност да се без ограничења у годинама може ући у процес БМПО. Поједине локалне самоуправе финансирају и трошкове превоза до клиника где се обавља БМПО (уколико није у систему РФЗО), као и финансирање трошкова

додатних прегледа, анализа, лекова и суплемената. Ова област је вероватно најбоље покривена и уз додатно усклађивање са Правилником РФЗО-а, односно дефинисање онога шта финансира република а шта локал у оквиру истих средстава, били би покривени сви потенцијални корисници. Неке локалне самоуправе пружају финансијску помоћ намењену за лечење деце оболеле од малигнух и других тешких болести.

Један од проблема са којим се суочавају жене током овог за њих физички и психички тешког процеса је и чињеница да Закон о здравственом осигурњу, за разлику од трудноће, не предвиђа плаћено одсуство са рада током припреме и процеса вантелесне оплодње, тако да се жене углавном сналазе користећи одмор или неплаћено одсуство са рада како би прошле кроз процес припреме за и саме вантелесне оплодње.

Такође уколико се говори о доступности здравствених услуга грађанима потребно је ревидирати и додатно унапредити **Правилник о ближим условима за обављање здравствене делатности у здравственим установама и другим облицима здравствене службе** у смислу усклађивања потребних услова и њиховог прилагођавања површини, разумејености и специфичности локалних средина.

Поред свих ових мера, потребно је посебну пажњу обратити и на доступност здравствених услуга, школских и ваннаставних, културних, спортских и осталих садржаја сваком појединцу, јер само тако гарантујемо једнаке шансе и могућности свима. Велики је број ЈЛС које не испуњавају услове потребне за поједине лекаре специјалисте, готово све општине које имају до 20 000 становника имају потребу за дефектолозима и логопедима, родитељи су приморани да ове услуге добијају у већим центрима и за њих издвајају значајна средства.

Постоје и места којима је потребна помоћ приликом креирања посебно туристичке понуде јер често општине немају капацитете да креирају понуду и представе све своје туристичке потенцијале и културно-историјска блага. Овоме би додатно помогло и ревидирање **Правилника о организацији и остваривању наставе у природи и екскурзије у основној школи** како би се пре свега млади упознали са својом земљом. Пример је део наше земље за чији развој је и Влада формирала радну групу како би се изградио пут преко Радан планине, повезала читава једна туристичка регија и омогућила додатна промоција целе ове регије за коју међутим већина становника наше земље није још увек ни чула. Иако треба поштовати вољу школе и савета родитеља о месту и плану реализације ових активности, могао би се ревидирати списак потенцијалних дестинација за спровођење школских екскурзија и водити рачуна о удаљености и вероватноћи да деца из нпр. Војводине обиђу крајњи југ наше земље и обратно јер је мала вероватноћа да ће то учинити самостално а да то није у оквиру организованих путовања.

Потребно је и водити рачуна о демографској угрожености појединих општина приликом креирања уписне политике у основне и средње школе, јер ове измене могу трајно уништити шансе за демографски опоравак ових места, узећемо пример општине Ражањ у којој рапидно опада број новорођених откад нема средњу школу.

Приликом креирања свих будућих мера посебно је важно обратити пажњу на принцип једнаких могућности уз посебан осврт на 19 општина које су означене као девастиране, јер управо њима, уз изузетак Прешева и Тутина, највише прети даље демографско урушавање. Такође о овим општинама би требало водити рачуна и при изради свих горепомнутих правилника.

СЕВЕРНОБАНАТСКИ ОКРУГ

Севернобанатски округ се налази на крајњем североистоку Србије, на тремеђи Србија-Мађарска-Румунија, и простире се на површини од 2.329 км². Обухвата 50 насељених места и катастарских општина, у којима према подацима Републичког завода за статистику из 2021. године живи 132.117 становника, у домаћинствима различитог националног и етничког састава.

Сачињавају га град Кикинда и општине Чока, Нови Кнежевац, Кањижа, Сента и Ада.

Представници Министарства за бригу о породици и демографију су током 2021/2022. године посетили град Кикинду и општине Кањижа, Нови Кнежевац и Сенту.

Кикинда

Град Кикинда заузима површину од 189 км², има 10 насељених места у којима, према процени РЗС из 2021. године, живи 52.668 становника.

Преглед демографских података у претходне 3 године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВOROЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	54.131	443	2.943	-149

Министарство за бригу о породици и демографију
„Подршка породици и унапређење демографске слике Србије“

2020.	53.453	423	3.047	-159
2021.	52.668	442	2.794	-165

Током разговора са руководством града Кикинде истакнути су главни недостаци са којима се суочавају становници овог града. Имајући у виду да је смањена стопа незапослености услед доласка неколико страних инвеститора, многи брачни парови имају потребу за решавањем стамбеног питања кроз изградњу нових стамбених јединица, како би проширили породицу и остали да живе у Кикинди. Највећи проблем је недостатак пројектно-техничке документације, која је неопходна за изградњу стамбених јединица.

Наведена је изградња новог вртића, за који такође не постоји комплетна пројектно-техничка документација. У већ постојећим просторијама вртића „Бамби“ и „Колибри“, током 2021. године, извршена је адаптација просторије за целодневни боравак, дограђен је део трпезарије, као и радна соба за јаслице. Такође, у овим објектима изграђена су нова купатила и санитарни чворови.

Важно је напоменути чињеницу да се у кикиндском Дечијем и школском диспанзеру налази око 11.000 картона, као и то да се у овој установи обави близу 80.000 прегледа у току године. Истакнута је потреба за повећањем броја здравствених амбуланти као и санитарских возила, како би се деца, али и сви други корисници здравствених услуга, у што мањем броју транспортовала на лечење у Нови Сад или Београд.

У Кикинди је 2021. године започета обнова Опште болнице, чија је реконструкција предвиђена да буде завршена за три године. Расписана је јавна набавка за прву фазу, која предвиђа комплетну реконструкцију физијатрије, инфективног и дечијег одељења, као и одељења онкологије, палијативе и патологије. За другу и трећу фазу реконструкције болнице врши се припрема пројектно – техничке документације, а касније реконструкције и доградње објеката који ће надоместити смештајне капацитете у новом делу болнице услед његове модернизације у наредном периоду.

Обзиром да је стара зграда Центра за социјални рад нефункционална, током 2019. године започет је пројекат изградње новог и модерног Центра за социјални рад, чији је почетак радова пролонгиран услед пандемије корона вируса.

Општина Кикинда је такође изразила важност изградње индустријске зоне „Расадник“ у износу од 300.000.000,00 РСД за коју постоји комплетна пројектно техничка-документација са потребним дозволама.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЈАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, изградња стамбених јединица за колективно становање и изградња индустријске зоне „Расадник“
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, изградња новог вртића

- Министарство здравља, реконструкција болничког комплекса

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ГРАДУ КИКИНДА

Општина Кикинда издваја значајна финансијска средства за подршку породици са децом, и то издвајањем једнократне помоћи мајкама након порођаја – 30.000 динара за прво дете, 20.000 динара за друго дете и 10.000 динара за треће дете, као и новчане накнаде незапосленим мајкама у износу од 10.000 динара у периоду од 6 месеци.

Поред тога, за парове који су прошли лекарску комисију, у поступку вантелесне оплодње, из градског буџета се финансирају лекови, суплементи и трошкови анализа које нису финансиране из других извора.

Општина учествује у програму бесплатног паркинга за труднице, обезбеђује мултифункционалну столицу за бебу и „беби пакет“ родитељима новорођене бебе.

Са циљем задржавања младих и побољшања услова на селу током школовања, општина обезбеђује бесплатан превоз за средњошколце и регресирање 40% путних трошкова студентима од места студирања до Кикинде. Такође се сваке године расписује конкурс за стипендије и младе таленте, те сви који конкуришу и испуне конкурсне услове добијају износ од 8.500,00 РСД у периоду од 8 месеци.

Кањижа

Општина Кањижа се налази у АП Војводина, спада у Севернобанатски округ и заузима површину од 399 км². Општина Кањижа се састоји од 13 насеља, од којих је седиште градско насеље Кањижа.

Према подацима пописа становништва из 2021. године у овој општини живи 23.039 становника.

Преглед демографских података у претходне 3 године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	23581	173	1.196	17
2020.	23369	176	1.175	10
2021.	23.039	182	1.065	-18

Током посете представника Министарства за бригу о породици и демографију, као један од главних приоритета наведена је обнова и реконструкција дотрајалих објеката (вртића, школа, амбуланти), као и да то представља константан задатак, нарочито у мање развијеним насељима као што су Мартонош и Хоргош. Неопходна је реконструкција старих објеката у погледу енергетске ефикасности, што подразумева обнову фасаде објеката, замену подова уградњом новог паркета, као и обнову електричне инсталације и расвете, како би се обезбедили оптимални услови за збрињавање деце и услова за запослене у вртићима, предшколским установама и школама.

Млади и радно способни становници ове општине у све већој мери одлазе у иностранство у потрази за бољим економским условима за живот. Неопходно је заинтересовати инвеститоре за улагање, како би се омогућио већи број слободних радних места и побољшала економска ситуација становништва општине, пре свега младих људи.

Општина Кањижа се бави туризмом и туристичким улагањима међу приоритетним областима. Материјална подршка министарства за туризам би нам допринело да реализујемо дугогодишњи план изградње једног хотела и аква-парка као туристичко-рекреативног центра.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЈАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, реконструкција дотрајалих објеката вртића, школа, амбуланти
- Министарство привреде, привлачење страних инвеститора
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација, изградња хотела и аква-парка

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ КАЊИЖА

У овој општини се већ неколико година успешно спроводи програм за породице у оквиру кога се пружа подршка породицама са децом, а са друге стране се чини све да се промовише рађање.

Уобичајени облици подршке су једнократна помоћ за сву новорођенчад у износу од 20.000 динара, пакет за бебе, а осим по 50.000 динара за прворођеног дечака и девојчицу у новој години, пружа се подршка и деци предшколског и школског узраста, финансира се део трошкова за смештај у ђачким домовима и исхрану средњошколаца, а већ дужи низ година постоји и програм стипендирања.

Нови Кнежевац

Нови Кнежевац је општина у Севернобанатском округу, која се простире на 305 км². Поред Новог Кнежевца као општинског центра, ова површина обухвата и насеља:

Банатско Аранђелово, Ђала, Мајдан, Подлокањ, Рабе, Сигет, Српски Крстур и Филић. Према проценама из 2021. године, у Новом Кнежевцу је живи 9.910 становника.

У Новом Кнежевцу постоји вртић, једна основна школа и две средње школе у којима се организује настава и на мађарском језику, а целокупна администрирања у тим школама су двојезична.

Преглед демографских података у претходне 3 године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВOROЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	10.209	95	749	-21
2020.	10.089	89	807	-6
2021.	9.910	89	762	-61

Током разговора са представницима новокнежевачке општине, као највећи проблем наведен је мали број привредних субјеката, те је један од предлога да се привуче што већи број инвеститора у општину. Тиме ће се покренути отварање нових радних места, што би довело до подизања квалитета живота у овој средини.

Представници ове општине навели су да велике могућности и потенцијал виде и у развоју туризма и развијању тематских туристичких рута, те им је неопходна подршка обзиром да је туристичка инфраструктура општине Нови Кнежевац неразвијена. Неопходна су додатна улагања, смештајни капацитети, садржаји и програми који би могли да употпуне туристичку понуду. Развој туризма може у значајној мери допринети економском опоравку овог краја. Атрибуте, као што су природни ресурси и значајан туристички потенцијал које ова општина нуди, требало би искористити на најбољи начин, што би овој општини представљао значајан извор прихода.

Такође, наведен је проблем затварања институција које су од изузетног значаја за грађане: породилиште, пореска испостава, катастар, а неким грађанима електронски вид комуникације представља сметњу у решавању проблема. Постепено смањивање интеграције месних заједница изузетно негативно утиче у средини као што је општина Нови Кнежевац.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, привлачење што већег броја инвеститора у општину
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација, развијање туристичке инфраструктуре

- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Министарство здравља, Републички геодетски завод, омогућавање постојања и функционисања институција

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ НОВИ КНЕЖЕВАЦ

Како би побољшала демографску слику, општина финансијски учествује у подршци мајкама за новорођено дете у износу од 20.000 динара. Такође, значајна средства се издвајају за подршку паровима који су у процесу вантелесне оплодње. Са циљем усклађивања рада и родитељства, издвајају се финансијска средства вртићима за продужени боравак деце у периоду од 15 до 17 часова.

Сента

Општина Сента налази се у северном делу Аутономне Покрајине Војводине, на десној обали реке Тисе. Простире се на површини од 283,5 км² и обухвата четири насеља сеоског типа: Горњи Брег, Богараш, Торњош и Кеви, која су подељена на реоне.

Према процени броја становништва из 2021. године, у Сенти је живело укупно 21.120 становника

Преглед демографских података у претходне 3 године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	21.630	188	940	-8
2020.	21.376	167	1.078	-8
2021.	21.120	163	1.010	26

Током састанка са представницима општине Сента, као један од главних проблема наведена је обнова зграде Дома здравља и Опште болнице, чији су радови стопирани услед пандемије корона вируса. Општа болница у Сенти пружа услуге секундарне здравствене услуге и као таква представља централну улогу у лечењу и дијагностици болести пацијената који долазе из читавог округа. Болница Сента годишње има близу 100.000 пацијената, што указује да лечење пацијената ове и суседних општина, првенствено почиње у наведеној болници. Намера је да се ова болница додатно развија и напредује, те је неопходно да се предузму сви кораци како би се пројекат реализовао, с обзиром да се ради о установи која је од примарног значаја не само за општину и регију, већ и за мађарску заједницу у Војводини.

Развој туризма општине Сента у циљу идентификације туризма као једног од основних развојних потенцијала је такође неопходан. Постизање овог циља подразумевало би идентификацију и реално сагледавање ресурса ове општине као и препознавање интереса свих учесника туристичког тржишта. Препорука је да се сви туристички потенцијали укључе у туристичку понуду града, као и формирање додатних атракција које би обезбедиле могућност прилива већег броја туриста што би Сенту повело у жељени правац.

Такође је истакнута потреба за улагањем у путну инфраструктуру, као и у побољшање квалитета пијаће воде.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЈАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство здравља, Министарство просвете, санација и адаптација постојећих зграда школа, вртића, дома здравља
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација, улагање у развој туризма
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, улагање у путну инфраструктуру
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, побољшање квалитета пијаће воде

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ СЕНТА

Општина Сента издваја новчана средства у виду једнократне помоћи за свако живорођено дете у износу од 35.000 динара, једнократну помоћ за тројке и четворке у износу од 150.000 динара, као и једнократну помоћ за прво дете рођено у новој години у износу од 30.000 динара. Општина учествује у програму регресирања трошкова боравка деце у предшколској установи Дечји вртић „Снежана-Nófehérke“ у Сенти у износу од процентуално 20%, као и обезбеђивањем пакета за ђаке прваке основних школа на територији ове општине.

Право на суфинансирање трошкова биомедицински потпомогнутог оплођења поступком вантелесне оплодње у износу од 250.000,00 динара такође је део сета локалних мера за демографски опоравак.

Због близине границе са Мађарском, као и великог броја младих људи који имају и мађарске пасоше и могу да нађу запослење у Европској унији, у овом округу је од великог значаја и брига о старима и старачким домаћинствима, од великог је значаја увођење нових услуга које помажу свакодневно функционисање припадника старије популације.

Поред бриге о деци у овом округу је посебно назначена потреба за креирањем и имплементирањем услуга намењених старијем становништву, пуно је оваквих домаћинстава која немају редовне контакте са наследницима који су већ дуго ван земље.

СРЕДЊОБАНАТСКИ ОКРУГ

Средњобанатски управни округ један је од 29 округа у Србији и обухвата територију града Зрењанина и општина Сечањ, Житиште, Нови Бечеј и Нова Црња. Округ заузима површину од 3.256 квадратних километара, са 55 насеља у којима, према процени из 2021. године, укупно живи 169.757 становника. Седиште округа је у Зрењанину.

Представници Министарства за бригу о породици и демографију су током 2021/2022. године посетили град Зрењанин и општине Житиште, Сечањ, Нови Бечеј и Нову Црњу.

Зрењанин

По површини територије која му административно припада (1.326 км²), Зрењанин је највећи град у АП Војводина и други у Републици Србији. Према процени РЗС из 2021. године било је 113.248 становника.

Већински је насељен Србима, уз значајну мађарску, словачку, румунску и ромску мањину. Језици који су у службеној употреби у Зрењанину су српски, мађарски, словачки и румунски.

Преглед демографских података у претходне 3 године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	115.797	1003	4.963	-181
2020.	114.679	948	5.671	-149
2021.	113.248	943	5.715	-247

Као основни проблем града Зрењанина наведена су миграторна кретања ка другим градовима и државама. Код младог становништва веома је висок удео оних који размишљају о пресељењу у други град Републике Србије или иностранство. Зрењанин није универзитетски град те је евидентиран вишегодишњи одлив младог, образовног кадра који након завршеног студирања у великом броју и остаје у градовима у којима су стекли високо образовање. Такође, разлози за селидбу из овог места најчешће су лоша економска ситуација, боље плаћен посао, немогућност проналажења посла, чиста животна средина, квалитет воде за пиће као и ефикасност рада локалне самоуправе.

У Зрењанину живе припадници 23 различите националности, те се миграторна кретања ка иностранству дешавају у склопу читавих породица које имају услова за стицање, или су стекла право на двојно држављанство.

С обзиром да локална самоуправа града Зрењанина издваја значајна средства за подизање наталитета и лечење стерилитета, и даље је изражен проблем стерилитета код младих брачних парова. Неопходно је да се млади додатно упознају са фазама овог процеса, о новинама у лечењу стерилитета, као и да им се укаже на препреке са којима се суочавају, као и да дају своје предлоге за увођење нових стимулативних мера за повећање наталитета.

Још један од проблема је и одлагање родитељства док се не стекну сви услови за формирање породице, као и мали број породица које се одлучују на рађање другог и трећег детета због високе економске цене, али и све израженије психолошке цене родитељства.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, привлачење страних инвестиција и отварање нових радних места
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, решавање проблема доступности пијаће воде

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ГРАДУ ЗРЕЊАНИН

Град Зрењанин пружа једнократну новчану помоћ за породице са првим, другим и сваким наредним дететом без обзира на ред рођења с подручја града (прворођено дете 50.000,00, а свако наредно рођено дете 35.000,00 РСД). Поред новчане помоћи, добија се беби пакет и аутоседиште за свако новорођено дете.

Издавају се финансијска средства за БМПО (вантелесна оплодња) са циљем подизања наталитета.

Град је организовао бесплатан боравак и исхрану за треће и свако наредно дете и регресне групе деце у предшколској установи и основним школама, ђачке торбе и школски прибор за све ђачке прваке и боравак, исхрану и недостајуће уџбенике за основце, као и накнада трошкова путовања за ученике основних и средњих школа до места школовања, додела ученичке и студентске стипендије и помоћ најбољима за постигнуте резултате и стручно усавршавање.

Град Зрењанин пружа саветодавно терапијске и социјално едукативне услуге које су уведене у 2018. години, а које обухватају брачно саветовалиште, подршку паровима у поступцима БМПО, психолошка подршка породицама са децом са сметњама у развоју и телесним инвалидитетом - без партиципације корисника у цени услуге.

Житиште

Општина Житиште се налази у Средњем Банату. На југу се граничи са зрењанинском, на истоку сечањском, на западу кикиндском и на северу са општином Нова Црња, и државном границом према Румунији. Сачињавају је 12 насеља.

У саобраћајном погледу има веома добар положај, јер кроз њу пролази међународни пут који повезује нашу земљу са Румунијом, односно Зрењанин са Темишваром.

Према процени Републичког завода за статистику из 2021. године живи 14.487 становника

Преглед демографских података у претходне 3 године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	14.926	134	1.370	-120
2020.	14.693	128	1.456	8
2021.	14.487	118	1.643	19

Из године у годину, број становника општине Житиште је мањи, а оно што додатно погоршава демографску слику је податак да је просечна старост становништва све виша. Како је током разговора наведено, одлазак младих је највећи проблем са којим се ова општина суочава. Млади, услед недостатка образовних институција и мањка радних места, одлазе у градове где су могућности за образовним и пословним напретком бољи.

Потребна је финансијска подршка за спровођење мера које доприносе останку становништва у овој средини, а првенствено улагање већег броја инвеститора како би се број незапослених смањило, а тиме и побољшао квалитет живота становника општине Житиште.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, привлачење инвестиција за отварање нових радних места

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ЖИТИШТЕ

У складу са мерама за подршку породици са децом, општина истиче значајне мере које предузима: родитељски додатак, помоћ ђацима првацима, накнада трошкова боравка у предшколској установи за треће дете, децу на хранитељству, близанце, бесплатна ужина

корисницима материјалног обезбеђења породице, награде за добитнике Вукове дипломе, бесплатно летовање за носиоце Вукове дипломе са цепарцем од 100 еура од општине, финансијска подршка талентованим ученицима, бесплатан превоз за средњошколце, стипендије и једнократне новчане помоћи студентима, пакетићи за децу узраста од 0-14 година, ауто седиште за прворођено дете у породици. Такође су обезбеђени бесплатни прегледи организовани у свим насељеним местима општине Житиште, као и пружање финансијске подршке за запошљавање.

Са циљем усклађивања рада и родитељства, покренут је пројекат „Мој вртић – моје чувалиште“ који се показао као успешна иновација. Пројекат је реализован у 5 насељених места општине Житиште. Циљ је био да се подрже млади у репродуктивном добу да остану на селу, пружајући им нови вид услуге са флексибилнијим условима за чување деце до предшколског узраста.

У настојању побољшања демографске слике и унапређења пронаталитетне политике локалне заједнице, из буџета општине Житиште издвајају се средства за финансијску подршку паровима који су у процесу вантелесне оплодње.

Нова Црња

Општина Нова Црња се налази у Средњем Банату и простире се на 273 км². Поред Нове Црње, као општинског центра, ова површина обухвата и насеља: Александрово, Војвода Степа, Радојево, Српска Црња и Тоба.

Према процени Републичког завода за статистику из 2021. године, у овој општини живи 8.900 становника. Сва насељена места имају већинско српско становништво, осим Нове Црње и Тобе, која имају мађарско.

Преглед демографских података у претходне 3 године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	9.149	95	1.188	-58
2020.	9.033	87	1.175	-33
2021.	8.900	73	1.040	-48

С обзиром да је општина Нова Црња неразвијана и да има скроман буџет, један од основних видова финансирања инфраструктурних пројеката је управо од стране Министарстава и Покрајинских секретаријата.

Од других Министарстава би било потребно да се препозна напор ове мале општине у борби за опстанком и задржавањем младих на селу. Сматра се да је потребно више улагати у сеоске општине.

Као што је већ наведено, потребна је подршка у виду финансирања већих инфраструктурних пројеката за које ова општина нема финансијских средстава. Овде се пре свега мисли на пројекте водоснабдевања како би се решио проблем здраве пијаће воде, затим пројекте који се односе на обновљиве изворе енергије и енергетску ефикасност. Локални путеви су у релативно добром стању, али је свакако потребно додатно улагати у одржавање путне инфраструктуре у општини Нова Црња. Горући проблем општине је да се што хитније санира локални пут Српска Црња – Радојево који је заиста у лошем стању, али због величине инвестиције општина не може самостално пројекат да реализује.

Највећи проблем је свакако незапосленост због које велики број младих напушта село и одлази у веће градске центре. Све ово се директно одражава и на све мањи број новорођене деце. Лоша економска ситуација породица и физички све мањи број младих који би да оснују породицу су утицали да демографска слика ове општине буде поприлично лоша. На све то треба додати и старосну структуру становништа где се такође не могу похвалити и која је већа од републичког просека. Да би се млади задржали у општини и вратили они који су отишли у веће градске центре, неопходно је добијање подршке у виду привлачења страних и домаћих инвеститора у циљу запошљавања младих пре свега. Опстанак села се управо огледа у запошљавању младих и обезбеђивању нормалних услова за живот.

Због постојећих потенцијала, потребна је подршка у развоју руралног и бањског туризма, затим решавање становања младих брачних парова, као и подршка младим пољопривредницима.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство за бригу о селу, потребна већа улагања у развој сеоских општина
- Министарство привреде, привлачење домаћих и страних инвестиција
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, потребно решавање проблема здраве пијаће воде и већа подршка младим пољопривредницима
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, санирање локалног пута Српска Црња – Радојево
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација, подршка у развоју руралног и бањског туризма

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ НОВА ЦРЊА

У циљу задржавања младих на селу и куповине кућа, општина Нова Црња је учествовала на конкурсима које је расписало ресорно министарство, те се ова општина може похвалити

да је током конкурса добила највише кућа у односу на остале општине. Са истим циљем, спроводе се активне политике запошљавања у виду пружања услова за стручну праксу и новог запошљавања, као и пружање знатне подршке женском предузетништву кроз јавне конкурсе и подстицаја у пољопривреди за младе пољопривреднице.

Општина Нова Црња је путем "Конкурса за доделу стипендија и једнократне финансијске помоћи ученицима и студентима са територије општине Нова Црња за школску 2020/2021 годину" доделила стипендије, као и једнократне финансијске помоћи за ученике и студенте са територије општине Нова Црња.

Средствима обезбеђеним из буџета Општине Нова Црња и ове године обезбеђени су школски ранчеви, школски прибор и комплет лектира за будуће ђаке прваке са територије Општине Нова Црња, који ће бити додељени пре поласка у школу, а све у циљу срећног поласка у школу најмлађих.

Општина реализује и конкурс за доделу бесповратних средстава породицама у којима се роди треће или четврто дете за унапређење услова становања на територији Општине Нова Црња.

Општина обезбеђује превоз за ђаке и ка њиховој средњој школи у Црњи и ка средњим школама у Зрењанину и Кикинди. Јавно комунално предузеће општине то врло успешно ради већ годинама. ЈКП "8. Август" се бави превозом ученика средњих школа и студената почевши од 2010. године, од сваког насељеног места Општине Нова Црња до средњих школа у Српској Црњи, Кикинди и Суботици.

Нови Бечеј

Општина Нови Бечеј се налази у АП Војводина и спада у Средњобанатски округ, и заузима површину од 609 км². Састоји се од четири насеља, једног градског и три сеоска (Ново Милошево, Кумане и Бочар), а седиште општине је градско насеље Нови Бечеј.

Према процени Републичког завода за статистику из 2021. године, у овој општини живи 21.896 становника.

Преглед демографских података у претходне 3 године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	22.359	226	1.290	-82
2020.	22.139	201	1.465	-82
2021.	21.896	214	1.638	-33

Као главни проблем, општина Нови Бечеј је навела израду пројеката у вези са изградњом недостајуће канализационе мреже и пречистача отпадних вода. С обзиром да се ова општина такође сусреће са лошим квалитетом пијаће воде, као и проблемом подземних вода, потребно је инвестирати у пројекте изградње и реконструкције канализационе инфраструктуре. Вишедеценијски проблем са којим се сусреће ова, али и околне општине, никада није решен у потпуности, те је неопходно да се надлежна министарства укључе у решавање наведеног проблема.

Унапређење услова рада амбуланти у склопу Дома здравља Нови Бечеј треба да буде још један од пројеката које треба покренути, како би се здравствене услуге ове општине побољшале, а становници решили здравствене проблеме на једноставнији начин, поготово када су у питању старији корисници. Запошљавање офтамолога, гинеколога, лекара опште праксе, педијатра, медицинских сестара, као и возача за кола хитне помоћи, само су неки од предлога који би побољшали здравствене услове општине.

Руководство општине наглашава да је потребна сагласност Републичке дирекције за имовину Републике Србије за проширење Центра за социјални рад на зграду бивше задруге која је у власништву општине 2/3, док је 1/3 у власништву Републичке дирекције за имовину. Проширењем Центра за социјални рад решило би проблеме попут неадекватних радних услова, затим мали број стручног особља, као и могућност усавршавања и обуке постојећег кадра.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, израда пројеката у вези са изградњом недостајуће канализационе мреже и пречистача отпадних вода
- Канцеларија за управљање јавним улагањима, Министарство здравља, изградња вртића и унапређење услова рада амбуланти у склопу Дома здравља Нови Бечеј
- Републичка дирекција за имовину, потребна сагласност Републичке дирекције за имовину Републике Србије за проширење Центра за социјални рад на зграду бивше задруге над којом 2/3 власништва има општина, а 1/3 Републичка дирекција за имовину

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ НОВИ БЕЧЕЈ

Са циљем пружања подршке породици са децом и побољшања демографске слике, општина Нови Бечеј издваја средства за једнократну новчану помоћ за новорођенче у износу од 20.000,00 динара, право на једнократну новчану помоћ за случај новорођених близанаца 60.000,00 динара, тројки 100.000,00 динара, четворки и/или више деце 150.000,00 динара. Право на накнаду трошкова боравка деце у Предшколској установи „Пава Сударски“ има дете трећег, односно четвртог реда рођења исте мајке, под условом да има пребивалиште на територији општине.

Са намером побољшања демографске слике, челници ове општине истичу да брачни парови остварују право на једнократну новчану помоћ за вантелесну оплодњу у максималном износу од 200.000,00 динара.

Међу бројним мерама које општина предузима ради унапређења програма социјалне заштите истичу се:

- Подршка материјално угроженим лицима/породицама у виду куповине сеоских кућа и бесплатног obroка у народној кухињи;
- Материјална подршка лицима у стању социјалне потребе у виду једнократне помоћи и услуга Центра за социјални рад (трошкови опремања корисника за смештај у установу, трошкови прихватилишта за жртве насиља, трошкови прихватилишта, трошкови судских такси и поступака за кориснике, снабдевање огревом, трошкови превозника корисника, путни трошкови и исхрана полазника, трошкови сахрањивања);
- подршка старим лицима и/или особама са инвалидитетом у виду функционисања клуба за дневни боравак и помоћи у кући за стара лица – геронто домаћице;
- подршка социо-хуманитарним организацијама у виду мера подршке за отклањање последица дискриминације особа са инвалидитетом и финансирања социјалне заштите путем конкурса;
- подршка деци и породици са децом у виду саветодавно-терапијских услуга и услуге лични пратилац детета, бесплатне ужине за децу у основним школама,, превоза ђака средњих школа, домског смештаја ученика средњих школа, превоза студената и општинских стипендија за студенте.

Сечањ

Општина Сечањ налази се у равничарској средини централног Баната, на обалама Тамиша и Брзаве, на самој граници са Румунијом. Простире се на површини од 523км². У свом саставу има десет насељених места: Сечањ, Банатска Дубица, Бока, Јарковац, Конак, Јаша Томић, Крајишник, Неузина, Сутјеска и Шурјан.

Специфичност ове општине је етничко шаренило Срба, Мађара, Румуна, Хрвата, Рома... У општини Сечањ, према процени Републичког завода за статистику из 2021. године, живи 11.226 становника.

Преглед демографских података у претходне 3 године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
--------	-----------------	----------------------	-------------------	------------------

Министарство за бригу о породици и демографију
„Поддршка породици и унапређење демографске слике Србије“

2019.	11.642	90	1.366	-69
2020.	11.444	85	1.319	-62
2021.	11.226	106	1.440	-54

Обезбеђен адекватан број здравствених радника је приоритет који је током разговора са министарством навело руководство ове општине. Неопходно је повећање овог кадра како би свака здравствена станица имала свог лекара и медицинску сестру свакодневно. Захтеви за специјалистичким прегледима и лечењима су чести, те се велики број пацијената опредељује за лечење у развијенијим срединама, углавном у Зрењанину. Сматрају да ће се, повећањем броја здравствених радника, у знатној мери уштедети време и новац становника општине Сечањ.

Подстицање домаћих и страних компанија за инвестирањем и покретањем својих погона на територији ове општине била је једна од тема током разговора са представницима Министарства за бригу о породици и демографију. Указана је потреба за обезбеђивањем пословног амбијента и запослење између 300 и 400 радника, са акцентом превасходно на младе људе. Одсељавање младих из ове општине, који би у свом репродуктивном смислу много допринели својој локалној заједници оставши на селу, чини да се тренд емигрирања наставља.

Истакнуто је и да је потребно улагање у спортске објекте како омладина, која је у константном паду на територији ове општине, не би иницирала пресељење у оближње градове. Тиме би се додатно створила могућност за спорт и рекреацију, што би младима био додатни подстицај да остану у свом родном крају.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЈАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство здравља, повећање броја здравствених радника како би свака здравствена станица имала свог лекара и медицинску сестру свакодневно
- Министарство привреде, инвестиција за стварање пословног амбијента и запослење 300-400 младих људи
- Министарство омладине и спорта, улагање у спортске објекте

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ СЕЧАЊ

Општина Сечањ породиљама, које имају стално боравиште на територији општине, исплаћује новчану помоћ за прво, друго, треће и четврто дете у износу од 30.000 за прво, 40.000 за друго, 50.000 за треће и 60.000 динара за четврто дете, у једнократном износу. Такође, прворођено дете у календарској години од општине добија 10.000 динара.

Најбољим студентима поводом школске славе Свети Сава уручују се новчане награде у износу 20.000 динара.

У циљу задржавања младих на селу, општина је омогућила младим пољопривредницама да конкуришу за куповину куће на селу, што у великој мери доприноси развоју

демографске слике ове општине и смањењу одлива младог становништва у места са бољим могућностима за даљи живот.

ЈУЖНОБАНАТСКИ ОКРУГ

Јужнобанатски округ се простире на северу Србије, односно југоисточном делу Аутономне покрајине Војводине на 4.245 км² површине.

Управни округ покрива територију града Панчева, града Вршца и шест општина – Пландиште, Алибунар, Бела Црква, Ковин, Опово и Ковачица. Седиште округа је град Панчево.

Према процени Републичког завода за статистику из 2021. године, у Јужнобанатском округу живи укупно 272.560 становника, од којих више од 70% чине Срби, затим Румуни, Мађари, Словаци, Македнци, Роми...

Представници Министарства за бригу о породици и демографију су током 2021/2022. године посетили општине Алибунар, Ковачица, Опово и Пландиште.

Алибунар

Општина Алибунар смештена је у АП Војводина, у њеном југоисточном делу и припада Јужнобанатском округу. Простире се на површини од 602 км², од чега је више од 85% пољопривредно земљиште.

Поред градског насеља Алибунар, општину чини још девет насељених места: Банатски Карловац, Владимировац, Добрица, Иланца, Јаношик, Локве, Николинци, Нови Козјак и Селеуш.

Према процени Републичког завода за статистику из 2021. године, у општини Алибунар живи 17.817 становника, већинско становништво је српско, а затим румунско.

Преглед демографских података у претходне 3 године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	18.298	166	1.794	-39
2020.	18.068	146	1.733	1
2021.	17.817	146	1.655	32

Демографски подаци општине Алибунар указују да су укупном уделу становништва деца и омладина заступљени у најмањој мери. Због лоших економских услова, недовољне привредне развијености општине и непрестаног исељавања радно способног становништва, у општини је повећан број старих људи. Депопулација села је један од великих проблема општине Алибунар, која уз дугогодишњи тренд одлива млађег становништва доводи до драстичног смањења сеоског становништва. Пресељење младих и радно способних је у великој мери последица недовољног броја образовних институција, као и расположивих радних места. Незапосленост младих је проблем са последицом да се млади након школовања у градским центрима не враћају да живе у Алибунару.

Представници општине су током разговора навели да су им потребна средства за изградњу објекта предшколског образовања, конкретно зграда вртића у Банатском Карловцу, за који је урађен пројекат изградње новог објекта, обзиром да је ова зграда изграђена од азбеста.

Наведена је и потреба за изградњом школских објеката, као и опремањем здравствене установе у смислу набавке рендген апарата.

Развој ове општине би се огледао у развоју туризма с обзиром на добар географски положај општине Алибунар, приступној помоћи другим фондовима, довођењу потенцијалног инвеститора, односно отварању нових радних места који би за циљ имали смањење негативних миграција младих, нарочито због близине границе са Румунијом.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, привлачење инвестиција и отварање нових радних места
- Канцеларија за управљање јавним улагањима, изградња објекта предшколског образовања (зграда вртића у Банатском Карловцу), опремање здравствене установе (набавка рендген апарата)
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација, развој туризма

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ АЛИБУНАР

Општина Алибунар константно покушава да побољша своју демографску слику кроз мере у различитим областима.

У складу са Одлуком о финансијској подршци породици са децом, општина Алибунар за рођење првог детета издваја новчана средства у износу од 30.000 динара, а за рођење сваког наредног детета следује новчана помоћ у износу од 20.000 динара. Спроводи се и пружање помоћи у виду беби пакета, ауто-седишта за децу, ђачке торбе и прибора за децу у основним школама.

У изради новог буџета за 2022. годину разматра се могућност бесплатних ужина за све ђаке са територије општине Алибунар и пружања помоћи свим студентима који имају пребивалиште на територији општине Алибунар.

Са циљем анимирања омладине у смислу развијања и одржавања здравих навика, омогућавања квалитетног спортског и културног живота, и обезбеђивања активне помоћи омладини, општина врши финансирање спорта и културе и учествује у програмима активне политике запошљавања.

Ковачица

Општина Ковачица се налази у Јужнобанатском округу и распостире се на површини од 419 км². Поред Ковачице као општинског центра, ова површина обухвата и насеља: Дебељача, Идвор, Падина, Путниково, Самош, Уздин и Црепаја.

Према процени Републичког завода за статистику из 2021. године, у овој општини живи 23.218 становника. У службеној употреби је српски, словачки, мађарски и румунски језик. У свим образовним институцијама настава је двојезична.

Преглед демографских података у претходне 3 године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	23.696	189	1.983	-6
2020.	23.489	175	2.284	13
2021.	23.218	200	1.923	5

Током састанка са представницима општине Ковачица, као један од главних проблема истакнуто је развијање локалне и комуналне инфраструктуре. С обзиром да је водоводна мрежа ове општине стара преко 40 година, и није се радила реконструкција или санација у већем обиму, постоји потреба за подршком у развијању водоводне мреже. Такође, нагласили су да им је потребна подршка за улагање у спортску и културну инфраструктуру, за које општина нема довољно средстава, а помогло би у економском и социјалном развоју овог дела Војводине.

Емиграција становништва, поготово из Дебељаче, Падине и Ковачице, у земље матице и земље западне Европе је проблем са којим се сусреће ова општина а највише од 2016. године, када је емиграција била у јеку. Уколико се има у виду подела на градска (урбана) и рурална насеља, степен урбанизације општине Ковачица је доста испод просека Републике и Војводине, као и испод просека за Јужнобанатски округ (пример насеља

Путниково где на основу података из 2018. године живи 203 становника, што је укупно 1% становника општине).

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, развој локалне инфраструктуре и комуналне инфраструктуре (водовод и канализација)
- Министарство омладине и спорта, подршка спортској и културној инфраструктури

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ КОВАЧИЦА

Општина Ковачица обезбеђује школске ранчеве за све малишане који полазе у први разред и део лектуре која ће првацима бити потребна током прве године основношколског образовања.

Сваке године додељују се средства родитељима новорођенчади са територије општине Ковачица у висини од 20.0000,00 РСД за свако новорођено дете. Уколико се у породици роде близанци, поред 20.000,00 динара за свако дете, општина издваја и додатних 50.000 динара. Општина Ковачица просечно издваја 5.000.000,00 динара за ову врсту финансијске помоћи родитељима новорођенчади. Ковачица је крајем 2020. године донела је одлуку да све породице које имају ту срећу да добију тројке дарује са 260.000,00 динара у материјалним добрима али и у новцу: 20.000,00 динара за свако дете и додатних 80.000,00 динара, као и вредност беби опреме коју општина обезбеђује у висини од 120.000,00 динара, по избору родитеља.

Општина Ковачица издваја средства и за ђаке путнике. За једног ђака се издваја 4.000 динара за трошкове превоза, а сваки следећи ђак у породици путује бесплатно.

Центар за социјални рад уз подршку општине пружа три веома важне услуге – Услугу дневног боравка за младе особе са инвалидитетом, геронто домаћице помажу најстаријим суграђанима, а пружа се и услуга личног пратиоца за ученике са посебним потребама.

Опово

Општина Опово простире се на површини од 203 км² и обухвата четири насељена места: Баранда, Опово, Сакуле и Сефкерин. Сва насеља се налазе на левој обали реке Тамиш, која протиче дужином од 29 км уз територију општине.

Према процени Републичког завода за статистику из 2021. у општини живи 9.509 становника.

Преглед демографских података у претходне 3 године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	9.610	83	703	-25
2020.	9.561	86	729	57
2021.	9.509	81	634	25

Подстицање компанија за инвестирањем и покретањем својих погона на територији ове општине била је једна од тема током разговора са представницима Министарства за бригу о породици и демографију. Указана је потреба за изградњом пословног амбијента за инвестицију и запослење, а пре свега како би се ставио акценат на младе људе и младу радну снагу. Најчешћи разлози за селидбу из овог места су лоша економска ситуација, боље плаћен посао у већем месту и немогућност проналажења посла. С обзиром да је потреба за запослењем изражена, млади углавном одлазе у градове где је могућност усавшавања радних способности и радног ангажмана већа, што доводи до значајног пада демографских података, нарочито због одлива школованог кадра.

Неопходно је побољшати економски положај породица које се баве пољопривредом на малим земљишним поседима, како би млади и радно способни људи имали веће могућности зараде, како би одабрали останак у свом крају и директно утицали на повећање природног прираштаја, јер је све већи број старачких домаћинстава и стопа морталитета је већа од стопе наталитета.

Општина је као један од кључних проблема навела да је потребно радити на инфраструктурном опремању свих насељених места у општини изградњом канализационе мреже и прикључењем на гасну мрежу за коју постоје гасне инсталације.

Истакнута је потреба за реновирањем Дома здравља, чија је реконструкција била планирана за 2019. годину, али је пандемија коронавируса то обуставила. Неопходно је проширити капацитете, те да се на најбољи могући начин пружи нега која је пацијентима неопходна.

Општина Опово поседује значајан туристички потенцијал чији би опоравак допринео бољој економској ситуацији мештана и читавог краја, а подршка развоју културних садржаја и опремање и изградња додатних спортских објеката за могућност бављења спортом деце и омладине и рекреативно бављење спортом би додатно подстакло породице да се одреде за останак у својој средини.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, отварање индустријских погона у циљу запошљавања већег броја грађана
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, побољшање економског положаја породица које се баве углавном пољопривредом са малим земљишним поседима
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, изградња канализационе мреже и прикључење на гасну мрежу
- Министарство здравља, Канцеларија за управљање јавним улагањима, реконструкција Дома здравља у Опову
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација, подстицај за развој туризма
- Министарство омладине и спорта, опремање и изградња додатних спортских објеката

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ОПОВО

Општина Опово спроводи програм бесплатног боравка у предшколској установи за одређене категорије корисника са циљем подстицаја у области друштвене бриге о породици са децом, као и бесплатне ужине и субвенционисање продуженог боравка деце у основној школи. Такође, општина помаже родитељима који добију принову акцијом “Пакети за бебе” која је у вредности од 7.000 динара, а садржи основне ствари које су потребне у првим данима доласка новорођенчета као што су пелене, флашице и слично.

Поред тога, организује се сваке године додела новогодишњих пакетића за децу до девет година.

Путем реализације конкурса за куповину сеоских кућа и набавке грађевинског материјала за адаптацију постојећих стамбених објеката, општина пружа подршку избеглим и расељеним лицима, а у циљу задржавања младих на селу.

Пландиште

Општина Пландиште се налази у Јужнобанатском округу и распростире се на површини од 383 км². Поред Пландишта као општинског центра, ова површина обухвата и насеља: Банатски Соколац, Барице, Велика Греда, Велики Гај, Дужине, Јерменовци, Купиник, Лаудоновац, Маргита, Марковићево, Милетићево, Стари Лец и Хајдучица.

Према процени Републичког завода за статистику из 2021. у општини Пландиште живи 9.851 становник.

Преглед демографских података у претходне 3 године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВOROЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	10.200	67	1.028	-19
2020.	10.044	66	981	-54
2021.	9.851	59	918	-21

У разговору са челницима општине Пландиште истакнут је проблем запошљавања младих. Као и у свакој малој средини која се налази близу економских центара (Вршац – удаљен 20км, Београд – удаљен 80км, Нови Сад – удаљен 120км), велики је одлив младих који после студија остају да раде у градовима због велике понуде различитих послова и високих зарада. Стога је улагање компанија са циљем отварања нових радних места од неизмерног значаја за подстицај запошљавању и смањењу негативних миграција младих, али су неопходна и додатна улагања у привреду, мала и средња предузећа.

Покретање производње на селу, развијање сеоског туризма, омогућавање пореских олакшица, као и подстицаји за занатство и пољопривреду су само неки од предлога представника општине Пландиште у циљу побољшања економске ситуације и задржавања младе радне снаге, али нимало мање битни нису ни подстицаји за развој и унапређење спорта и спортске инфраструктуре.

Унапређење туризма је још један вид напретка општине Пландиште. С обзиром да се налази на изворишту термалних вода, реализација пројекта изградње бање и омогућавање бањског лечења била би одлична као промоција туризма и повећала би запосленост у овој сфери привреде.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, потребно улагање компанија са циљем отварања нових радних места и додатна улагања у привреду, мала и средња предузећа
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, подстицаји за занатство и пољопривреду
- Министарство омладине и спорта, унапређење спорта и спортске инфраструктуре
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација, реализација пројекта изградње бање и омогућавање бањског лечења

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ПЛАНДИШТЕ

У циљу задржавања младих на селу, општина Пландиште је у сарадњи са ресорним министарством учествовала у реализацији конкурса „Кућа на селу“. Такође, општина учествује у подстицају младих брачних парова и куповини прве некретнине.

Челници општине истичу да се знатна финансијска средства издвајају за подршку породици са децом, с тим у вези додељују једнократну помоћ у износу од 10.000 динара свим породицама у којима се роди дете, као и бесплатан боравак у предшколској установи за треће и четврто дете по реду рођења. Општина Пландиште издваја 10.000 динара до навршене прве године детета свакој незапосленој породици.

Такође, општина улаже средства и у унапређење пољопривреде и пољопривредне произвође.

СЕВЕРНОБАЧКИ ОКРУГ

Севернобачка област се простире на површини од 1.784 км² на северу Војводине односно Србије и обухвата 45 насеља. Према подацима Републичког завода за статистику из 2021. године, процењени број становника у овом округу је 175.397. Јединице локалне самоуправе које чине овај округ су: Бачка Топола, Мали Иђош и Суботица.

Седиште округа је Суботица.

Представници Министарства за бригу о породици и демографију су током 2021. године, у овом округу посетили Суботицу.

У наведеном извештајном периоду током 2021. закључно са мартом 2022. године, нису посећени Бачка Топола и Мали Иђош.

Суботица

Град Суботица је најсевернији град у Србији и други по броју становника у Војводини. Заузима површину од 1008 км². У саобраћајном погледу Суботица се, у правом смислу речи, налази на раскрсници путева и пруга.

На овој територији живи укупно 134.572 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

Година	Број становника	Број новорођене деце	Број незапослених	Миграциони салдо
2019.	136.475	1.250	4.452	122
2020.	135.678	1.213	4.178	143
2021.	134.572	1.165	4.113	143

Током посете и разговора са руководством Суботице, истакнути су највећи недостаци са којима се суочавају грађани ове локалне заједнице. Имајући у виду захтеве становништва, као и потребу унапређења и подизања нивоа квалитета пружања комуналних и других услуга и живота грађана у најширем смислу, неопходно је извршити процену тренутних могућности, као и дефинисати механизме и потенцијалне мере и активности чијом реализацијом би се стекли неопходни услови за унапређење локалне инфраструктуре, изградњу односно санирање путева и других приступних некатегорисаних путева и саобраћајница у ободним и приградским насељима.

Суботица се налази се на 10 км удаљености од границе Србије са Мађарском, те је, с обзиром на чињеницу да истовремено представља границу са ЕУ, миграција становништва услед близине исте, последњих деценија веома изражена.

Као проблем који се намеће, а у циљу стварања оптималних услова за задовољење егзистенцијалних, али и свих осталих секунадарних, али ништа мање важних, потреба, неопходно је решити питање унапређења водоводне и канализационе мреже и тако побољшати водоснабдевање и одвод отпадних вода.

Како је од виталног значаја креирање здравог окружења у процесу подизања, васпитања и едукације најмлађег нараштаја на овом подручју, обнова вртића и школа на овом подручју је од кључног значаја.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора;
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ за доградњу и реконструкцију школа;
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у решавању питања санације саобраћајница и инфраструктурних питања;

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ГРАДУ СУБОТИЦА

Суботица у оквиру поступка решавања актуелних питања, активно и у сарадњи са надлежним институцијама, интензивно ради на реализацији пројеката у оквиру којих је отворен Центар за вантелесну оплодњу у Општој болници у Суботици, јер у Србији, као и у целој Европи, постоји изразито ниска стопа наталитета са последичним старењем и смањењем броја становника, као и да је тенденција раста инфертилитета присутна и у Севернобачком управном округу, па чак скоро 20 одсто парова није у могућности да природним путем дође до потомства.

Пројекат на који се чекало више од десет година пример је опредељености града, покрајинске и републичке владе за побољшање и унапређење здравственог система Србије, за набавку нове опреме, за уношење нове технологије и унапређење лечења и скраћивања листе чекања. Кроз Центар за вантелесну оплодњу у Суботици очекује се

да ће годишње проћи од 40 до 50 парова, као и да ће се тај број у будућности повећавати чиме би се скратиле листе чекања парова који чекају процес вантелесне оплодње и олакшати поступак биомедицински потпомогнуте оплодње, како би паровима што више помогла да се остваре у улози родитеља.

Такође, започета је изградња станова за избегла и расељена лица, а врши се и додела грађевинског материјала за избегла лица, отварају се нова радна места у Индустријској зони, а врши се и обнова основних школа.

Наведени примери су показатељ и пример правилног приступа у покретању процеса решавања кључних питања и проблема са којима се суочавају становници Суботице.

ЗАПАДНОБАЧКИ ОКРУГ

Западнобачка област се простире на површини од 2.420 км², састоји се од 37 насеља у четири општине: Сомбор, Апатин, Озаци и Кула.

Оквирно, број становника у овом округу је око 166.000. По густини насељености Регион спада у ред средње насељених у Војводини.

Округ карактерише изразито равничарско подручје од реке Дунав на Западу и у централном делу и благо нагнуто (заталасано брежуљкасто) подручје са Телечком висоравни на истоку са просечном надморском висином од 90 м. Основни водотоци у Округу се групишу око реке Дунав, те хидросистема Дунав - Тиса - Дунав. Подручје пресеца већи број канала, а главни су: Велики бачки канал, канал Бездан - Пригревица и канал Сомбор – Озаци. Има три међудржавна гранична прелаза: Бачки Брег према Мађарској и Бездан Дунав и Богојево према Хрватској.

Административно, привредно и културно седиште Региона је Сомбор који спада у 4 највећа града у Војводини.

Сомбор

Град Сомбор се налази у северозападном делу Војводине. Територија се према северу граничи са Мађарском, на североистоку са Суботицом, на истоку са општином Бачка Топола, на југоистоку са општином Кула, на југу са општином Озаци, на југозападу са општином Апатин и на западу са Хрватском. Према томе, овај простор је оивичен границама пет општина и територија ван Србије.

Сомбор је веома добро повезана магистралним и регионалним путевима који иду из правца Бачког Брега, Суботице, Новог Сада и Оџака. Сомбор је од Београда удаљен 175 км, а од Будимпеште 220 км.

Град Сомбор обухвата 16 насеља: Сомбор, Алекса Шантић, Бачки Брег, Бачки Моноштор, Бездан, Чонопља, Дорослово, Гаково, Кљајићево, Колут, Растина, Риђица, Светозар Милетић, Станишић, Стапар и Телечка. Поред тога, њој припадају и приградска насеља - салаши Билић, Буковац, Централа, Чичови, Градина, Козара, Ленија, Лугово, Милчић, Матарићи, Ненадић, Обзир, Радојевићи, Ранчево, Роковци, Шикара, Шапоње и Жарковац.

Територија града Сомбора обухвата површину од 1.178 км²

На овој територији живи укупно 76.393 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

Година	Број становника	Број новорођене деце	Број незапослених	Миграциони салдо
2019.	78.472	548	4.796	-151
2020.	77.463	566	5.314	-115
2021.	76.393	547	5.159	4

У разговору са руководством Сомбора током остварене посете, истакнути су највећи недостаци са којима се суочавају грађани ове заједнице.

Један од свакако кључних, јесте унапређење школа, њихово сређивање, савремено опремање и изградња физкултурних сала, посебно у школама где их нема;

Такође, истакнута је потреба за реконструкцијом породилишта у овом граду, уз напомену да је реконструкција реализована и да је породилиште након пет месеци, 17. јануара 2022. године, поново почело са радом.

Како би се спречио даљи одлив и задржали млади у локалној средини, потребан је програм који би задржао младе на селу кроз куповину сеоских кућа младим брачним паровима, као и помоћ младим пољопривредницима кроз мере подршке преко Агробизнис центра;

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ за уређење и опремање школа;
- Министарство здравља, помоћ здравствена нега, породилиште;
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у решавању питања санације саобраћајница и инфраструктурних питања;
- Министарство за бригу о селу, у циљу обезбеђења финансијских средстава за куповину сеоских кућа младим брачним паровима

- Министарство пољопривреде, субвенције и подстицајна средства

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ГРАДУ СОМБОР

Град Сомбор својим грађанима обезбеђује оставривање права различитих облика и нивоа, те у том смислу, у једном од вртића у граду, објекат „Ђанић“, малишани имају могућност праћења билингвалног програма, немачко-српског језика, који град Сомбор финансира већ 3 године у сарадњи са Удружњем Немаца „Герхард“.

Град дотира плате лекара у амбулантама, како би у сваком селу постојао и радио по један лекар, активно учествује у финансирању вантелесне оплодње, дневни боравак за децу са посебним потребама.

Обезбеђен је родитељски додатак за прво дете у износу од 30.000,00 РСД, као и поклон за прву бебу рођену у календарској години у износу од 100.000,00 РСД.

У буџету за 2021. годину град Сомбор је определио средства за незапослене породиље у виду помоћи у износу од по 60.000,00 динара.

Град Сомбор финансира превоз ученика основних школа удаљености више од 4 км, превоз ученика средњих школа и децу са сметњама у развоју.

Из буџета град Сомбор издваја средства за градске стипендије и стипендије за ђака генерације.

Обезбеђена је додела бесповратних средстава брачним паровима на територији града Сомбора за куповину сеоских кућа са окућницом, додељено је укупно 6 кућа, укупне вредности 8.540.000,00 РСД, од тога из средстава МДПП је граду Сомбору одобрено 7.650.000,00 РСД.

Реализована је набавка ауто седишта за децу, опремање дечијих вртића и школа, прварице и прслуци за ученике 1. разреда основних школа.

У буџету за 2021. годину планирана су средства у износу од 1.000.000,00 РСД са ПДВ-ом за куповину седишта; за опремање предшколске установе дечијим бициклима издвојено је 600.000,00 РСД.

Социјално едукативно саветовалиште Центра за социјални рад Сомбор, које је почело са радом 1. септембра 2017. године, пружа стручну подршку кроз индивидуални рад са децом и ученицима са сметњама у развоју, а на овом послу је ангажовано 15 стручних лица односно дефектолога различитих профила.

Усвојена је и примењује се мера подршке породицама са децом у виду издвајања средстава за екскурзије и наставу у природи за децу са сметњама у развоју.

Упућена је једнократна новчана помоћ намењена пре свега обезбеђењу уџбеника, школског прибора, односно накнаде трошкова за екскурзије.

Спортски центар Соко пружа подршку родитељству и старијим особама кроз организацију обуке непливача за ученике 2. разреда основних школа, бесплатне школице јахања у току лета, бесплатне рекреације у води за жене, терапеутско пливање за децу са посебним потребама, додељивање бесплатних улазница за базен за незбринуту децу, за децу ратних војних инвалида и других удружења.

Наведени примери су показатељ и пример правилног приступа у покретању процеса решавања кључних питања и проблема са којима се суочавају становници Сомбора као

и показани степен креативности у процесу подизања нивоа квалитета живота у овој заједници.

Апатин

Општина Апатин је лоцирана, у оквиру простора Војводине, на крајњем западу, односно, на подручју западне Бачке. Територија ове општине простире се на 333 км² и може се сврстати у групу средње великих покрајинских општина. Изузетно повољан географски положај, позиционираност непосредно уз леву обалу велике међународне реке Дунав (тзв. "плава европска магистрала"), представља додатни потенцијал општине. Поред ове природне, западне границе, општина Апатин се на северу и североистоку граничи са територијом општине Сомбор, а на југу и југоистоку са општином Оџаци. Уз град Апатин који представља административни, привредни, просветни и културни центар, на подручју апатинске општине се налази још 4 насеља сеоског карактера: Свилојево, Купусина, Пригревица и Сонта

На овој територији живи укупно 25.639 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

Година	Број становника	Број новорођене деце	Број незапослених	Миграциони салдо
2019.	26.388	228	2.404	-81
2020.	26.041	199	2.504	-57
2021.	25.639	176	2.603	-47

Током посете министарства, у разговору са руководством Апатина, истакнути су проблеми са којима се суочавају грађани Апатина.

Приоритет је реконструкција основне школе „Жарко Зрењанин“ (котларница у најлошијем стању), а према извршеним проценама потребно је обезбедити око 4 милиона евра да би се извршила реконструкција школе;

Нажалост, у протеклих 5 година ни једна инвестиција у виду отварања нових радних места није дошла у општину Апатин, што је неопходно, јер је стопа незапослености велика као и миграције становништва које су проистекле из истог, односно незапослености, те највећи проблем представља недостатак радних места;

Такође проблем је комунална инфраструктура, пре свега канализација у селима;

Локални буџет из ког је готово немогуће реализовати велике инвестиције, оцењен је као недовољан;

Недостатак или лоше стање регионалне путне инфраструктуре, пре свега брзих путева и железница, отежава функционисање ове заједнице.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ за уређење и опремање школа;
- Министарство привреде, нове инвестиције у циљу отварања нових радних места;
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у решавању питања санације саобраћајница и инфраструктурних питања;
- Министарство финансија и Министарство државне управе и локалне самоуправе, у циљу решавања питања буџета
- Министарство пољопривреде, субвенције и подстицајна средства

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ АПАТИН

Општина Апатин је у оквиру реализације послова из својих надлежности својим грађанима обезбедила стипендије за 161 студента, бесплатан превоз за средњошколце, а за свако новорођено дете општина издваја средства у висини од 500 ЕУР-а. Треба такође навести и да је опремљена сензорна соба и логопедско –дефектолошки кабинет за децу са посебним потребама, а и обезбеђена су издвајања за социјалну заштиту у буџету са око 11%, што је надпросечно. изграђене су јаслице, а почела је да функционише школа за труднице.

Наведени примери говоре у прилог чињеници да правилним приступом и покретањем процеса решавања кључних питања и проблема са којима се суочавају становници Апатина, може на адекватан начин бити решен проблем било које врсте, уз помоћ и асистенцију других органа и институција.

Кула

Кула се налази на средини Бачке, на раскрсници између Новог Сада, Сомбора и Суботице, дакле, на чворној позицији саобраћајних веза Бачке. Географски положај и природна богатства дају граду Кула добре изгледе за напредак.

Данас је Кула средиште општине у чијем саставу су још: Црвенка, Сивац, Крушчић, Руски Крстур, Липар, Нова Црвенка и Нова Кула. Сва насеља су повезана са седиштем општине асфалтним путевима.

Општина Кула простире се на површини од 483 км².

На овој територији живи укупно 38.051 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

*Министарство за бригу о породици и демографију
„Подршка породици и унапређење демографске слике Србије“*

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	39.141	281	2.975	-90
2020.	38.630	268	2.848	-71
2021.	38.051	273	2.569	-122

Током разговора са руководством Куле, истакнути су проблеми са којима се суочавају грађани:

Потребна је подршка у реконструкцији вртића и изградњи нових вртића у насељеном месту Руски Крстур;

Неопходна је подршка у реконструкцији Дома здравља Црвенка, као и помоћ при запослењу већег броја лекара. Општина Кула додатно, из свог буџета финансира једног педијатра како бисмо покрили село Крушчић и Руски Крстур. Потребна је сагласност од ресорног Министарства за стално запослење педијатра.

У насељеном месту Нова Црвенка, које има мање од 300 становника, отвара се нови вртић, али је претходно потребно обезбедити сагласност за запошљавање васпитачице и другог недостајућег кадра;

Учестали одлазак медицинских радника који не могу добити стално запослење, као вид одлива радне снаге изражен кроз миграторна кретања.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ за реконструкцију, опремање и изградњу вртића;
- Министарство здравља, у циљу реконструкције Дома здравља, прибављању прописане сагласности за запослење недостајућег кадра и стварање услова за запослење медицинског особља и спречавањем њиховог даљег одлива;
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у решавању инфраструктурних питања;

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ КУЛА

Најпре, општина Кула сама, из свог буџета, финансира специјалисте, пре свега педијатре, у селима. Осим у централном месту - Кули, постоје средње школе и у другим насељеним местима: Руском Крстуру и Црвенки. Јавна предузећа и установе налазе се такође у свим насељеним местима општине Кула, чиме се додатно врши оснаживање сваког места и поправља демографска слика и обезбеђује већа доступност локалних органа грађанима.

Општина Кула обезбеђује једнократну новчану помоћ за новорођено дете – беби пакет. Установљено је право на матерински додатак незапосленој породици за треће и свако наредно дете, у трајању од 12 месеци. Прво рођено дете у новој години, стиче право на новогодишњи поклон - просечну месечну зараду.

Поред наведених ту су и право на бесплатан и регресиван боравак деце у предшколској установи, право на бесплатну ужину, право на регрес трошкова превоза ученика и студената, регресирање трошкова превоза деце са посебним потребама, обезбеђено је уручење ученичке награде, годишње награде за успех у студирању, затим право на личног пратиоца, право на бесплатан школски прибор, право на новчану помоћ деци војних инвалида и право на новчану помоћ ученицима основних и средњих школа за похађање програма Истраживачке станице Петница.

Све наведено одраз је посвећености свих чинилаца у наведеној општини на решавању проблема и континуираном подизању нивоа квалитета живота својих грађана.

Оџаци

Оџаци се налазе десет километара од једне од највећих европских река - Дунава, окружени су системом канала Дунав - Тиса - Дунав, и то каналима Пригревица - Српски Милетић, Каравуково - Бачки Петровац и Српски Милетић - Руски Крстур, Оџаци се налазе и у близини граничног прелаза са Хрватском код Богојева. Данас су Оџаци средиште општине у чијем саставу су још: Бачки Брестовац, Бачки Грачац, Богојево, Дероње, Каравуково, Лалић, Оџаци, Ратково, Српски Милетић.

Општина Оџаци простире се на површини од 411 км².

На овој територији живи укупно 26.312 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	27.053	236	2.143	-78
2020.	26.707	220	2.077	-49
2021.	26.312	224	2.167	-28

Током посете министарства, у разговору са руководством Оџака, истакнути су проблеми са којима се суочавају грађани у Оџацима и који захтевају њихово решавање.

Пре свега, неопходно је обезбедити и уложити средства у побољшање инфраструктуре на територији општине, као и становницима Оџака, обезбедити квалитетну воду за пиће и на тај начин реализовати један од кључних пројеката за ову општину, тако да је помоћ виших инстанци власти, неопходна;

Такође, канализациона мрежа са пречистачима је неопходна. Нажалост, Општина и ЈКП нису у могућности да самостално реше овај проблем и финансирају га из сопствених извора, те је неопходна помоћ, с обзиром да се ради о великим и скупим инфраструктурним пројектима за чију реализацију локална самоуправа нема средстава. Општина Озаци би израдила комплетну пројектотехничку документацију за ове инвестиције, али је за реализацију неопходан сваки вид помоћи;

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у решавању питања санације саобраћајница и инфраструктурних питања;
- Министарство привреде, нове инвестиције у циљу решавања инфраструктурних питања, водоснабдевања, регулисање отпадних вода;
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, субвенције и подстицајна средства

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ОЗАЦИ

Општина Озаци је током извештајног периода интензивирала своје активности у области остваривања права својих грађана, те у том смислу остварила резултате вредне пажње. За свако новорођено дете општина Озаци издваја 30.000,00 динара, а свака незапослена мајка добија од општине 10.000,00 динара током годину дана. Вртић је бесплатан за сву децу. Ђацима првацима обезбеђује се школски прибор, тако да од општине добијају ђачке торбе, школске књиге, лектире и ђачки прибор, али и бесплатне ужине за децу из социјално угрожених породица и породица са више деце. За ученике средњих школа обезбеђен је бесплатан превоз.

За оне најуспешније ученике основних и средњих школа као и за најбоље студенте из општинског буџета обезбеђене су награде.

Из наведеног проистиче оцена да општина Озаци посвећује велику пажњу креирању оптималних услова за креирање здравог окружења у ком се одвија свакодневни живот њених грађана, као и на подизању нивоа квалитета живљења целокупне популације ове општине.

ЈУЖНОБАЧКИ ОКРУГ

Јужнобачки округ састоји се од 11 општина и једног града унутар којих се налази 77 насеља. Град Нови Сад састоји се од две општине.

Јужнобачка област се простире на површини од 4.016 км² и налази се у Панонској низији, у јужној Бачкој и северном Срему. Према подацима Републичког завода за статистику из 2021. године, процењени број становника у овом округу је 617.177. Јединице локалне

самоуправе које чине овај округ су: Нови Сад, Бачка Паланка, Беочин, Врбас, Бач, Тител, Бечеј, Бачки Петровац, Жабал, Србобран, темерин и Сремски Карловци.

Седиште округа је и административни центар Аутономне Покрајине Војводине, Нови Сад који се простире на површини од 699 км² и у ком живи 362675 становника према подацима из 2020. године.

У наведеном извештајном периоду током 2021. закључно са мартом 2022. године, посећен је Нови Сад, али нису достављени таксативно наведени „проблеми“ као ни „пример добре праксе“.

Нови Сад

Град Нови Сад је главни град Аутономне Покрајине Војводине. Налази се у јужном делу Панонске низије, на левој обали Дунава, односно на 1.255-ом километру његовог тока, већим делом у Јужној Бачкој, на 72 до 80м надморске висине. Град се простире на алувијалној тераси и старом подунавском путу на месту најпогоднијег прилаза Дунаву и најповољнијем прелазу из Бачке у Срем где је Дунав широк само 350м.

Град Нови Сад је административни, образовни, културни и привредни центар Јужнобачког управног округа и Аутономне Покрајине Војводине. Он обухвата две општине, Нови Сад и Петроварадин, и други је град по величини у Србији.

Има веома повољан географски положај – налази се на важним саобраћајним коридорима, што обезбеђује значајне компаративне предности.

Град Нови Сад се простире на површини од 699км², чине га 16 градских насеља, и у њему живи 363.789 становника, према процени Републичког завода за статистику за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	360.925	4.118	13.932	2.117
2020.	362.675	4.103	13.015	1.572
2021.	363.789	4.187	12.970	2.087

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ГРАДУ НОВИ САД

Примери добре праксе у граду Новом Саду, односно права која остварују грађани Новог Сада у оквиру финансијске подршке породици са децом, су уређена чланом 2. Одлуке о правима на финансијску подршку породици са децом, а то подразумева следеће:

1. новчана помоћ за прво дете,
2. новчана помоћ за тројке,
3. новогодишња новчана помоћ,
4. новогодишњи поклон,
5. новчани поклон поводом Дана Града,
6. регресирање трошкова боравка деце у предшколској установи,
7. бесплатна исхрана деце у основним школама,
8. помоћ у школовању даровитих ученика средњих школа и студената,
9. финансијска подршка породици са децом уписаном у приватну предшколску установу, и
10. накнада трошкова за вантелесну оплодњу.

Град Нови Сад се истиче међу јединицама локалне самоуправе када су у питању мере пронаталитетне политике, као што је настојање да се најмлађима обезбеди боравак у вртићима без накнаде.

Наиме, од 01.01.2020. године сва деца у Предшколској установи „Радосно детињство“ имају бесплатан боравак који финансира Град Нови Сад у целости, док је у претходном периоду ова мера суфинансирана у износу од 80% укупне цене вртића.

За ову намену је из градског буџета издвојено додатних 306,5 милиона динара. Према речима руководства, ово је резултат одговорне политике и бројних инвестиција захваљујући којима је Нови Сад знатно ојачао.

Такође, из буџета града се од раније субвенционише и део трошкова боравка преко 3.000 деце у приватним вртићима.

Град Нови Сад од 2019. године обезбеђује бесплатне уџбенике свим ђацима првацима који нису остварили ово право код Министарства просвете, које додељује бесплатне уџбенике ученицима из социјално угрожених породица - примаоцима социјалне помоћи, ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом који прате индивидуалне образовне планове, али ђацима који су у породици треће или свако наредно рођено дете у систему образовања. На овај начин су обухваћени сви ђаци прваци са ове територије.

Још један пример добре праксе у Новом Саду јесу видовданске награде најбољим ученицима новосадских основних и средњих школа. Видовданска награда званично је установљена 2015. године као вид додатне стимулације ученика основних и средњих школа у граду који су постигли изузетне резултате на званичним државним такмичењима. Подразумева и новчану награду, за коју Град издваја средства сваке године. Ученици се награђују за изузетне резултате остварене у току једне школске године на републичким и међународним такмичењима и смотрама у организацији министарства надлежног за просвету или министарства надлежног за спорт и омладину, у оквиру образовног система.

Град Нови Сад обезбедио је за Видовданске награде, за школску 2020/2021. годину, средства у износу од 11.700.000,00 динара. Поред тога, у овој школској години, биће додељено и девет Видовданских награда ученицима за изузетне резултате на научним олимпијадама и светским и европским такмичењима и првенствима у области спорта и уметности за децу школског узраста, које нису у организацији министарства надлежног за просвету или министарства надлежног за спорт и омладину, за шта је из буџета Града издвојено 350.000 динара.

Град Нови Сад подржава породице доделом дечјих ауто-седишта, затим смањивањем цене ђачке и студентске показне карте за јавни превоз, док се на конкурс за доделу станова фаворизују нарочито вишечлане породице.

Бач

Бач је градско насеље и седиште истоимене општине. Регија Бачка је добила име по овом граду.

Бач Заузима површину од 365 км², а на овој територији живи укупно 12.688 становника, према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	13.079	96	1.359	-46
2020.	12.901	94	1.196	-34
2021.	12.688	104	1.300	-68

Као изразито заступљен проблем овог подручја наводи се одлив младих образованих кадрова.

Такође, потребно је стварање могућности запослења односно отварање одређене гране индустрије, мањих постројења и фабрика на овом подручју;

Истовремено, неопходно је обезбедити и већи подстицај за мала пољопривредна газдинства и привредне субјекте.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора и отварању нових радних места;
- Министарство пољопривреде, за подстицаје малим пољопривредним газдинствима;

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ БАЧ

Бач је у оквиру својих надлежности, у сарадњи са другим институцијама, интензивно радио на реализацији планираних активности и остваривању права грађана и породице у најширом смислу те речи и то:

Право на једнократну новчану помоћ за рођено дете, која се исплаћује једнократно, у износу од 30.000,00 динара за прворођено и другорођено дете, односно, 50.000,00 динара за треће и свако следеће рођено дете у породици;

Право на новчану помоћ незапосленој мајци за рођено дете, које се исплаћује месечно, у износу од 10.000,00 динара, до годину дана живота детета, без обзира на редослед рођења детета;

Право на поклон прворођеном детету у 2019. години, у износу од 20.000,00 динара, које остварује родитељ детета са пребивалиштем на територији општине Бач чије дете је прво рођено у овој години;

Право на бесплатан боравак у предшколској установи за треће и свако наредно дете

Право на поклон ђацима првацима

Право на бесплатне трошкове превоза ученика средњих школа и студената,

Право на бесплатне трошкове смештаја и исхране ученика и студената у ученичким и студентским домовима.

Општина Бач низом програма покушава да утиче на помоћ становништву које спада у различите социјалне категорије, маргинализоване групе, избегла и расељена лица.

Бачка Паланка

Бачкопаланачка општина захвата пространу површину југозападне Бачке са дванаест насеља. Поред тога, њој припадају и два мања насеља у Срему, што значи да Дунав, који чини границу између Бачке и Срема пресеца општинску територију.

Бачка Паланка заузима површину од 579 км².

На овој територији живи укупно 50.642 становника, према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	51.735	439	4.152	-91
2020.	51.264	451	3.854	-61
2021.	50.642	437	3.940	-115

Бачка Паланка се суочава са проблемом стварања повољних услова за останак становништва у локалној средини, у коју сврху су као проблем наведена и недостајућа финансијска средства, нова радна места односно отварање фабрика и сл;

Ова средина се суочава са проблемом недовољног смештајног капацитета предшколске установе;

Највећи проблем и уједно највећа потреба јесте реновирање предшколске установе Младост - вртић Маслачак, јер постоји велики проблем с недостатком места за децу у вртићима;

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЈАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора и отварању нових радних места;
- Министарство просвете, са циљем реновирања предшколске установе и повећање капацитета предшколске установе;

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ БАЧКА ПАЛАНКА

Бачка Паланка интензивно ради на решавању проблема и реализацији активности усмерених ка финансијској подршци породици:

- обезбеђује финансијску помоћ породици за свако рођено дете у износу од 20.000,00 динара, а такође и поклон честитку у износу од 5.000,00 динара;
- накнада трошкова вантелесне оплодње паровима којима је неопходан овај вид помоћи у процесу заснивања породице;
- регресирање трошкова боравка деце у предшколској установи у износу од 80%;
- бесплатна ужина за децу која су из угрожених категорија, по унапред утврђеним критеријумима;
- стипендије ученицима средњих школа;

- регресирање трошкова путовања и смештаја ученика средњих школа и студената у износу од 20% до 80% од цене месечне карте, односно цене смештаја у ученички или студентски дом;
- лична помоћ деци са сметњама у развоју и инвалидитетом у виду непосредне додатне образовне подршке;
- превоз деце са сметњама у развоју минибусом у школу за основно и средње образовање „Милан Петровић“ у Новом Саду.

Бачки Петровац

Општина Бачки Петровац се налази у Јужној Бачкој. Општину Бачки Петровац сачињавају четири насеља, од којих је Бачки Петровац насеље градског карактера, док су остала сеоска насеља панонског типа Кулпин, Гложан и Маглић.

Бачки Петровац заузима површину од 158 км².

На овој територији живи укупно 12.495 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	12.679	105	364	9
2020.	12.605	114	320	21
2021.	12.495	92	359	0

Бачки Петровац се суочава са проблемом завршетка канализације у целој општини.

Неопходна је реконструкција водоводне мреже у Бачком Петровцу и Кулпину као и изградња фабрике воде.

Настала је потреба за реконструкцијом објекта за потребе Музеја војвођанских Словака

Потребна су већа улагања у обнову путне инфраструктуре на територији ове општине.

Нужна је обнова објеката предшколске установе и две основне школе за које се конкурисало код Канцеларије за управљање јавним улагањима

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЈАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, ради реализације послова у области инфраструктуре и путне инфраструктуре;
- Министарство просвете, са циљем обнове предшколске установе и и две школе;

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ БАЧКИ ПЕТРОВАЦ

Бачки Петровац интензивно ради на решавању проблема и реализацији активности усмерених ка финансијској подршци породици: право на једнократну бесповратну новчану помоћ у износу од 150 евра у динарској противвредности за свако новорођено дете, ауто седишта за децу, а свим ђацима је превоз субвенционисан са 50%.

Беочин

Беочин је административно седиште општине Беочин, која припада Јужнобачком округу, иако се целокупна територија општине не налази у Бачкој, већ у Срему, али због непосредне близине регионалног центра, Новог Сада (око 15 km) се сврстава у бачки округ.

Беочин заузима површину од 186 км².

На овој територији живи укупно 14.787 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	14.970	144	1.088	1
2020.	14.905	133	995	6
2021.	14.787	132	958	-33

Беочин се суочава са проблемом запошљавања и у том смислу неопходни су му нови инвеститори;

У циљу унапређење туристичких потенцијала Дунава и читавог подручја, потребно је обезбедити недостајућу подршка за улагање у ову област

Неопходно је обезбедити и извршити додатна улагања у путну и водоводну инфраструктуру.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство трговине, туризма и телекомуникација, ради унапређења туристичке понуде,
- Министарство привреде, у циљу обезбеђења нових нових инвеститора
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, ради реализације послова у области инфраструктуре и путне инфраструктуре;

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ БЕОЧИН

Беоцин планира увођење бесплатног вртића за све полазнике. Такође, општина је планирала да обезбеди бесплатне уџбенике за све основце који похађају наставу у ОШ "Јован Грчић Миленко" Беоцин и ОШ "Јован Поповић" Сусек, као један од најважнијих видова улагања у образовање младих и истовремено вид мотивације најмлађих ученика да буду успешни у свом школовању. Старијим ученицима су увећане стипендије, а донета је одлука о повећању регресирања превоза ученика са 25% на 50%.

Врбас

Врбас је градско насеље у Србији у општини Врбас у Јужнобачком округу. На територији врбаске општине, налази се седам насеља. Поред центра општине, града Врбаса, налази се још шест сеоских насеља, а укупно 8 месних заједница, Бачко Добро Поље, Врбас, Змајево, Косанчић, Куцура, Равно Село и Савино Село. Врбас заузима површину од 376 км².

На овој територији живи укупно 38119 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	39.099	382	3.679	-236
2020.	38.654	345	3.527	-132
2021.	38.119	361	3.622	-216

У разговору са представницима Врбаса, изнето је да су потребни нови инвеститори и нова радна места. Напоменуто је да у последње две деценије у Врбасу није било нових инвестиција и отварања нових радних места, те да би се довођењем нових инвеститора поправила демографска слика ове јединице локалне самоуправе.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, ради довођења инвеститора и отварања нових радних места и упошљавања становништва;

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ВРБАС

Представници Врбаса су током посете изнели и резултате које су остварили вршењем функције из сопствене надлежности и том приликом је наведено следеће:

- пружена је једнократна помоћ породици у износу од 10.000,00 за свако новорођено дете
- новчана накнада у износу од 100.000 динара за децу рођену на дан општине Врбаса и 1. јануара.
- право на бесплатан или регресираан боравак деце у Предшколској установи
- право на бесплатну или регресирану ужину ученика основних школа
- право на помоћ деци из вишечланих породица за четврто и свако наредно дете
- право на бесплатне или регресиране трошкове превоза ученика средњих школа
- право на бесплатне или регресиране трошкове превоза студената
- треће и свако наредно дете у породици ће имати право на накнаду, односно регресирање трошкова боравка у предшколској установи где су родитељи ослобођени плаћања 100%, као и породице у којима постоји болесно дете
- право на регресирану цену ужине у износу од 50% за ученике основних школа у општини Врбас као и корисници дечијег додатка
- запослено је 500 суграђана отварањем погона у Новом Саду АПТИВ.

Жабалъ

Жабалъ је градско насеље у општини Жабалъ, у Јужнобачком округу, у Србији. Налази се у региону познатом као Шајкашка (југоисточни део Бачке), у Аутономној Покрајини Војводини.

Седиште општине је град Жабалъ. Општина Жабалъ се састоји од 4 насеља: град Жабалъ, Чуруг, Ђурђево и Госпођинци.

Жабалъ заузима површину од 400 км².

На овој територији живи укупно 24.663 становник према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	25.019	261	1.777	-55
2020.	24.852	277	1.409	-45
2021.	24.663	281	1.324	-12

Жабал се суочава са проблемом водоснабдевања и као један од кључних проблема заједнице је потреба за изградњом фабрике воде;

Ова средина се суочава и са проблемом стварања оптималних услова за оснивањем истуреног одељења високошколске установе (по могућству пољопривредне) у покушају да се задрже млади људи на овом подручју;

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде и Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, са циљем обезбеђења услова за изградњу фабрике воде
- Министарство привреде Републике Србије и помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора и отварању нових радних места;
- Министарство просвете и Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде са циљем оснивања одељења високошколске установе (пољопривредне струке);

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ЖАБАЉ

Жабал интензивно ради на решавању проблема и реализацији активности усмерених ка финансијској подршци породици те је у том смислу обезбедио следеће мере:

Једнократну помоћ у износу од 15.000,00 за свако новорођено дете,

Право на регресирање трошкова превоза ученика и студената

Право на регресирање трошкова боравка и ужине

Србобран

Србобран је градско насеље у Србији, у општини Србобран, у Јужнобачком округу.

Седиште општине је град Србобран. Општина Србобран се састоји од 3 насеља.

Општина Србобран је раскршће путева у пољопривредном подручју с трговином, угоститељством и индустријским погонима. На теренима канала и пољопривредном земљишту развијен је лов и риболов.

Србобран заузима површину од 284 км².

На овој територији живи укупно 15.140 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	15.337	155	3.679	-11
2020.	15.255	156	3.527	26
2021.	15.140	146	3.622	-6

У разговору са представницима Србобрана, исказана је потреба за подршком за изградњу објекта који би био у саставу ПУ „Радост“ за децу млађу од две године - јаслене групе.

Такође, неопходна је подршка Министарства просвете, науке и технолошког развоја како би се сачувала средња школа у Србобрану, односно да Министарство омогући увођење нових образовних профила.

Изградња фабрике мањег капацитета, где би локално становништво имало прилику да се запосли како не би морало да посао тражи у околним местима, би била од великог значаја за општину Србобран и њене становнике.

Улагања у пољопривреду, изградња путева које користе пољопривредници, као и различити подстицаји, могу имати утицај на останак становништва, имајући у виду да се становништво претежно бави пољопривредом.

Недостатак канализационе мреже такође је један од великих проблема са којим се општина Србобран суочава;

Као и већина локалних самоуправа, и општина Србобран суочава се са проблемом миграције становништва ка већим градовима, тако и у иностранство и то превасходно становника мађарске националности који су се махом одселили у земље Европске уније. Такође, због недостатка могућности запослења и школовања све већи број младих одлучује да се одсели у веће градове.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, ради довођења инвеститора и отварања нових радних места и упошљавања становништва
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, са циљем санације и изградње приступних путева (пољопривредних) и изградње канализационе мреже
- Министарства просвете, науке и технолошког развоја, ради увођења нових образовних профила у средњошколском образовању

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ СРБОБРАН

Представници Србобрана су током посете изнели резултате које су постигли и том приликом је наведено да је општина Србобран једна од ретких у Републици Србији која за свако новорођено дете са територије општине издваја новчану помоћ у износу од 20.000,00 динара или пак 40.000,00 динара уколико је у питању самохрани родитељ, као и одговарајући поклон у виду беби опреме.

Поред тога, општина Србобран сваке године обезбеђује поклоне за све ученике првих разреда, субвенционише ужину, док треће и четврто школско дете у породици имају бесплатну ужину;

Такође, Србобран субвенционисемо куповину месечне карте за средњошколце који се школују ван територије општине Србобран.

Осим тога значајна средства издвојена су за стипендирање студената као и надарених ђака и спортиста. Сви ђаци са територије општине који основно и средње образовање заврше са успехом 5,00 од општине на поклон добијају летовање у Сутомору.

И на крају, једна од мера за поправљање демографске слике је и то што је већина спортских клубова укинула своје чланарине и сада омогућава потпуно бесплатно тренирање и коришћењерасположивих ресурса и инфраструктуре.

Сремски Карловци

Сремски Карловци су градско насеље у општини Сремски Карловци, у Јужнобачком округу, али припадају географској регији Срем, чији назив стоји и у имену насеља. Сремски Карловци се налазе на десној обали реке Дунав.

Сремски Карловци заузимају површину од 51 км².

На овој територији живи укупно 8173 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	8.330	69	312	-4
2020.	8.265	56	319	4
2021.	8.173	87	344	-48

У разговору са представницима Сремских Карловаца закључено је да је према њиховим речима, неопходна финансијска подршка како би се оснажили све области живота и рада

становника Сремских Карловаца, укључујући социјалну политику и бригу о деци и породици;

Општина Сремски Карловци не располаже просторима за тренинге које би спортски клубови користили током зимског периода те су неопходна финансијска средства за унапређење спорта у Сремским Карловцима. Сале које сада користе спортисти су сале у којима се одвија физичко васпитање за ученике основне и средње школе, док преостало време у њима користе спортски клубови за своје активности;

У Сремским Карловцима не постоји Центар за социјални рад, већ услуге социјалне заштите за грађане који се нађу у стању потребе за том врстом заштите, врши Центар за социјални рад града Новог Сад на основу уговора. Како би се обезбедио виши степен социјалне заштите становништва Сремских Карловаца, потребно је образовати Центар за Социјални рад општине Сремски Карловци који би имао запослене стручне раднике (психолог, педагог, социјали радник), а који би био технички опремљен и повезан са осталим Центрима за социјални рад и другим институцијама;

Дневном бораваку у Сремским Карловцима који је део ШОСО „Милан Петровић“ - Нови Сад и његовим корисницима који окупља лица до 26. година старости неопходна је обнова објекта у циљу побољшања услова у којима бораве, а која подразумева комплетну обнову простора, који би био прилагођен потребама корисника за физичко и едукативно напредовање у њиховом развоју, као и изградња приступне рампе за инвалидна лица. Такође, неопходна је набавка адекватног возила за превоз пацијената на терапије и рехабилитацију у Нови Сад;

Црвени крст поседује возило које је старо и није функционално, а намењено је обављању дневних активности које би било од користи великом броју корисника којима је потребна хитна помоћ у храни и хигијени, а живе у рубним деловима општине, с обзиром да општина Сремски Карловци из буџета издваја средства за финансирање народне кухиње и за несметани рад Црвеног крста.

Један од највећих проблема са којим се суочава општина Сремски Карловци је недостатак служби у примарној здравственој заштити (интерниста, стоматолог, гинеколог), јер амбуланта у Сремским Карловцима припада Дому здравља Нови Сад и евидентан проблем је у недостатку лекара. Становници Сремских Карловаца су из тог разлога принуђени да иду у Нови Сад како би остварили право на примарну здравствену заштиту, што је велики проблем за све категорије становништва, нарочито за родитеље за малом децом и старијој популацији;

Становници који живе у рубним деловима Општине, као и маргинализоване групе немају уређену путну инфраструктуру, што представља озбиљан проблем, нарочито за ђаке и децу који похађају образовно-васпитне институције;

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство омладине и спорта, у циљу оспособљавања, изградње и уређења спортских објеката и простора за тренинг
- Министарство привреде, ради довођења инвеститора и отварања нових радних места и упошљавања становништва
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, са циљем санације и изградње приступних путева
- Министарство здравља, са циљем подизања нивоа услуга примарне заштите на виши ниво
- Министарства просвете, науке и технолошког развоја, уређење дневног боравка

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ СРЕМСКИ КАРЛОВЦИ

У општини Сремски Карловци у односу на претходну годину, у 2021. години за 10.000,00 динара је увећана једнократна новчана помоћ за свако рођено дете (30.000,00 РСД), једнократна новчана помоћ за породице у којима се роде близанци или тројке (15.000,00 РСД), новогодишња поклон честитка - новогодишња новчана помоћ за прворођено дете у календарској години (10.000,00 РСД).

Уз помоћ АП Војводина која врши исплату, матерински додатак за незапослене мајке се показао као добар пример финансијске подршке мајкама које могу да остваре то право за треће и четврто дете.

За пројекат „Очување и унапређење репродуктивног здравља“ из буџета Општине Сремски Карловци у 2020. години издвојена су значајна финансијска средства. Пројекат је имао за циљ подизање свести локалног становништва у смислу психолошке подршке младима у репродуктивном периоду кроз програм тренинга и едукације од 18 до 35 година.

Општина Сремски Карловци је издвојила средства из буџета за реализацију пројекта удружења грађана „Baby friend“, под називом „Подршка родитељству“.

Током 2018. године је реализован пилот пројекат подстицања рађања кроз креирање програма „Мала школа раног развоја“ – Центар за подршку раном развоју и породичним односима „Хармонија“.

У општини Сремски Карловци организована је и функциоише Служба за патронажу при Дому здравља Нови Сад, амбуланта у Сремским Карловцима, која обилази тек рођену децу и породиље и пружа стручну помоћ.

Као пример добре праксе показало се увођење Службе за хитну медицинску помоћ која врши помоћ здравствено угроженом становништву након престанка рада Амбулантае.

Уз подршку Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Републике Србије, на територији општине врши се услуга „Помоћ у кући“ намењена старачким домаћинствима, коју спроводи фирма „Феликс домус“ из Новог Сада.

Општина Сремски Карловци финансијски подржава ученике и студенте којима се рефундира део трошкова превоза од пребивалишта/боравишта до седишта образовне институције.

Свим ученицима који полазе у први разред обезбеђена је финансијска подршка у висини од 5.000,00 динара за 2020. годину, а у 2021. години обезбеђена су финансијска средства за куповину комплета уџбеника за све прваке.

Темерин

Темерин се налази у југоисточном делу Бачке, око 20 км северно од Новог Сада и седиште је истоимене општине коју још чине и насеља Бачки Јарак, Сириг и преко 137 салаша. Граничи се са општинама Жабаљ на истоку, Србобран на северу, Врбас на западу и Нови Сад на југу.

Темерин заузима површину од 170 км².

На овој територији живи укупно 27487 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	27.676	275	1.411	61
2020.	27.629	215	1.261	83
2021.	27.487	241	1.294	100

У разговору са представницима Темерина, наведено је да Општина Темерин поседује радну зону бр. 8 (100 ха) на уласку у Темерин са десне стране посматрано из правца Новог Сада и у процесу је инфраструктурног опремања као и конверзије земљишта које је у власништву Дирекције за имовину Републике Србије. Недостаје подршка виших органа како би се ови процеси убрзали и омогућили што пре отварање радне зоне;

Број репродуктивног становништва се перманентно смањује, с обзиром на чињеницу да на територији општине Темерин живи велика мађарска заједница која чини око 25% укупног становништва, а која је одлуком Владе Мађарске остварила право на пасоше Р. Мађарске која је чланица ЕУ, што им пак омогућава да на легалан начин обезбеде себи запослење у ЕУ, а што је један од кључних разлога масовног исељавања младих;

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, ради довођења инвеститора и отварања нових радних места и упошљавања становништва
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, са циљем санације и изградње приступних путева (пољопривредних) и изградње канализационе мреже

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ТЕМЕРИН

Руководство општине Темерин издваја средства за рођење детета у износу од 10.000 динара за прво дете, 20.000 динара за друго и 50.000 динара за треће и свако наредно дете;

Општина Темерин финансира три покушаја вантелесне оплодње у износу до 250.000 динара након три покушаја вантелесне оплодње, која је ишла на терет обавезног здравственог осигурања;

Сваке године, а у циљу подизања безбедности деце у саобраћају, општина поклања седишта за децу за аутомобиле;

Општина темерин пружа подршку деци школског узраста додељивањем бесплатних уџбеника, награђивањем најбољих ученика као и подстицајним средствима за упис у средњу школу и на тај начин пружа добар пример у показаној бризи о најмлађем нараштају.

Тител

Тител је градско насеље у општини Тител, у Јужнобачком округу, у региону познатом као Шајкашка.

Тител се налази уз десну обалу Тисе, преко пута ушћа Бегеја у Тису, недалеко од места где се Тиса улива у Дунав, на јужним обронцима Тителске висоравни.

Изнад града је Тителски брег (110–130 m), завршетак Тителске висоравни, која се простире између Мошорина, Лока, Вилова, Титела и реке Тисе.

Тител је, такође, и седиште општине, у којој се, поред града Титела, налазе и села: Вилово, Гардиновци, Лок, Мошорин и Шајкаш.

Тител заузима површину од 262 км².

На овој територији живи укупно 14844 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

*Министарство за бригу о породици и демографију
„Подршка породици и унапређење демографске слике Србије“*

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	14.997	149	709	38
2020.	14.944	153	684	19
2021.	14.844	140	698	20

У разговору са представницима руководства општине Титрел, изнети су проблеми са којима се суочавају становници ове општине.

Неопходно је обезбедити финансијска средства за планирану доградњу вртића у насељеном месту Шајкаш, за који постоји пројектно-техничка документација.

Такође, у плану је и реконструкција ОШ „Светозар Милетић“ у Тителу, за коју постоји пројектно-техничка документација, али су потребна финансијска средства за реализацију.

За изградњу школско спортског рекреативног центра у Тителу, за који постоји пројектно-техничка документација, потребна су финансијска средства за реализацију пројекта.

У плану је реконструкција здравствених станица у насељеним местима Лок, Гардиновци и Шајкаш, за које постоји пројектно-техничка документација, потребна финансијска средства за реализацију.

Обезбедити неопходне услове за живот, пре свега здраву пијаћу воду, али и изградњу канализационог система у свим насељеним местима.

Неопходно је обезбедити квалитетнију путну инфраструктуру.

Изградња недостајућег путничког пристана.

Недостатак инвеститора за нова запошљавања и нова радна места.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, ради довођења инвеститора и отварања нових радних места и запошљавања становништва
- Министарство здравља, реконструкција здравствених станица
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, са циљем санације и изградње приступних путева, изградње канализационе мреже
- Министарство просвете, реконструкција школа и школског спортско рекреативног центра
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, изградња пристана

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ТИТЕЛ

Кроз реализацију акитвности из своје надлежности, општина Тител је становницима ове општине обезбедила:

- право на једнократну новчану помоћ која се утврђује у новчаном износу од 50.000,00 динара за прво дете и 30.000,00 динара за свако дете наредног реда рођења
- бесплатан превоз ђака, као и студенске стипендије;
- суфинасирање пренаталног скрининга у трудноћи, као и суфинансирање вантелесне оплодње;
- кроз вид суфинасирања, омогућена је куповина кућа са окућницом;
- у сарадњи са националном службом за запошљавање омогућено је суфинансирање за нова запошљавања и самозапошљавање.

ТОПЛИЧКИ ОКРУГ

Топлички управни округ се налази у јужном делу Републике Србије и обухвата географску и историјску област познату као Топлица, која се налази у сливовима река Топлице и Косанице. Овај округ се простире на површини од 2.231 км² и у свом саставу има 267 насељених места, а чине га следеће општине: Прокупље, Куршумлија, Житорађа и Блаце. У Топличком округу живи 80.765, према процени РСЗ за 2021. годину.

Цела област, као и река која кроз њу протиче, добили су назив по великом броју извора топле минералне воде тзв. топлица или бања (Пролом, Луковска, Куршумлијска), које су познате још од римског доба.

Прокупље

Град Прокупље заузима површину од 759 км² и има 107 насељених места. Укупан број становника који живе овде је 39.643, према процени РСЗ за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	40.748	400	5.254	-193
2020.	40.229	387	4.685	-101
2021.	39.643	427	4.725	-162

Министарство за бригу о породици и демографију је у званичној посети граду Прокупљу, између осталог, разговарало и на тему воћарства и потребе за већим ангажовањем у смислу заштите пољопривредних произвођача. Прокупачки крај је чувен по узгоју вишања, а облачинска вишња је, поред шљиве, најзаступљенија пољопривредна култура на територији Топличког округа. У прокупачком крају је засађена на више од 2.000 хектара земље. Воћари и пољопривредници овог краја се надају доброј цени пољопривредних производа, цени брања која прати цену откупа и сигурном пласману производа.

У разговору је истакнута потреба за привлачењем инвестиција и отварањем радних места. Почетак изградње аутопута Ниш – Приштина у децембру 2021. године ће променити перспективу овог краја и биће важан за целу Топлицу.

У области туризма као привредне гране, препознавање, мапирање и стављање у функцију свих туристичких потенцијала ове локалне самоуправе је један од главних приоритета. Током посете је изражена потреба за уређењем туристичких потенцијала у овом крају.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, помоћ у стабилизацији цена, откупу и пласману пољопривредних производа
- Министарство привреде, привлачење инвеститора и отварање нових радних места
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација, уређење туристичких потенцијала и њихово стављање у функцију привредног развоја

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ГРАДУ ПРОКУПЉЕ

Град Прокупље је основао Центар за породицу у оквиру Дома здравља у центру Прокупља, коме се до сада обратило више од стотину парова из Прокупља и околине и изразило жељу да сарађује у циљу проширења својих породица. Центар за породицу, у сарадњи са Градском управом у Прокупљу, успешно помаже и оним паровима који путем вантелесне оплодње покушавају да по први пут постану родитељи. Град Прокупље из свог буџета изваја до 250.000 РСД за финансирање трошкова вантелесне оплодње.

Центар за породицу се такође бави и свим оним проблемима везаним за трудноћу, дојење и репродуктивно здравље. Чланови тима Центра за породицу су психолог, социолог, лекар и три техничара.

У смислу финансијске помоћи породици са децом, за прворођено дете у години поклон честитка износи 60.000 РСД, док су једнократна средства за рођење првог, другог и трећег детета 15.000 РСД, 20.000 РСД, односно 25.000 РСД.

Прокупље такође пружа помоћ родитељима приликом поласка детета у први разред основне школе обезбеђивањем бесплатног комплета уџбеника.

Куршумлија

Општина Куршумлија се простире на површини од 952 км², спада у једну од територијално највећих општина у Србији и има 90 насељених места. Укупан број становника који живе овде је 16.757, према процени РСЗ за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	17.290	158	2.487	-103
2020.	17.051	169	2.564	-86
2021.	16.757	155	2.323	-119

Представници Министарства су током посете општини Куршумлија препознали значај изградње аутопута Ниш – Приштина за цео Топлички крај и да ће ова капитална инвестиција отворити могућности за довођење нових инвеститора и отварање радних места. Кроз Куршумлију пролази део магистралног пута Ниш – Приштина у дужини од 36км, све до административног прелаза Мердаре, који се налази на територији општине Куршумлија. У току је експропријација за изградњу Аутопута Ниш-Приштина што ће представљати изузетно значајан подстицај за развој општине Куршумлија у свим областима. Истакнуто је да је у циљу останка становништва у Куршумлији потребна изградња савремене инфраструктуре, те ће овим бити омогућена ревитализација целог подручја, а до Куршумлије ће се стизати и до два пута брже. Ово је од битног значаја с обзиром на туристички потенцијал локалитета Ђавоље Вароши и три бање у овом крају – Луковске, Пролом и Куршумлијске.

Од 2020. године значајан фактор привредног развоја постаје „Борбени сложени системи“ у Мачковцу – фабрика за завршну обраду метала, која ће у наредним годинама постати један од најважнијих покретача привредног развоја општине Куршумлија. Ова фабрика још увек не послује у пуном капацитету, потребан је значајан број кадрова техничке струке, што са средњом школом и специјалистичким студијама, што академских кадрова. Сматрају у овој општини да су се због тога стекли услови да се у Куршумлији отворе додатни смерови у средњим школама, као и департмани одређених високошколских државних универзитета, посебно из области туризма, угоститељства, као и машинства и осталих техничких стручних области, што би у великој мери зауставило одлазак становништва из општине Куршумлија.

Општина Куршумлија спада у ретко насељене општине, с тим да је највећа насељеност у граду, седишту општине, док се ка сеоским насељима она изразито смањује, услед унутрашње миграције која се одвија последњих деценија. Такође је присутна и спољашња миграција становника ка већим центрима у Србији. Као велики проблем је истакнут недостатак организованог превоза на разуђеној Куршумлијској територији. Овим су највише погођени ученици, али и остало сеоско становништво у несметаном обављању свакодневних обавеза: одлазак код лекара, до пијаце, превоз од и до школе, и све друге активности на дневном нивоу.

Буџет општине је сваке године оптерећен огромним износима који се издвајају за поправку, одржавање и реконструкцију локалних и некатегорисаних путева, што укључује и њихово зимско одржавање и чишћење снега. Општина Куршумлија нема довољно средстава ни само за ове намене и без помоћи Републике Србије и ЈП Путеви Србије није у стању да врши изградњу нових путева која је неопходна да би се разуђена територија ове општине повезала.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЈАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, привлачење нових инвестиција
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, разматрање могућности отварања одсека средњих школа и одређених високошколских државних универзитета
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, регулисање међумесног саобраћаја и изградња путева
- ЈП Путеви Србије, помоћ у одржавању и изградњи нових путева
- Министарства трговине, туризма и телекомуникација/Туристичке организације Србије, смештајни капацитети и промоција туризма

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ КУРШУМЛИЈА

У смислу нових инвестиција и отварања нових фабрика, као пример је наведена фабрика „Борбени сложени системи“ у насељу Мачковац за производњу борбених возила која запошљава пре свега младе особе које желе да остану да живе и раде у Куршумлији. Такође, у области туризма, „Планинка“ АД за производњу, туризам и угоститељство обезбеђује посао за све који желе да раде у овој области и у једној од три наведене бање након завршетка школовања.

Општина Куршумлија, иако је према степену развијености јединица локалних самоуправа сврстана у последњу групу 19 девастираних подручја из четврте групе изразито недовољно развијених јединица локалних самоуправа степена развијености испод 50% републичког просека, из свог буџета сваке године издваја огромна средства у циљу финансијске подршке породица са децом – у 2020. години је кроз све видове те подршке исплаћено око 50 милиона РСД за 185 породица са децом.

Житорађа

Општина Житорађа има површину од 214 км² и има 30 насељених места. Укупан број становника је 14.440, према процени РСЗ за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	14.823	141	2.083	-28
2020.	14.655	110	1.828	-27
2021.	14.440	123	1.875	12

Ова топличка општина се такође суочава са потребом за инвестицијама како би се створили услови за отварање нових радних места. Међу водећим проблемима јесу финансијска средства, као и потреба за већим улагањем у путну и комуналну инфраструктуру, и поред тога што Житорађа издваја велики део буџета за одржавање локалних путева.

У Житорађи послује Специјализована земљорадничка сточарска задруга 1. децембар која постоји од средине прошлог века и бави се узгојем свиња. Ова задруга се простире на великој површини, тренутно упошљава 64 радника и на годишњем нивоу производи 20.000 товљеника. Упркос пространству које заузима и могућностима које пружа, задруга се не користи у пуном капацитету, те је неопходно реструктурирање задруге како би се остварио њен пуни потенцијал.

Један од пратећих проблема ове задруге је канализација са целокупне фарме која се путем цеви одводи до оближњег базена, такозване "лагуне", у коју се избацују фекалије, али и сав свињски отпад. С обзиром да се налази на удаљености од око 300 метара од бунара из којих се око 4.000 грађана општине Житорађа снабдева водом за пиће, започет је велики пројекат по којем би две трећине општине Житорађа требало да добије водоводни систем и здраву пијаћу воду.

У Житорађи се улаже у електрификацију наводњавања земљишта, али се обезбеђују и подстицаји пољопривредницима како би пољопривредни производи са овог подручја били јефтинији и конкурентнији на тржишту.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, привлачење инвестиција

- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, улагање у путну и комуналну инфраструктуру
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, реструктурирање задруге

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ЖИТОРАЂА

Имајући у виду број становника општине Житорађа, добра вест је да овдашња основна школа, једна међу већим школама у Србији по броју ђака са 19 подручних одељења, добро функционише и има довољан број ђака.

Локална самоуправа је претходне године завршила надоградњу и адаптацију вртића и међу ретким је општинама где неће постојати листе чекања за упис деце, што је велики успех за малу средину.

Општина Житорађа се може похвалити и учествовањем у јавним позивима Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде и Управе за аграрна плаћања, за доделу средстава младим пољопривредницима.

Блаце

Општина Блаце се простире на површини од 306 км² и има 40 насељених места. Укупан број становника који живе овде је 9.925, према процени РСЗ за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	10.339	71	1.340	-86
2020.	10.132	66	954	-39
2021.	9.925	65	1.168	-34

У оквиру својих редовних активности, представници Министарства су посетили општину Блаце током које посете се разговарало о демографским проблемима са којима се суочава Србија генерално, тако и општина Блаце, као и унапређењу мера подизања стопе наталитета.

Приметан је мањи пад у наталитету годишње, а проблем и даље представља већ постојећа листа чекања од 50-оро деце вртићког узраста, те је потребно проширити постојеће капацитете или изградити нови вртић.

Истакнуто је да се локална самоуправа општине Блаце свим силама труди да што више људи задржи у бачком крају. У том смислу наводе потребу за подршком у реализацији пројектних активности у виду побољшања инфраструктуре, субвенција за пољопривредне произвођаче, привредне субјекте, као и отварање нових погона.

Како би се смањила незапосленост и стало на пут одливу младог становништва у веће средине, а нарочито како би се повећао наталитет у овом крају, званичници општине Блаце наводе да је горепоменућа помоћ и више него неопходна у решавању ових проблема. По њиховим речима, отежавајућу околност представља финансијско издвајање за геронтодомаћице које значајно оптерећује буџет ове ЈЛС, али се помиње и мали број доступних радних места за високообразовне кадрове, што за последицу има интелектуално слабљење локалне средине.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство просвете, науке и технолошког развоја/Канцеларија за управљање јавним улагањима, реконструкција/изградња вртића
- Министарство привреде, инвестиције за отварање нових погона
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, субвенције за пољопривредне произвођаче

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ БЛАЦЕ

Издавања у малим срединама за решавање демографске ситуације су велика, 10.000 динара месечно се издваја за сваку незапослену мајку до навршене једне године живота детета, што довољно говори о намери и бризи да се помогне свакој породици. Једнократно се за свако новорођено дете издваја 30.000 динара, мада тај финансијски моменат није увек одлучујући.

Општина Блаце реализује велики број пројеката и види се намера и жеља да се задржи сваки становник и породица у Блацу. Овде послује велики број фирми попут млекаре Лазар, привредног друштва за производњу и трговину ИВКО КНИТС ДОО, недавно и Јумко, што је све предуслов да људи остану да живе у својој локалној средини.

Општина Блаце издаваја и новчана средства за спровођење мера реализације стручне праксе и самозапошљавања у сарадњи са Националном службом за запошљавање.

Јабланички и Топлички округ спадају у најнеразвијенија подручја Републике Србије. Од укупно 19 општина и градова у Србији који се сматрају девастираним подручјима, односно местима чији је степен развијености испод 50 одсто републичког просека, скоро половина, тачније 9 општина, се налази у ова два округа.

Оно што општине и градови ове две области у недостатку капацитета не могу сами постићи је креирање и промовисање туристичке понуде на нивоу округа, с обзиром да

обилују природним лепотама и споменицима који могу бити пут до ревитализације овог дела Србије.

У циљу веће видљивости туристичких атракција и њихове присутности на туристичкој мапи Србије, што међу домаћим туристима који желе боље да упознају своју земљу и потпомогну домаћи туризам, што међу иностраним туристима који су само у пролазу кроз Србију на путу ка коначној дестинацији у суседним земљама или који циљано желе да посете одређени локалитет/бању/предео у нашој земљи, од велике је важности да се формира радна група експерата која ће осмислити, креирати и промовисати туристичку понуду целог округа. Од великог значаја је превасходно уређење туристичких дестинација, смештајних капацитета, њихова ревитализација и стављање у функцију привредног развоја. На овај начин би се системски приступило анализи, уређењу и повезивању туристичких дестинација, те би понуда била комплетна и свеобухватна.

Како би се посете које омогућавају упознавање са природним лепотама, природно-географским и друштвено-географским одликама Републике Србије прошириле и на ове пределе у оквиру организације и остваривања наставе у природи и екскурзија у основној школи, од изузетног значаја би било проширити листу постојећих доступних дестинација за основце на природне лепоте и споменике ових крајева.

Са изградњом пута преко Радан планине отварају се могућности за повезивање туристичких атракција у овом крају, као и за њихову промоцију и коришћење у пуном капацитету.

У овом смислу је потребна помоћ Министарства трговине, туризма и телекомуникација, Туристичке организације Србије и Министарства просвете, науке и технолошког развоја.

ЈАБЛАНИЧКИ ОКРУГ

Јабланички управни округ се налази у југоисточном делу земље и чине га град Лесковац и општине Власотинце, Лебане, Бојник, Медвеђа и Црна Трава. Простире се на површини од 2.770 км², обухвата 336 насељених места, а укупан број становника на овој територији је 193.364, према процени РСЗ за 2021. годину.

Јабланички округ спада у један од најмање развијених подручја Србије, али се може похвалити повољним условима за развој пољопривредне производње.

Процењује се да се у јабланичком округу обрадива површина простире на око 80.000 ха, од чега виноградарство и воћарство заузимају око 15.000 ха, док повртарство и ратарство заузима преко 52.000 ха. Јабланички округ је на трећем месту у Србији по производњи вишње.

Лесковац

Град Лесковац, седиште јабланичког округа и уједно највеће насеље југа Србије, заузима површину од 1.025 км² и има 144 насељена места. Укупан број становника који живе на територији овог града је 130.940, према процени РСЗ за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	134.285	1.061	14.520	-395
2020.	132.764	1.034	12.574	-287
2021.	130.940	1.086	13.227	-310

У Лесковцу постоји прихватилиште за жене и децу жртве насиља и објекат Центра за социјални рад који су реновиран и у потпуности приведене намени, уз подршку локалне самоуправе.

У Лесковцу је отворено неколико нових фабрика, али и даље постоји потреба за новим инвестицијама које ће генерисати квалитетнија радна места, а тиме и веће плате. С обзиром на разуђеност ове области, инвестиције су од значаја и у области путне, водоводне и канализационе инфраструктуре, како у граду тако и у околини ка оближњим местима.

Након пола века Општа болница у Лесковцу је у процесу реконструкције унутрашњости установе, чиме ће добити нови изглед и опрему. Комплетна реконструкција главне зграде лесковачке болнице је започета крајем 2018. године, а потребно је наставити са улагањима како би овај објекат у пуном капацитету наставили да користе не само становници Јабланичког округа, већ и становници Пчињског округа и северног Косова.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЈАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, инвестиције за отварање квалитетнијих радних места
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, улагање у путну, водоводну и канализациону инфраструктуру

Бојник

Општина Бојник има површину од 264 км² и чини је 36 насељених места. Укупан број становника који живе овде је 9.731, према процени РСЗ за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

Министарство за бригу о породици и демографију
„Подршка породици и унапређење демографске слике Србије“

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	10.015	112	1.840	-71
2020.	9.867	122	1.488	-26
2021.	9.731	117	1.671	-13

Општина Бојник припада кругу 24 најнеразвијенијих, а по површини и броју становника групи од 27 најмањих општина Србије. Општи ниво развијености достиже око 40% републичког просека. Он је резултанта релативно уједначених вредности нивоа развијености привреде и привредне инфраструктуре, знатно нижег нивоа животног стандарда становништва и изражених структурних, демографских и других проблема. Развојне тенденције имају стагнантне карактеристике.

У општини Бојник је крајем 2020. године завршена агро-индустријска зона Косанчић и спремна је за долазак инвеститора који ће ту изградити своје погоне и запослити мештане. У првој фази је урађена инфраструктура, асфалтиране су улице, доведена је струја и вода, урађена канализација и кишна канализација у самој агро-индустријској зони, док је у другој фази отпадна вода одведена до колектора где се пречишћава а затим одлази у Пусту Реку. Ова агро-индустријска зона почиње са главног пута који од Косанчића, које се налази на равници, води преко Бојника, Доњег Брестовца, па све до Ниша и Лесковца, а од ауто-пута Београд-Ниш-Скопље удаљена је само 12 километара, па како тврде мештани и пролазници, њен географски положај је одличан и веома привлачан за потенцијалне инвеститоре и транспорт њихових производа. Инвестиције у формираној и опремљеној агроиндустријској зони су надање многих мештана, које са собом носе нова радна места, бољи стандард и заустављање економске миграције.

Осим потребе за инвестицијама у формираној и опремљеној агроиндустријској зони, постоји потреба за субвенцијама за област пољопривреде, као и подстицајима за самозапошљавање, јавне радове и стручну праксу.

Бојник се налази у сливу Пусте реке и испод Радан планине, ван најзначајнијих магистралних саобраћајница, те је потребна изградња пута преко Радан планине који ће повезати Јабланички и Топлички округ, тј. Царичин град, Сијаринску Бању, Пролом Бању, Ђавољу Варош, Куршумлијску и Луковску Бању, а све у циљу повезивања туристичких локалитета.

Општина Бојник конкурише на доста јавних позива/конкурса где је неопходно обезбедити учешће или финансирање ПДВ-а, (што представља велики део буџета, па чак и до 50% локалног буџета код ове, и бројних других општина) и због недостатка потребних средстава за суфинансирање или предфинансирање потенцијалних пројеката је учествовање у јавним позивима и конкурсима унапред отежано или сасвим онемогућено.

У општини Бојник су Роми претежно становништво, те би било пожељно креирање инклузивног програма за Роме.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, привлачење инвеститора
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, субвенције за пољопривредне произвођаче
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, изградња пута преко Радан планине који ће повезати Јабланички и Топлички округ
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација/Туристичка организација Србије, улагање у туристичку инфраструктуру и промоцију туризма
- Министарства која расписују Јавне позиве/конкурсе, издвојити општине четврте групе по степену развијености и девастирана подручја из обавезног обезбеђивања учешћа и финансирања ПДВ-а
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, креирање инклузивног програма за Роме

Лебане

Општина Лебане обухвата површину од 337 км² и чини је 39 насељених места. Укупан број становника који живе овде је 18.790, према процени РСЗ за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	19.416	171	3.255	-116
2020.	19.124	162	3.347	-45
2021.	18.790	170	3.453	-104

У 2020. години завршена је доградња вртића у Лебану, уређена је здравствена амбуланта у Бошњацу, а за комплетну реконструкцију објекта ОШ „Радован Ковачевић – Максим“ Лебане, реконструкцију и доградњу издвојеног одељења основне школе у Пертату, као и за реконструкцију зграде објекта Дома здравља у Лебану потребна су средства за реализацију ових, али и бројних пројеката које општина већ поседује и који се тичу инвестиција у инфраструктуру.

Као и код многих других општина овог, а и осталих округа, присутна је велика незапосленост и миграција становништва ка већим градовима. Ради подстрека за тражење запослења и останак у локалној средини, општина Лебане наводи идентичан

проблем као и суседна општина Бојник, потребу за изградњом пута преко Радан планине који ће повезати Јабланички и Топлички огруг, тј. повезивање Лебана са оближњим бањама и туристичким локалитетима. Значајније инвестирање у туристичко-историјски комплекс Царичин град би представљало нове могућности за мештане овог краја.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Канцеларија за управљање јавним улагањима, реконструкција и доградња издвојеног одељења основне школе у Пертату, реконструкција зграде објекта Дома здравља у Лебану
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, изградња пута преко Радан планине који ће повезати Јабланички и Топлички огруг

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ЛЕБАНЕ

Турска Ормо група је у Лебану отворила фабрику предива ЛебанТекс, и то је прва фабрика која је у Лебану отворена у последњих 30 година.

У овој општини је стопа незапослености преко 30 одсто, тако да је отварање нових радних места за становнике Лебана од изузетног значаја.

Медвеђа

Општина Медвеђа обухвата површину од 524 км² и чини је 44 насељена места. Укупан број становника који живе овде је 6.134, према процени међународног експертног тима о броју уобичајеног становништва у време Пописа 2011. године.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	6.466	48	1.072	-74
2020.	6.309	50	993	-82
2021.	6.134	57	957	-69

Општина Медвеђа спада у девастирана подручја и има сличне проблеме као и друге општине са овим статусом.

Оно што се истиче као проблем је забрана запошљавања, али и старосна структура запослених.

Да би се млади људи задржали у својој средини, потребно је обезбедити повезаност, исту ону коју наводе општине Бојник и Лебане, изградња пута преко Радан планине

Туризам у овој области може имати огроман потенцијал уз неопходна улагања у туристичку инфраструктуру и промоцију туристичких потенцијала.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, изградња пута преко Радан планине који ће повезати Јабланички и Топлички округ
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација, улагање туристичку инфраструктуру и промоцију туризма

Власотинце

Општина Власотинце обухвата површину од 308 км² и чини је 48 насељених места. Укупан број становника који живе овде је 26.723, према процени РСЗ за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	27.402	202	3.933	-77
2020.	27.101	215	3.382	-37
2021.	26.723	198	3.582	-46

Локална самоуправа Власотинце улаже напоре у одржавање и побољшање инфраструктуре, и у том смислу је један од приоритетних планова да се изврши реконструкција водозаврата на реци Власини, оштећеног у јануарским поплавама, као и побољшање енергетске стабилности. У фокусу је и проширење индустријске зоне која је од великог значаја за локално становништво.

У структури пољопривредног земљишта Власотинца доминирају површине под ораницама и баштама, и од великог је значаја изградња фекалне канализације у сеоским месним заједницама због изливања, као и изградња постројења за прераду отпадних вода.

Предшколска установа има два објекта у самом Власотинцу, два у селима Стајковце и Прилепац и 14 група на терену при школама. Више од 150 деце, тј. цео један вртић, чека на пријем у ову установу, стога је неопходна изградња новог вртића у овој општини.

Власотинце на својој општини има девет основних школа (две градске и седам сеоских школа са истуреним одељењима) и постоји потреба за израдом пројекта реконструкције

и енергетске ефикасности за ОШ „Свети Сава“ у Гложану и њене објекте у Батуловцу и Стајковцу.

Што се тиче сеоских амбуланти, постоји потреба за реконструкцијом истих. Пројектна документација постоји за амбуланте у Орашју, Стајковцу и Доњој Лопушњи, као и за другу фазу реконструкције Дома здравља. За реконструкцију амбуланти у Дадинцу тек треба израдити пројектну документацију.

Општина Власотинце је од друштвених предузећа у стечају откупљивала зграде домова културе и фазно их реконструисала. Један од њих, за чију реконструкцију постоји документација, је Дом културе у Орашју који користе два села, Орашје и Кукавица, за који је потребна помоћ надлежних органа.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЈАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, реконструкција водозавата на реци Власини и изградња постројења за прераду отпадних вода
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја/Канцеларија за управљање јавним улагањима, изградња вртића, реконструкција и енергетска ефикасност за ОШ „Свети Сава“ у Гложану и њене објекте у Батуловцу и Стајковцу
- Министарство државне управе и локалне самоуправе, реконструкција сеоских амбуланти
- Канцеларија за управљање јавним улагањима, реконструкција Дома здравља
- Министарство за бригу о селу, реконструкција Дома културе у Орашју

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ВЛАСОТИНЦЕ

У напорима да се одржи број становника у општини, као и да се олакша материјална ситуација породица са децом, општина Власотинце издваја значајна средства за мајке прворођеног и другорођеног детета, 15.000 РСД једнократно уколико су запослене, а 30.000 РСД једнократно уколико су незапослене. За треће и свако наредно дете мајке добијају 40.000 РСД једнократно, без обзира на радни статус.

Општина финансира трошкове превоза ученика основних школа у износу од 100%.

Јабланички и Топлички округ спадају у најнеразвијенија подручја Републике Србије. Од укупно 19 општина и градова у Србији који се сматрају девастираним подручјима, односно местима чији је степен развијености испод 50 одсто републичког просека, скоро половина, тачније 9 општина, се налази у ова два округа.

Оно што општине и градови ове две области у недостатку капацитета не могу сами постићи је креирање и промовисање туристичке понуде на нивоу округа, с обзиром да обилују природним лепотама и споменицима који могу бити пут до ревитализације овог дела Србије.

У циљу веће видљивости туристичких атракција и њихове присутности на туристичкој мапи Србије, што међу домаћим туристима који желе боље да упознају своју земљу и потпомогну домаћи туризам, што међу иностраним туристима који су само у пролазу кроз Србију на путу ка коначној дестинацији у суседним земљама или који циљано желе да посете одређени локалитет/бању/предео у нашој земљи, од велике је важности да се формира радна група експерата која ће осмислити, креирати и промовисати туристичку понуду целог округа. Од великог значаја је превасходно уређење туристичких дестинација, смештајних капацитета, њихова ревитализација и стављање у функцију привредног развоја. На овај начин би се системски приступило анализи, уређењу и повезивању туристичких дестинација, те би понуда била комплетна и свеобухватна.

Како би се посете које омогућавају упознавање са природним лепотама, природно-географским и друштвено-географским одликама Републике Србије прошириле и на ове пределе у оквиру организације и остваривања наставе у природи и екскурзија у основној школи, од изузетног значаја би било проширити листу постојећих доступних дестинација за основце на природне лепоте и споменике ових крајева.

Са изградњом пута преко Радан планине отварају се могућности за повезивање туристичких атракција у овом крају, као и за њихову промоцију и коришћење у пуном капацитету.

У овом смислу је потребна помоћ Министарства трговине, туризма и телекомуникација, Туристичке организације Србије и Министарства просвете, науке и технолошког развоја.

ПИРОТСКИ ОКРУГ

Пиротски управни округ се налази у југоисточном делу Републике Србије са седиштем у граду Пироту. Његова укупна површина износи 2.761, обухвата 214 насеља и у њему живи 81.165 становника, према процени РСЗ за 2021. годину. У оквиру овог округа су следеће јединице локалне самоуправе: Пирот, Бела Паланка, Бабушница и Димитровград.

Овај крај карактерише обрадиво земљиште поред река Нишаве и Јерме. Процењује се да се у пиротској општини обрадива површина простире на око 39.000 ха, од чега виноградарство и воћарство заузимају око 3.500 ха, док повртарство и ратарство преко 21.000 ха.

Пирот

Град Пирот заузима површину од 1.232 км² и има 72 насељена места. Укупан број становника који живе овде је 52.602, према процени РСЗ за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	53.824	415	5.503	-86
2020.	53.281	433	5.036	-93
2021.	52.602	409	4.858	-63

Град Пирот лежи на Коридору 10 и удаљен је од Београда 330 километара, од Ниша 75 километара и од Софије 70 километара. Повољан географски положај града Пирота огледа се, поред наведеног, и у саобраћајној повезаности са општинама у окружењу.

Пиротски крај је познат по много чему, а нарочито се издвајају текстилна индустрија, пиротски ћилим, и гурмански специјалитети, качкаваљ и пеглана кобасица, као најзначајнији производи из ових области.

Окосницу пиротске индустрије чине два гиганта из гумарске делатности, то су „Tigar Tyres ” и „Тигар а.д”, који су и једина велика привредна друштва на територији града и заједно запошљавају око 4.500 лица.

На територији Пирота послује и Слободна зона „Пирот” а.д. са власничким уделом општине, што је један од првих и правих облика јавно-приватног партнерства у земљи. По својим резултатима ово је најуспешнија зона у Србији, али и у Европи. За изградњу у границама Слободне зоне корисници су ослобођени од плаћања накнаде за: уређење градског грађевинског земљишта, таксе и трошкове градске управе и издавање документације, издавање услова за прикључење на инфраструктурне мреже, издавање сагласности за прикључење на инфраструктурне мреже, прикључење на инфраструктурне мреже. Канцеларија за локални економски развој Пирота нуди комплетну логистичку подршку свим заинтересованим инвеститорима, док је тренутно највећи страни инвеститор „Michelin”.

Као и већина пограничних места, Пирот се на малој удаљености од Републике Бугарске, на свега 35 км, суочава са одливом становништва, а нарочито младих образованих људи у Европску унију. Томе доприноси и ниска запосленост, те нарочито млади људи, који се суочавају и са нерешеним стамбеним питањем и ниским стандардом живота, одлазе у потрагу за бољим приликама у већим местима, али и ван граница наше земље. Проблем који је идентификован је и касно ступање у брак и репродуктивне дисфункције.

И поред носиоца привреде „Tigar Tyres” и „Тигар а.д”, потребна је сва помоћ за развој града и квалитетног живота у њему, здраву животну средину и отварање нових радних места.

Град Пирот има спреман пројекат изградње нове зграде Службе хитне медицинске помоћи Дома здравља Пирот, и у ово смислу је помоћ добродошла.

У вртићима у Пироту нема листе чекања, сва деца имају обезбеђен боравак у предшколској установи. Проблем са којим се Пирот суочава у овој области је недостатак васпитача у ПУ услед отежане процедуре при запошљавању, те се у овом смислу апелује на надлежне органе да се дозволи запошљавање потребног броја васпитача.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, инвестирање у отварање нових радних места
- Канцеларија за управљање јавним улагањима, изградња нове зграде Службе хитне медицинске помоћи Дома здравља Пирот
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, запошљавање васпитача у предшколској установи

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ГРАДУ ПИРОТ

У просторијама Инклузивног центра у Пироту отворен је **Центар за помоћ и подршку породици**. Отварање овог центра је део пројекта који Град Пирот у партнерству са Центром за социјални рад Пирот реализује у оквиру програма “Подршка Владе Швајцарске развоју општина кроз унапређење доброг управљања и социјалне укључености - Swiss PRO”.

Центар за помоћ и подршку породици обухвата увођење саветодавно - терапеутске и социјално - едукативне услуге у виду помоћи појединцима и породицама у кризи, што ће допринети побољшању менталног здравља и бољем интегрисању у заједници.

Кроз овај пројекат успостављен је Центар за помоћ и подршку породици, који функционише у оквиру Инклузивног центра Пирот, на адреси Улица Војводе Степе бр.61.

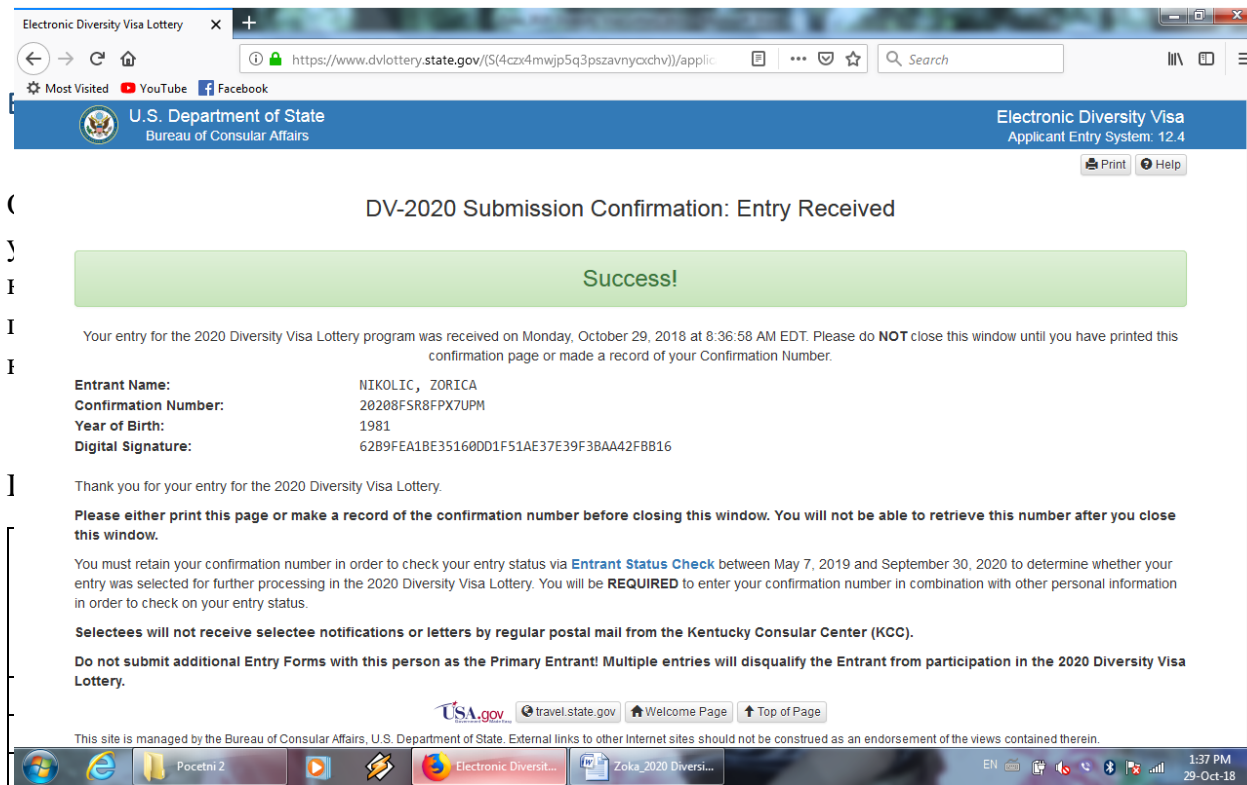
Овај центар је опремљен неопходном опремом и адекватним намештајем. Уведена је Инфо линија која корисницима Центра за социјални рад Пирот, као и свим грађанима, служи да лакше стигну до информација које су потребне да би остварили права из области социјалне заштите.

Такође у оквиру овог Центра уведен је индивидуални и групни рад са породицом. Кроз овај пројекат ангажована су три стручна лица која раде у центру: један психолог, један педагог и један социјални радник.

Пројекат траје десет месеци, а након завршетка пројекта настојаће се да успостављени Центар за помоћ и подршку породици настави са радом, односно да ова социјална услуга буде пружана од стране Центра за социјални рад као услуга која ће бити доступна свим грађанима.

Ово је изузетан пример добре праксе којим се град Пирот може поносити, као и чињеницом да нема листе чекања у предшколској установи, у којој су бесплатан смештај за сву децу, бесплатне књиге и ужина.

Од осталих примера добре праксе издвајају се и додатна права на локалном нивоу у области друштвене бриге о деци, новчано давање за треће дете у породици, запошљавање младих брачних парова и финансирање трошкова вантелесне оплодње.

Општина Бела Паланка се налази у непосредној близини града Ниша, од кога је удаљена 42км, Пирота од кога је удаљена 27км, Београда 280км, и града Софије (Бугарска) 108км. Кроз општину Бела Паланка пролази 32 км крака Коридора 10, међудржавног пута високе важности који спаја Ниш и Софију. Међународни гранични прелаз са Републиком Бугарском, Градина, се налази на 53км удаљености од Беле Паланке. Ипак, овакав повољан положај ове општине и повезаност са околним местима не утиче значајно на прилив становништва у ове крајеве.

Од укупног броја становника ове општине, више од једне четвртине живи на селу, и тај број је у константном опадању. Спорије смањење броја становника бележе насеља поред магистралног пута, насеља Долац и Црвена Река. У селу Црвена Река последњих година забележен је пораст новорођене деце, због чега је локална самоуправа адаптирала једну зграду и дала је Предшколској установи на коришћење. Тиме је решен проблем листе чекања јер сада има довољно капацитета за сву вртићку децу. У селу постоји и основна школа која је реновирана пре неколико година.

Што се тиче старосне структуре становништва, једна трећина је старија од 60 година, док је код сеоског становништва 58% старијих од 60 година. Годишњи просек за последњих пет година је 76 рођених беба, док се у истом периоду број умрлих кретао годишње од 230-250.

Високе стопе морталитета последица су биолошког старења становништва, социоекономских прилика и других појава, као што су болести. Негативна стопа природног прираштаја износи око -13 промила и једна је од највећих у Србији.

Као највећи проблем Беле Паланке истиче се недостатак нових радних места. Због недостатка радних места млади одлазе из ове средине, најчешће у Београд и Ниш. Процењује се да је око 15.000 становника Ниша пореклом из Беле Паланке. У претходном периоду било је отварања неких радних места од стране страних инвеститора и то у областима текстилне индустрије и у производњи делова за аутомобиле.

На демографски фактор утиче и развијеност здравственог система. Дом здравља који у свом саставу има 9 сеоских амбуланти нема хитну службу, па у случају ургентне ситуације по повређеног/пацијента долази само возач који га вози у Дом здравља где онда даље преузима дежурни лекар. У Белој Паланци не постоји породилиште, најближе је у Пироту.

Велики проблем општине јесте и недостатак озбиљног хотела и смештајних капацитета за велики број туриста који пролазе кроз Белу Паланку, наиме Турски држављани на путу за западну Европу, као и велики број туриста из Бугарске, чији се долазак углавном базира на викенд туризму. Председник општине је у потрази за инвеститором који би саградио хотел.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, инвестирање у отварање нових радних места и изградњу смештајних капацитета
- Министарство здравља, отварање хитне службе у оквиру Дома здравља Бела Паланка

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ БЕЛА ПАЛАНКА

Мере популационе политике које реализује општина Бела Паланка и које су садржане у ЛАП популационе политике од 2018 до 2022. године су:

- једнократна новчана помоћ у износу од 50.000 динара за свако новорођено дете и поклон пакети у виду беби опреме. За прворођено дете у години издвајају се средства у износу од 100.000 динара
- новогодишњи пакетићи за децу која похађају предшколску установу
- стипендирање ученика и студената путем јавног конкурса
- за суфинансирање смештаја за студенте општина издваја износ од 3.150 РСД, а исти износ се издваја и за суфинансирање превоза за студенте
- стипендирање талентоване деце
- стипендирање ученика прве године Средње школе „Никета Ремизијански“
- награде најбољим ученицима и студентима
- дуална одељења у средњим школама где се ученици припремају за рад у фабрикама кроз прасу која се одвија у школама

- новчана честитка за ђаке који полазе у први разред
- свој деци са територије општине Бела Паланка доступни су бесплатни тренинзи и чланство у спортским клубовима. Изграђена је и спортска хала за више спортова коју тренутно користи више од 450 активних спортиста
- општина Бела Паланка организује превоз за ученике основних школа на територији општине који станују на удаљености већој од 4 км од седишта школе
- за Божићне празнике општина Бела Паланка обезбеђује поклоне социјално угроженим породицама са више деце
- општина Бела Паланка финансира трошкове превоза деци са посебним потребама, као и њиховим пратиоцима, која похађају специјалне школе ван територије општине Бела Паланка
- помоћ за набавку посебних помагала и асистивне технологије за децу са инвалидитетом и децу са посебним потребама
- ангажовање лица са специјализованим знањем за рад са децом са посебним потребама у образовним установама
- ангажовање личних пратиоца за рад са децом са посебним потребама школског узраста
- финансира пружање услуге „Помоћ у кући“ за децу са инвалидитетом. Општина Бела Паланка у сарадњи са удружењем грађана реализује пројекат пружања услуге „Помоћ у кући“ која обухвата децу са сметњама у развоју и инвалидитетом. Ова услуга је од великог значаја за децу и њихове родитеље јер осим помоћи око свакодневних животних активности пружа и психолошку подршку родитељима
- финансијска помоћ за потребе вантелесне оплодње
- подстицајне мере локалне самоуправе из области пољопривреде у руралној средини у циљу унапређења популационе политике
- једна од најбитнијих мера је свакако подршка младима за бављење пољопривредном производњом, где општина даје бесповратна средства у износу од 500.000 динара
- финансирање и спровођење активне мере запошљавања и samozapoшљавања. План за наредних 7 година јесте развој малих приватника и развој пољопривредне производње поготово међу младим брачним паровима
- општина Бела Паланка у складу са Локалним акционим планом запошљавања сваке године издваја средства за подстицање запошљавања младих покретањем сопственог бизниса
- пројекат "геронто домаћице" јесте пројекат који суфинансира локална самоуправа. Бела Паланка се може похвалити одлично организованом мрежом коју чини 40 геронто домаћица. Заштиту старих лица ради лиценцирано удружење, а годишње се издваја 23 милиона динара за овај пројекат
- одлично организовани клубови за стара лица и децу са посебним потребама. Локална самоуправа издваја 4-5 милиона динара годишње за њихово функционисање.

Пружањем ових давања и бројних подстицаја становништву општина Бела Паланка настоји да задржи младе и омогући им пристојан живот у својој средини. За све узгајиваче даје подстицаје за даљу производњу лаванде, трешње, боровнице и вишње, које спадају у најзаступљенија добра која се узгајају у овом крају.

Близина и добра прекогранична сарадња са оближњом Републиком Бугарском огледа се у писању различитих пројеката којима се годишње обезбеди око 2 милиона евра страних инвестиција, у нади да ће се радити на обезбеђивању још већих средстава из Бугарске.

Од коликог је значаја локални туризам показује и манифестација којом се Бела Паланка поноси, Дани Банице. Ова манифестација, која траје четири дана, Белој Паланци обезбеди између 750 и 900 хиљада евра прихода посетом око 40.000 туриста из Бугарске.

Бабушница

Општина Бабушница заузима површину од 529 км² и у свом саставу има 53 насељена места. Укупан број становника који живе овде је 9.497, према процени РСЗ за 2021. годину.

Општина Бабушница је део Пиротског округа. Окружена је пиротском и белопаланачком општином са севера, бугарском границом са истока, власотиначком и црнотравском општином са југа и гаџиханском општином са запада. Бабушница се налази на магистралном путу М-9 од Лесковца ка Пироту који повезује аутопут Е-75 (ка југу Европе) и аутопут Е-80 (ка истоку Европе). Удаљена је 65км југоисточно од Ниша, 25км југозападно од Пирота и 55км североисточно од Лесковца. Изласком на границу према Бугарској у дужини од 16км сврстава се у групу пограничних општина.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	10.069	61	1.314	-79
2020.	9.789	42	1.359	-37
2021.	9.497	42	1.191	-43

Посета општине Бабушнице није реализована у оквиру редовних обилазака јединаца локалне самоуправе представника Министарства, али смо добили податке и из ове Пиротске општине.

Главни проблем са којим се суочава општина Бабушница представља немогућност запошљавања младих, стручних кадрова и недовољна финансијска средства за реализацију свих планираних активности. За останак становништва у општини Бабушница првенствено је потребно одобрити конкурсе за ново запошљавање. Велики

број младих, првенствено високообразованих, због немогућности запошљавања напушта општину и гравитира ка великим градовима у потрази за послом.

У циљу стварања услова за останак првенствено младих људи, финансирање пројеката од стране министарства би било од изузетне помоћи општини да изгради путеве, паркове, уради санацију фасада, установа и тиме макар мало подстакне локално становништво за живот у Бабушници.

С тим у вези, због константног смањења броја деце није у плану изградња школа и вртића.

Здравствене установе нису у надлежности општине, али где год је то могуће отварају се амбулате у селима, мада је због епидемиолошке ситуације већи део амбуланти у селима престао са радом 2020. године.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЈАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, инвестирање у отварање нових радних места

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ БАБУШНИЦА

Општина Бабушница у оквиру свог буџета издваја новчану помоћ младим брачним паровима за закључење брака, новчану помоћ за новорођено дете, пакете за бебе и аутоседишта за свако новорођено дете, новчану помоћ ученицима који уписују средњу школу у Бабушници, накнаду трошкова боравка у дому ученика у Бабушници, новчану помоћ ученицима који путују у средњу школу ван места свог пребивалишта, стипендије за талентоване студенте, стипендије за студенте дефицитарних занимања, као и новчану помоћ студентима слабог имовинског стања.

Димитровград

На крајњем југоистоку Републике Србије, у горњем току реке Нишаве, на око 90км од Ниша и око 60км од Софије, главног града Републике Бугарске, смештена је општина Димитровград. Територијално припада пиротском округу и удаљен је око 20км источно од седишта округа. Простире се на површини од 483 км² и у свом саставу има 43 насељена места. Укупан број становника који живе овде је 8.741, према процени РСЗ за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	9.104	66	1.151	-21
2020.	8.944	40	1.062	-24
2021.	8.741	35	1.079	-6

Општина Димитровград налази се у пограничном појасу, на самој граници са Републиком Бугарском. На пар километара од Димитровграда се налази гранични прелаз Градина који је један од највећих граничних прелаза са Бугарском и у Републици Србији уопште, а већину становништва ове пограничне општине чине припадници бугарске националне мањине.

Близина са суседном државом и негативан природни прираштај последњих година утицали су на пад броја становника у Димитровграду. Велики број младих из ове општине а и околине одлази да ради у Софији, тако да је присутна велика емиграција људи, а имиграције скоро и да нема. Поред тога, према неким ранијим проценама, више од 300 Димитровграђана свакодневно одлази на посао у суседну Бугарску у неки од пограничних градова или у саму Софијску област. Све се ово негативно одражава на демографску слику ове општине јер Димитровград тренутно не може понудити могућности и ресурсе које нуди центар попут Софије.

Потребна је јача институционална подршка ради отварања нових радних места и запошљавања људи, а такође је потребно стимулисати запошљавање и самозапошљавање како би се спречило масовно исељавање, пре свега млађе популације.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, инвестирање у отварање нових радних места, субвенције за запошљавање и самозапошљавање

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ДИМИТРОВГРАД

Општина Димитровград у сарадњи са Домом здравља Димитровград спроводи пројекат „Да нас буде више“ а тиче се промовисања повећања наталитета. На крају сваке године се ради календар са новорођеном децом из текуће године који се касније продаје. Прикупљена средства се доирају угроженим породицама са децом.

Када су у питању новчана давања за пронаталитетне мере, ова општина издваја средства за родитељски додатак - уколико су оба родитеља незапослена, добијају 2.000 РСД по детету. Самохрани родитељи имају право на помоћ од 5.000 РСД два пута годишње, незапослене труднице добијају по 60.000 РСД два пута годишње, а за сваки склопљени брак се даје износ од 30.000 РСД уколико један од супружника има пребивалиште на територији општине Димитровград више од годину дана.

Новчана давања за децу су следећа: за прво дете 20.000 динара једнократно, за друго дете 30.000 динара једнократно, за треће и свако наредно дете у породици 100.000 динара једнократно, за близанце у једнократном износу од 40.000 динара, за прворођено дете у години додатних 50.000 динара једнократно и новчана помоћ за треће дете у породици по 3.000 динара месечно до навршене једне године детета.

Обезбеђена је и помоћ за вантелесну оплодњу у износу од 200.000 динара.

ПЧИЊСКИ ОКРУГ

Пчињски управни округ се налази у јужном делу земље у оквиру ког се налазе: седиште округа град Врање, Владичин Хан, Сурдулица, Босилеград, Бујановац, Прешево, Трговиште и градска општина Врањска Бања.

Јужну Србију поред Пчињског чини и Јабланички округ, оба спадају у најмање развијена подручја Србије, међутим јабланички округ свакако има повољније услове за развој пољопривредне производње од пчињског округа.

Процењује се да се у пчињском округу обрадива површина простире на око 74.000 ха, од чега виноградарство и воћарство заузимају преко 8.000 ха, док повртарство и ратарство преко 32.000 ха. Регион је довољно удаљен од индустријских загађења и има озбиљне предиспозиције за развој органске производње.

Укупна површина овог округа на крајњем југу земље износи 3.520км², што представља око 3,98% Републике Србије, чине га 363 насеља и у њему живи 193.073 становника, према процени РЗС за 2021. годину. На истоку се граничи са Бугарском, на југу са Македонијом и Албанијом, на западу са Косовом и Метохијом и на северу са Јабланичким округом.

Од укупно седам општина пет имају погранични карактер:

Босилеград – дужина границе са Бугарском 54км и са Македонијом 9км

Сурдулица – дужина границе према Бугарској 42км

Трговиште – дужина границе према Македонији 47км

Прешево – дужина границе 60км

Бујановац – дужина границе 14км

Што се величине тиче, најмању површину заузима општина Прешево, 264км², док је највећа површина општине Врање, 860км².

Кроз ову област протиче река Јужна Морава која је уједно и највећа и река на југу Србије. Међу најзначајнијим природним ресурсима истиче се највеће вештачко језеро,

Власинско језеро, које је од 2007. године под заштитом УНЕСЦО-а, затим је ту Врањска Бања која је позната по најтоплијој води у Европи, Бујановачка Бања и манастир Прохор Пчињски, ситуиран близу границе са Македонијом, између осталих.

Врање

Град Врање заузима површину од 860 км² и чине га 105 насељених места. Укупан број становника који живе овде је 78.094, према процени РСЗ за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	79.782	756	5.417	-346
2020.	79.068	648	5.049	-263
2021.	78.094	622	5.802	-253

Град Врање је административни, културни, економски и образовни центар Пчињског округа. Највећа је општина у региону, и једна од највећих у Србији. Кроз њега се пружа Коридор Е-10, правац од изузетног међународног значаја, и железничка пруга Будимпешта – Београд – Скопље - Атина, који повезују Србију са суседном Македонијом, а тако и средњу Европу са Балканом.

Удаљеност Врања од главних привредних центара у земљи и непосредном окружењу је:

Београд - 347км

Приштина - 115км

Ниш - 120км

Скопље - 91км

Солун - 354км.

Гранични прелази са Македонијом је Прохор Пчињски, који се налази се на 35км удаљености од Врања, и Чукарка, на 48км удаљености.

Врање има једну градску општину, а то је Врањска Бања. Удаљена је 12 км од Врања, окружују је обронци планина Бесне кобиле и Великог Пештера. Ово је бања са најтоплијом минералном водом у Европи, 96°C, и у њој се налази изузетно познато лечилиште реуматских болести Специјална болница за рехабилитацију „Врањска Бања” или познатији као СТАЦИОНАР.

Површина Врањске Бање износи 258км², има 21 насељено место и у њој живи 8.440 становника, према процени РСЗ за 2021. годину.

Представници Министарства су током посете Врању разговарали о кључним чиниоцима за даљи развој овог града. Иако га одликује стабилна привреда, директне стране и домаће инвестиције би значајно ревитализовале ово подручје у које се слива радно способно становништво околних општина. У Врању послују гиганти попут Симпа и дуванска фабрика British American Tobacco, и грађани би вишеструко имали користи и од директне финансијске подршке привредним субјектима и пољопривредним произвођачима.

С обзиром да овај округ чини седам јединица локалне самоуправе, и да све општине осим града Врања спадају у групу девастираних подручја, неопходно је повећање ненаменског трансфера од стране Републике Србије у корист ових општина и града Врања, као и посебан пакет помоћи руралним подручјима.

Истиче се да је значајна и помоћ у изградњи инфраструктуре, као и отварање високошколских установа.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, привлачење директних страних и домаћих инвестиција
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, субвенције пољопривредним произвођачима
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, изградња инфраструктуре
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, разматрање могућности отварања високошколских установа

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ГРАДУ ВРАЊЕ

Град Врање спроводи проактивну политику како би се тренд негативног природног прираштаја ублажио и успорио.

У светлу тренутног стања, предузимају се мере како би се зауставила ова неповољна ситуација, а то су: једнократна новчана помоћ за свако новорођено дете у износу од 12.000 РСД, накнада трошкова за вантелесну оплодњу у висини од 300.000 РСД паровима, донација ауто-седишта за свако новорођено дете, новчана помоћ породицама са тројкама и дуплим близанцима која износи 12.000 РСД до навршене 18 године живота деце, бесплатан боравак трећег и сваког наредног детета у Предшколској установи „Наше дете“ у Врању, као и једнократна помоћ за љаке прваке од 5.000 РСД за сваког првака.

Владичин Хан

У северозападном делу Врањске котлине с обе стране тока Јужне Мораве, у непосредној близини Грделичке клисуре налази се општина Владичин Хан. Удаљеност ове општине од међудржавне границе са Македонијом на југу је 67 км, а са Бугарском на истоку 52 км. Простире се на површини од 366 км² и у свом саставу има 51 насељено место. Укупан број становника који живе овде је 18.174, према процени РСЗ за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	18.738	151	2.016	-108
2020.	18.472	152	1.710	-92
2021.	18.174	156	1.988	-60

Општина Владичин Хан лежи на важним саобраћајницама, железничкој прузи и аутопуту који од Београда и Ниша са севера воде ка Скопљу на југ. Оваква добра повезаност са градовима и оближњим местима не умањује чињеницу да су изражене миграције становништва и да Владичин Хан спада у групу девастираних подручја којима је неопходан развитак.

Општина Владичин Хан је извршила реконструкцију неколико путних праваца у неколико месних заједница на територији општине Владичин Хан, а у складу са расположивим средствима у буџету. Обзиром да је територија општине доста разуђена и да је скоро 2/3 општине у брдско – планинском подручју, неопходно је даље улагање у путну инфраструктуру, обзиром да се велики део локалних путева налази у доста лошем стању. Потребно је да се ради на решавању локалне инфраструктуре, пре свега на сређивању, реконструкцији и асфалтирању путне мреже, како би сва села и месне заједнице добили адекватан прилаз и конекцију са општинским центром. То је предуслов да млади остану у локалној средини, да се баве пољопривредом обзиром да је овај крај традиционално познат по пољопривредној производњи. Са друге стране, даљи развој индустрије и отварање нових радних места задржаће младе у локалној средини, и омогућиће да се смањи негативна миграција на релацији унутрашњост – већи градски центри попут Ниша, Београда и Новог Сада, и млади ће моћи да се врате у родно место по завршетку студија из универзитетских центара.

За бављење пољопривредном производњом неопходно је креирање и спровођење програма економског оснаживања младих брачних парова и младих пољопривредника за останак на селу у смислу доделе субвенција за пољопривредну производњу, што би

младе породице задржало на селу, обзиром да је територија општине Владичин Хан природно окренута пољопривредној производњи.

Листа чекања деце у предшколској установи и даље постоји и поред чињенице да је почетком 2021. године отворен нови објекат вртића предшколске установе „Пчелица“ у Владичином Хану. Потреба за реновирањем централног објекта вртића и даље постоји, обзиром да се ради о старом намештају и опреми у централном објекту вртића. У плану је изградња још једне радне собе и формирање још једне групе у објекту предшколске установе „Пчелица“ који се налази преко пута Основне школе „Бранко Радичевић“.

Здравствене амбуланте на територији општине Владичин Хан, као и сам централни објекат Дома здравља у Владичином Хану, налазе се у стању да је потребна његова хитна реконструкција и опремање неопходном медицинском опремом. Владичин Хан нема породилиште, већ су труднице приморане да користе оближње здравствене установе (Сурдулица, Врање, Лесковац), тако да је неопходно додатно опремити службу гинекологије, службу хитне помоћи и остале службе Дома здравља опремом, медицинским материјалом и возилима, како амбулантним, тако и теренским, обзиром да је велика површина општине Владичин Хан у брдско – планинском подручју и да је у зимским месецима неопходно коришћење теренског возила за хитне случајеве, а како би грађани имали приступ адекватној здравственој заштити.

Општина Владичин Хан није у могућности да сама спроводи све мере за поправљање демографске слике због ограничености буџета и недостатка средстава, стога је овој девастираној општини потребна помоћ у том смислу, као и да би се спречиле даље миграције становништва.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, реконструкција и изградња инфраструктуре
- Министарство привреде, отварање нових радних места
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, субвенције пољопривредним произвођачима
- Канцеларија за управљање јавним улагањима, реновирање централног објекта вртића и изградња просторије, реконструкција и опремање амбуланти и Дома здравља

Сурдулица

Општина Сурдулица се налази у крајњем јужном делу Србије, у саставу Пчињског региона. Граничи се са општином Црна Трава на северу, општином Владичин Хан на западу, општинама Врање и Босилеград на југу и Републиком Бугарском на истоку. Укупна површина ове општине износи 628 км² и после Врања представља највећу

општину овог округа. Чини је 41 насеље, са укупним бројем становника 18.023, према процени РСЗ за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	18.524	171	1.977	-84
2020.	18.311	143	1.844	-50
2021.	18.023	128	2.150	-94

Општина Сурдулица располаже са 33.764 ха пољопривредног земљишта. Поред погодности за квалитетну пољопривреду, има изузетан потенцијал за развој туризма - Власинско језеро са околним планинама Чемерник, Варденик, Грамада. Воде су посебно вредан потенцијал општине, што је већ делом искоришћено (Хидроенергетски систем Власина 1, 2 и 3, и Фабрика чисте планинске воде Роса). Индустрија и енергетика су носилац развоја Општине са 2.150 радника, потом пољопривреда, грађевинарство, уз високо учешће запослених у здравству 540 радника (болница, дом старих, домови здравља, амбуланте). Сурдулица има и проблем неколико загађивача од којих је највећи Кнауф Insulation, фабрика камене минералне вуне.

У целини посматрано, општина Сурдулица са природним богатствима – земљишта, вода, руда, шуме, екопољопривреда, етнотуризам, енергетика, хидропотенцијал, те геостратешки положај, има реалне изгледе за убрзанији развој и виши квалитет живота.

И поред свих наведених карактеристика, општина Сурдулица спада у девастирано подручје, попут оближње општине Владичин Хан на удаљености од само 10км. Највећи проблем представљају миграције младих, који би се ублажио отварањем нових радних места и могућношћу за њихово запошљавање. Очигледно опадање становништва ове општине посебно је драматично пошто је у питању пригранична општина према Бугарској, те су неопходне посебне подстицајне мере за спречавање депопулације приграничних општина. Становништво у селима је драстично смањено, а посебно је негативно то што траје депопулација и у самом градском насељу Сурдулици.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, привлачење инвестиција и отварање нових радних места

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ СУРДУЛИЦА

Општина Сурдулица издваја средства у буџету за инфраструктуру, изградњу сеоских домова културе и развој туризма на Власинском језеру.

Босилеград

Погранична општина Босилеград налази се у крајњем југоисточном делу Републике Србије, у Пчињском округу, уз бугарско-македонску границу. На северу се граничи са општином Сурдулица, на западу са општином Врање, на југозападу са општином Трговиште, на југу са Републиком Македонијом (у дужини од 9 км) и на истоку и југоистоку са Републиком Бугарском (у дужини од 54 км). Укупна површина ове општине износи 571 км², обухвата 31 насеље, са укупним бројем становника 6.779, према процени РСЗ за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	7.050	57	1.440	-41
2020.	6.924	40	1.431	-38
2021.	6.779	35	1.428	-4

Општина Босилеград је погранична општина која такође спада у девастирана подручја. Предузима мере и суфинансира реализацију приоритетних пројеката у области инфраструктуре, економске сарадње, као и активности у вези са заштитом животне средине, туризма, културе и образовања, а све у циљу обезбеђивања квалитетнијег животног стандарда становништва општине. У том смислу, потребна је финансијска подршка од стране свих министарстава за реализацију капиталних пројеката са којима ова општина конкурише сваке године.

Осим ових области, демографија и популациона политика такође трпи јер су општини Босилеград потребна и финансијска средства за реализацију идеја из ове области, конкретно за доградњу и проширење вртића. У недостатку простора за Центар за социјални рад, он се тренутно налази у просторијама Центра за културу „Босилеград“.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Канцеларија за управљање јавним улагањима, проширење вртића, изградња објекта Центра за социјални рад

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ БОСИЛЕГРАД

Општина Босилеград је покренула дечију играоницу у оквиру Предшколске установе и набавила комби возило за превоз деце, социјално угрожених и болесних особа, спортиста, ученика јер не постоји организовани превоз на територији Босилеграда.

Општина такође има давања по Одлуци о проширеним правима из области социјалне заштите: за новорођенчад, социјално угрожене, болесне, ученике и студенте.

Трговиште

Општина Трговиште се налази на крајњем југоистоку Републике Србије, смештена уз саму границу са Македонијом, а граничи се са општинама Босилеград, Врање и Бујановац. Простире се на површини од 370 км² и у свом саставу има 35 насељених места. Укупан број становника који живе овде је 4.415, према процени РСЗ за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	4.519	46	824	-15
2020.	4.479	41	851	-5
2021.	4.415	52	939	-65

Општина Трговиште спада у 4. категорију девастираних општина, те велики проблем представља недостатак средстава у локалном буџету.

Најпотребније је пронаћи могућности за отварање нових радних места, посебно за младе, како би остали у Трговишту, јер су млади у највећем броју ти који после завршетка школовања и немогућности запослења одлазе у веће индустријске центре у потрази за послом.

Поред младих, угрожену категорију представљају и мајке које живе на селу и којима су потребна већа давања.

Општина Трговиште има у плану изградњу школе у природи тј. реконструкцију већ постојеће која се налази у селу Сурлица а која је тренутно у јако лошем стању, као и доградња потребних пратећих објеката. У овом смислу је потребна помоћ за реализацију овог пројекта.

Отварање граничног прелаза ка Републици Северној Македонији би спојило Трговиште и Криву Паланку и омогућило бољу повезаност ове две пограничне општине, а потенцијано би имало утицаја и на развој туризма које се препознаје као развојна шанса са потребним улагањем.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЈАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, проналажење инвестиција за улагање у нова радна места
- Канцеларија за управљање јавним улагањима, реконструкција школе у природи и доградња потребних пратећих објеката
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, отварање граничног прелаза ка Републици Северној Македонији

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ТРГОВИШТЕ

Трговиште као светли пример добре праксе наглашава Одлуку о популационој политици која је заслужна за повећање броја рођене деце. Већ неколико година уназад значајна средства из буџета се издвајају за подстицај родитељства, а мере популационе политике стално допуњују са циљем да се младим људима који живе у овој општини помогне у одгајању деце.

За свако новорођено дете породица од општине добија једнократну помоћ у износу од 30.000 динара. Нема чекања на исплату, јер овој општини та врста помоћи спада у ургентне исплате.

Не завршава се све на једнократној помоћи. У зависности од броја деце, као и од тога да ли су родитељи незапослени или су у радном односу, општина издваја месечну помоћ свим малишанима до навршене треће године, тај износ варира од 10.000 до 30.000 по детету.

Још једна битна ставка је та да незапослени родитељи не плаћају вртић за своју децу, а уколико је један од родитеља запослен плаћа се половина прописане цене која је симболична и износи свега 1.000 РСД месечно.

ПОДУНАВСКИ ОКРУГ

Подунавски округ се простире по јужном ободу Панонског басена и по североисточним обронцима шумедијског побрђа. Оивичен је са севера Дунавом и са истока Великом Моравом. Обухватајући површину од 1250 км² у централном делу Републике Србије, Подунавски округ се на северу граничи са Јужнобанатским округом, на западу са Београдом и Шумедијским округом, на југоистоку се додирује са Поморавским, а на западу са Браничевским округом. У свом саставу има 59 насељених места, а чине га следеће јединице локалне самоуправе: град Смедерево, општина Смедеревска Паланка и општина Велика Плана. У Подунавском округу живи 180.400 становника, према процени РЗС за 2021. годину.

Преко територије Подунавског округа пролази европски пут Е75 и простире се међународни путни правац Коридор 10, који повезује Будимпешту, Београд, Ниш, Солун

и Атину. Другим магистралним путевима округ је повезан са Војводином, Источном Србијом, централном Шумадијом и Западном Србијом.

Смедерево

Административни центар Подунавског округа је град Смедерево, који се налази на 46 километара удаљености од српске престонице и на раскршћу је два европска коридора, копненог и воденог.

Смедерево заузима површину од 484 км² и има 28 насељених места. Укупан број становника који живе овде је 100.155, према процени РСЗ за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	102.288	994	4.455	-343
2020.	101.332	874	4.468	-330
2021.	100.155	980	3.735	-195

Током посете представника Министарства граду Смедереву разговарало се о проблемима са којима се суочава град и његови становници. Да би млади брачни парови могли себи да обезбеде егзистенцију и стабилан живот, а да се истовремено ревитализује сеоска средина, потребна је куповина сеоских кућа са окућницом за све заинтересоване.

Са свим потенцијалима које нуди овај град, веће подстицајне мере за послодавце који би поспешили нова запошљавања би увелико помогле домаћем незапосленом становништву.

Ова локална самоуправа сукцесивно решава инфраструктурно опремање насеља, према својим могућностима и истичу да је стање општинских путева незадовољавајуће, како у грађевинском, тако и у саобраћајном смислу, те да су неопходна већа улагања у путну инфраструктуру.

Планира се изградња нових и проширење постојећих објеката предшколске установе, а оно што тренутно имају у плану је изградња Предшколске установе у Радинцу и проширење централног вртића у улици Војводе Мишића на месту садашње "зубне амбуланте" и изградња нове, савремене зубне амбуланте на локацији код Спортског центра у Смедереву.

За спровођење мера које би допринеле поправљању демографске слике град истиче недовољно финансијских средстава у буџету, као и да је потребно оснивање Саветовалишта за брак и породицу.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство за бригу о селу, куповина сеоских кућа са окућницом за младе брачне парове
- Министарство привреде, проналажење инвестиција за улагање у нова радна места
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, већа улагања у путну инфраструктуру
- Канцеларија за управљање јавним улагањима, изградња Предшколске установе у Радинцу и проширење централног вртића у улици Војводе Мишића

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ГРАДУ СМЕДЕРЕВО

Град Смедерево обезбеђује финансијску помоћ трудницама и породиљама које имају пребивалиште/боравиште на територији града Смедерева у износу од 15.000,00 динара.

За истовремено рођено двоје, троје и више деце одређује се износ од 100.000,00 динара, а за прворођено дете у Општој болници у Смедереву у календарској години остварује се право на поклон у износу од 100.000,00 динара, без обзира где породиља има пребивалиште.

Град исплаћује накнаду трошкова за вантелесну оплодњу свим паровима, а средњошколцима и студентима омогућује остваривање права на повлашћену возњу. Врши се плаћање трошкова превоза ученика основне и средње школе са сметњама у развоју и инвалидитетом и трошкова превоза за њихове пратиоце, затим плаћање трошкова смештаја и исхране деце са посебним потребама у домовима за ученике ван територије града Смедерева, омгућена је бесплатна ужина у ђачкој кухињи за ученике из социјално угрожених породица и реализује се услуга лични поратилац детета.

Као пример добре праксе истиче се Дневни боравак „Сунце“ за децу, младе и одрасле особе са сметњама у развоју. Дневни Боравак „Сунце“ је отворени облик социјалне заштите деце и омладине ометене у менталном развоју који ради под окриљем Друштва за помоћ ментално недовољно развијеним особама (МНРО) Смедерево. Дневно збрињавање деце и омладине ометене у менталном развоју, интелектуалног функционисања од лаке до дубоке менталне ометености, која нису имала могућност укључивања у систем предшколског, школског и специјалног образовања и васпитања је од изузетне важности.

Смедеревска Паланка

Општина Смедеревска Паланка налази се око 70 километара југоистично од Београда. Приближно једнак број житеља овог краја живи у граду и околним селима. Иако се у селима већина становништва и даље бави пољопривредом као примарним или помоћним занимањем, све чешће људи који раде у граду граде куће и живе у селима. Томе је, сигурно, допринело и обнављање путне мреже, односно урбанизација села, од којих у многима постоји инфраструктура као и у градској средини

Општина Смедеревска Паланка се простире на површини од 421 км² и у свом саставу има 18 насељених места. Укупан број становника који живе овде је 43.535, према процени РСЗ за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	45.080	281	3.215	-250
2020.	44.341	262	3.051	-131
2021.	43.535	298	2.986	-142

На састанку представника Министарства и руководства општине Смедеревска Паланка истакнута је добробит реализације пројекта „Чиста Србија“, који ће омогућити да грађани по први пут добију канализациону и водоводну мрежу где год то у овом моменту не постоји. План је да готово сва села у општини добију могућност прикључка на канализацију.

У претходне четири године реновиране су и опремљене савременом наставном опремом све школе на подручју општине, и тиме су створени једнаки услови за похађање наставе ученика како у граду тако и у селима. У плану је реконструкција Паланачке Гимназије и Машинско електротехничке школе „Гоша“ за које су завршени пројекти за реконструкцију.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Канцеларија за управљање јавним улагањима, реконструкција Паланачке Гимназије и Машинско електротехничке школе „Гоша“

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА

Општина Смедеревска Паланка се труди да издвајањима из локалног буџета помогне породици са децом, али и да поспешу демографску слику овог краја. Сваке године локална самоуправа обезбеђује бесплатне уџбенике за све предшколце, као и поклоне у

виду школског прибора за све ђаке прваке у основним школама, за шта опредељује око 2 милиона динара.

Сваке године локална самоуправа опредељује 5 милиона динара за једнократне награде најбољим ученицима и студентима - младим талентима. Такође се годишње додели око 600 ученичких награда са циљем да се мотивишу ученици и студенти да се после школовања врате у свој родни крај обезбеђивајући нова радна места.

Општина Смедеревска Паланка од 2021. године за сваку прву рођену бебу у породици из општинског буџета опредељује 120.000 динара. Оваква одлука дала је резултате. У периоду јануар - октобар 2021. године рођене су 192 бебе, што је за 30 више него у истом периоду претходне године. Од тог броја, 98 су прворођене бебе у породици;

Локална самоуправа финансира бесплатан боравак у вртићима за треће и свако наредно дете у породици, а већ више од седам година средствима из општинског буџета финансира вантелесну оплодњу.

Велика Плана

Општина Велика Плана је од Београда удаљена 90 км, а кроз њу пролази магистрална железничка пруга, као и аутопут Е-75. Обухвата површину од 345 км² и чини је 13 насељених места. Укупан број становника који живе овде је 36.710, према процени РСЗ за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	37.626	288	2.642	-34
2020.	37.222	292	2.553	-52
2021.	36.710	292	2.309	38

Општина Велика Плана настоји да развија комуналну инфраструктуру уједначено на целој територији општине обухватајући сва насеља. Тако је у протеклом периоду изграђено преко 300 километара водоводне мреже у свим сеоским насељима и исто тако преко 300 километара гасоводне мреже у свим насељима. Таквим приступом се стварају уравнотежени услови за живот грађана на селу према условима живота које нуди град.

Изградња канализације у пет сеоских насеља у оквиру пројекта "Чиста Србија" у укупној дужини од 124 км поред подизања хигијенских и еколошких стандарда додатно ће допринети изједначавању услова живота на селу и у граду, па је реално да се реализацијом таквих пројеката смањи механички одлив становништва из села у околне градове.

Једна од важних тема коју Велика Плана годинама намеће националним носиоцима инфраструктурне изградње јесте повезивање дела Шумадије са Коридором 10 изградњом саобраћајне петље у Лозовику, на северу општине Велика Плана, чиме би се остварила саобраћајна интеграција ширег подручја са Београдом, што би посебно било значајно и за Велику Плану имајући у виду да је Београд велико тржиште на које је упућена привреда Велике Плана. Такође, пожељно би било да у наредном периоду пројектима буде обухваћена реконструкција пута Цариградски друм (Лозовик – Марковац, који повезује скоро сва насеља у општини Велика Плана), затим Савановац – Смедеревска Паланка. Посебна очекивања када је реч о развоју Велике Плана постоје у вези са планираном петљом „Смедеревска Паланка“.

Претходне године је изграђен и отворен нови вртић у насељу Велика Плана, тако да више нема листе чекања. У овој години се планира почетак изградње једног објекта при Основној школи „Вук Караџић“ у Крњеву за потребе припремног предшколског програма.

У општини Велика Плана постји потреба за отварањем нових фабрика ради обезбеђивања нових радних места. Један од проблема ове општине јесу мале зараде. Новчана давања која се обезбеђују у буџету општине Велика Плана не решавају дугорочно проблем када је у питању егзистенција.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, повезивање дела Шумадије са Коридором 10 изградњом саобраћајне петље у Лозовику, реконструкција пута Цариградски друм и пута Савановац – Смедеревска Паланка, петља „Смедеревска Паланка“
- Канцеларија за управљање јавним улагањима, изградња једног објекта при Основној школи „Вук Караџић“ у Крњеву за потребе припремног предшколског програма
- Министарство привреде, отварање нових фабрика

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ВЕЛИКА ПЛАНА

Током радне посете Великој Плани истакнуто је да је ова општина један од најпозитивнијих примера када је реч о настојању локалне самоуправе и Владе Републике Србије за повећање стопе наталитета.

Такав пример је видљив не само кроз финансијска издвајања, већ и кроз инфраструктуру и подстицај развоју села, која су у околини Велике Плана велика, са много деце, могућности да у тим селима иду у вртић и да се школују, а да затим остану и раде у месту у ком су рођени. Готово свако село у овој општини има школу, а локална самоуправа ради на изградњи вртића. Чињеница да неко село има три школе и вртиће је јасан показатељ да су та села жива, да се на том подручју ради на подизању стандарда грађана

и стварању климе у којој породица може да заузме место које јој као стубу једног друштва припада.

У том смислу, право на општински родитељски додатак могу остварити мајке са територије општине Велика Плана, без обира на ред рођења детета, у износу од 21.000,00 динара једнократно. Незапослене мајке са територије општине Велика Плана остварују право на исплату у износу од 15.000,00 динара у три једнаке месечне рате. У буџету општине Велика Плана се обезбеђују средства за ужине ученика основних школа, затим средства за превоз за ученике средњих школа, као и бесплатан боравак у ПУ „Дечије царство“ Велика Плана за треће и свако наредно дете по реду рођења.

МОРАВИЧКИ ОКРУГ

Моравички управни округ покрива територију површине од око 3.016 км² и обухвата 206 насеља од којих је пет градских, док су остала сеоска. Према попису из 2011. године имао је укупно око 212.000 становника, а процењени број становника за 2021. годину је око 194.072 на основу података којима располаже Републички завод за статистику. Јединице локалне самоуправе које обухвата овај округ су: Чачак, Горњи Милановац, Ивањица и Лучани. Највеће насеље и административни центар округа је Чачак.

Према плану и програму рада Министарства за бригу о породици и демографију за 2021. годину у истој су реализоване посете свим општинама у овом округу.

Чачак

Град Чачак, поред градског, чини још укупно 58 насеља и заузима површину од 636 км². Према проценама Републичког завода за статистику за 2021. годину на територији града живи 107.598 становника.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	109.568	984	5.824	-3
2020.	108.737	923	5.145	-17
2021.	107.598	933	4.782	34

У оквиру посете граду Чачку представници министарства обавили су разговор са руководством града у коме су истакнути главни изазови и недостаци са којима се суочавају грађани Чачка.

Истакнута је потреба решавања стамбеног питања младих брачних парова. Поред заинтересованости за останак у свом граду, сигурност посла младих и нерешено стамбено питање су препознати као велика препрека економској стабилности и независности младих и због тога су бројке о младима који одлазе веома неповољне.

Основна карактеристика привреде овог града јесте приватно предузетништво које дефинише заступљеност свих привредних делатности. Управо је недостатак донација кроз које би се обезбедила потребна финансијска средства за још бољи развој овог сектора привреде препознат као један од изазова.

Тема разговора била је и усклађивања професионалних обавеза и родитељства, као једна од битних ставки на којој се темељи одлука младих о заснивању породице. Поред различитих могућности за лакше усклађивање рада и породичног живота, многи начини још увек се не примењују као пракса. Кључно је да држава и послодавци у сарадњи са запосленима нају најефикасније начине да створе услове за задовољне, а тиме и продуктивније запослене родитеље.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде и министарство финансија Републике Србије, помоћ у обезбеђивању потребних финансијских средстава кроз донације;
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и министарство за бригу о породици и демографију Републике Србије, помоћ у проналажењу најјефикаснијих начина усклађивања рада и родитељства

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ГРАДУ ЧАЧАК

Чачак за прво и друго дете издваја по 10.000 динара, за треће 20.000, док се за четврто и свако наредно дете у породици издваја 30.000 динара.

Из руководства града истичу да се као једна од мера јачања популационе политике врши регресирање трошкова боравка деце у предшколским установама чији је оснивач Град. Субвенционисањем дела трошкова родитељима чија деца похађају приватне предшколске установе градска управа је успела готово да укине листу чекања деце за упис.

Велики подстицај повећању наталитета представља и финансијска помоћ у висини од 300.000,00 динара по пару коју издваја град за трошкове поступка вантелесне оплодње и неопходних лекова.

У циљу финансијског оснаживања мајки које су носилац сваке породице, све незапослене мајке у трајању од 12 месеци по рођењу детета примају у просеку по 10.000 динара.

Одличан пример добре праксе представља и картица за породице са троје и више деце са којом имају право на субвенционисање комуналних услуга, као и на одређене попусте приликом куповине и спортских активности деце.

Руководство града истакло је да је у циљу јачања популационе политике и повећања наталитета потребно обједињити све предложене мере и сва давања за подстицај рађања деце.

Горњи Милановац

Општина Горњи Милановац простире се на 836км² и територијално спада у веће општине у Србији. Обухвата укупно 63 насељена места у којима живи 40.260 становника према проценама на основу података којима располаже Републички завод за статистику за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	41.154	370	1.702	-62
2020.	40.749	358	1.547	-80
2021.	40.260	341	1.246	-23

Приликом посете општини Горњи Милановац представници су истакли највеће недостатке и проблеме са којима се суочава становништво ове локалне заједнице.

Као највећи недостатак истичу недовољно капацитета у вртићима. Иако је 2017. године изграђена анекс зграда предшколске установе „Сунце“ којом су проширени капацитети вртића ипак ова локална заједница и даље има потребу за новим капацитетима. Потребна је подршка у реализацији пројеката који се тичу проширења капацитета предшколских установа, али и изградње нових како би се укинула листа чекања за упис деце.

Такође, потребна је подршка у реализацији пројеката који се тичу изградње дечијих игралишта, спортских терена и других инфраструктурних садржаја намењених најмлађим становницима ове општине.

Када је у питању инфраструктура из општине наглашавају потребу за изградњом кружне раскрснице на уласку у град - на укрштању две градске улице са државним путем II А реда број 177, затим потребу за рехабилитацијом четири локална пута и шеснаест некатегорисаних путева, као и потребу за изградњом мостова на сеоском подручју. На решавању ових проблема се ради, у току је припрема неопходне техничке документације

и интезивирана је комуникација са ресорним министарствима али је потребна бржа реализација и подршка овим пројектима.

Останак младих, као и јачање популационе политике општине, зависе директно од радних места и од могућности за запослење. Горњи Милановац карактерише јак индустријски центар, али су субвенције неопходне за привреднике за отварање нових радних места, samozапосљавање и куповину опреме. Такође, потребне су и субвенције за пољопривредне произвођаче и обуке за пољопривредне произвођаче.

Решавање стамбеног питања младих брачних парова један је од изазова који су пред руководством општине, а за чије превазилажење су такође потребне субвенције и асистенција државе. У плану је изградња стамбеног комплекса за младе брачне парове који ће до станова моћи да дођу по цени квадратног метра од 350 до 400 евра.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у реализацији постојећих инфраструктурних пројеката, изради нове пројектно – техничке документације и субвенцијама за унапређење инфраструктуре
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ и подршка за проширивање постојећих капацитета предшколских установа, као и за изградњу нових.
- Министарство привреде и Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, помоћ у виду субвенција за привреднике и пољопривредне произвођаче

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ

У разговору са председником општине закључено је да је развој индустрије у последње две године, довео до тога да се повећа наталитет у овој локалној самоуправи. Том развоју, а самим тим и повећању наталитета нарочито је допринело отварање Стартап центра који пружа стручну подршку даљем развоју предузетничког духа, оснивању или трансформацији привредних субјеката, као и одговорном и успешном пословању на територији општине.

Као пример добре праксе наводе и отварање ICT HUB за младе дизајнере, Импулс Центар, у коме се организују бројне радионице попут увода у програмирање, дигиталних вештина за мала и средња предузећа, основа предузетништва, али и различитих образовних програма за најмлађе у домену електронике, програмирања, паметних уређаја и 3Д штампе, који резултира доласком професионалаца за ову област из целе Србије.

Такође, један од најпозитивнијих примера како је развој индустрије ове општине утицао на пораст наталитета јесте компанија „Металац“ која издваја велика средства за стимулацију наталитета својих запослених.

У плану је изградња стамбеног комплекса за младе брачне парове који ће до станова моћи да дођу по цени квадратног метра од 350 до 400 евра, што ће у великој мери допринети опредељењу младих да остану и овде заснују своју породицу.

Општина Горњи Милановац је чланица Покрета за децу „Три плус“, што пружа могућност свим њеним грађанима који имају троје и више деце да користе бенефите картица „Цена минус за Три плус“, која укључује бројне попусте за робу и услуге, као и друге погодности.

Ивањица

Општина Ивањица територијално спада у највеће у Србији и са површином од 1.092 км² заузима шесто место. У укупно 49 насеља, колико обухвата ова општина, према проценама Републичког завода за статистику из 2021. године живи 28.685 становника.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	29.490	240	3.269	-149
2020.	29.115	246	2.967	-160
2021.	28.685	193	2.925	-102

Руководство ове локалне самоуправе у разговору са представницима министарства изнело је низ изазова и проблема са којима се суочавају у настојању да Ивањицу учине што бољим местом за живот.

Као један од главних проблема наводе одлазак младих, нарочито из сеоских насеља општине. Потребни су свеобухватни програми који би стимулисали младе да остану да живе и раде у сеоским срединама. Ивањица је позната по засадима малина, па би с тим у вези, унапред дефинисана откупна цена малине значајно помогла узгајивачима.

Велики изазов представља подстицање инвеститора да улажу у ову општину. Значајан удео у привреди овог краја има прерађивачка индустрија, пре свега прехрамбена и текстилна, те би ту требало тражити подршку и улагања инвеститора.

Недостатак финансијских средстава за мере запошљавања и унапређење популационе политике знатно утиче на процес депопулације Ивањице, односно на ниску стопу наталитета ове општине. У том погледу неопходна је комуникација и сарадња привреде, локалне самоуправе и образовних институција у циљу повећања запослености младих и њиховог останка.

Оно што је, такође, неопходно за квалитетнији живот, а што представља недостатак јесте изградња путне инфраструктуре, уређење вртића и школа и обогаћивање културних садржаја за младе.

Још један у низу недостатака представља непостојање колектора за пречишћавање отпадних вода. Изградња одговарајућег система за сакупљање, одвођење и пречишћавање отпадних вода је од суштинске важности како на регионалном тако и на локалном нивоу за свако насељено подручје.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у изградњи потребне путне инфраструктуре и изради пратеће пројектне документације
- Министарство финансија у сарадњи са Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Министарством за бригу о породици и демографију, помоћ и подршка у виду финансијских издвајања за мере запошљавања и унапређења популационе политике
- Министарство привреде, помоћ у виду привлачења инвеститора, нарочито страних
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, помоћ у виду дефинисања откупне цене малине којом би били задовољни локални узгајивачи,
- Министарство заштите животне средине - помоћ у виду изградње колектора за пречишћавање отпадних вода

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ИВАЊИЦА

Јачање популационе политике и повећање стопе наталитета општине Ивањица у фокусу је руководства па је са тим у вези покренут сет мера које би помогле у остваривању тих циљева.

Једна од тих мера је одлука о финансијској помоћи породицама које нису запослене. Из буџета општине издваја се за сваку незапослену породицу по 15.000 динара месечно до навршене прве године детета.

Тakoђе, општина издваја финансијска средства којима покрива део трошкова, односно 50 %, поступка вантелесне оплодње у земљи и иностранству.

Донета је и одлука о новчаној помоћи породицама ученика првог разреда основне школе. С тим у вези породицама се једнократно исплаћује износ од 12.000,00 динара. Локална самоуправа награђује ученике који су носиоци Вукове дипломе и Ђак генерације. Награда за „вуковце“ је једнократни износ од 12.000,00 динара, а за ђака генерације 24.000,00 динара.

Као пример добре праксе препознат је програм радне праксе који се реализује као организовани програм стажирања базиран на тројном уговорном односу између Центра

за радно ангажовање младих, супервизора на локацији обављања праксе (послодавца) и практиканата (младих незапослених). Док су у овом програму, практиканти добијају осећај правог пословног живота током праксе коју обезбеђују јавне, приватне и цивилне организације, а за то им је обезбеђена финансијска надокнада од стране Центра за радно ангажовање на месечном нивоу.

Лучани

Општина Лучани налази се на подручју западне Србије. Простире се на површини од 454 км² и по својој величини спада у општине средње величине. Обухвата 37 насеља у којима укупно живи 17.529 становника према проценама на основу података Републичког завода за статистику из 2021. године.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	18.278	150	1.014	-154
2020.	17.915	141	935	-123
2021.	17.529	137	876	-101

Главна тема разговора представника министарства и челника општине били су проблеми, недостаци, изазови са којима се суочавају у локалној самоуправи у настојању да реализују пројекте који ће омогућити лагодније и квалитетније одгајање најмлађих генерација.

Оно што истичу као највећи недостатак и што је најпотребније јесте ургенција код ресорних министарстава за помоћ на реконструкцији једне средње и три основне школе, реконструкцији једног вртића у Гучи, изградњи новог вртића у Лучанима и реконструкцији здравственог диспанзера у Гучи. Средства у буџету локалне самоуправе недовољна су за све наведено па је неопходна помоћ и подршка надлежних министарстава. Недостатак финансијских средстава у буџету општине велика је препрека у реализацији наведених пројеката, а за које постоји пројектно-техничка документација.

Истакнут је и проблем лоше путне инфраструктуре и издвајање из буџета у уређење путева.

Само заједнички рад по овим темама локалне самоуправе, државе, привреде и цивилног друштва, са ширим спектром мера може донети искорак по овим питањима од суштинског значаја за опстанак Лучана.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Канцеларија за управљање јавним улагањима, помоћ у реконструкцији постојећих школа и вртића, као и у изградњи нових капацитета вртића
- Министарство здравља, помоћ у реконструкцији здравственог диспанзера у Гучи
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у изградњи путне инфраструктуре
- Министарство финансија, помоћ у виду обезбеђивања финансијских средстава за реализацију битних пројеката

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ЛУЧАНИ

Општина Лучани донела је низ мера у области јачања пронаталне политике и спас локалне заједнице, у смислу спречавања депопулације и све већег одсељавања младих.

Једна од тих мера јесте издвајање 100.000,00 динара из општинског буџета за свако новорођено дете које је планирано у буџету за 2022. годину, што је значајно увећање овог давања које је у претходном периоду износило 30.000,00 динара. Одлука о повећању једнократног износа са досадашњих 30 на 100 хиљада динара је потез који прати републичку иницијативу за интензивне подстицајне мере рађања, стављајући примат на мере повећања наталитета као стратешки циљ и ове општине.

За јачање популационе политике веома битна је и финансијска подршка незапосленим породиљама. У ту сврху општина издваја 10.000 динара у трајању од годину дана за сваку породиљу која није запослена.

Општина Лучани такође обезбеђује до 300 хиљада динара за биомедицински потпомогнуту оплодњу брачним паровима без деце, обезбеђује бесплатну кухињу за свако треће и наредно дете школског узраста у породици, стипендира ђака генерације, дарује вуковце и ђаке прваке.

Као примере добре праксе наводе улагање у реконструкцију сеоских водовода и никад веће улагање у пољопривреду. Такође се истиче улагање у енергетску ефикасност, путеве, инфраструктуру и куповину школског намештаја.

Интересантан закључак до кога се дошло анализом мера које се реализују у овом округу је да у свим општинама постоје давања намењена незапосленим мајкама, а чији износ се креће између 10.000 и 15.000 динара месечно до навршене прве године детета. Верује се да је ова врста давања од великог значаја за жене које немају редовна примања а обзиром да оне осим права на родитељски додатак не остварују никва друга права по основу рођења детета.

РАШКИ ОКРУГ

Рашки управни округ се налази у југозападном делу Републике Србије. Обухвата градове и општине: Град Краљево, Град Нови Пазар, Општина Рашка, Општина Врњачка Бања и Општина Тутин. Заузима територију површине 3.918 км² на којој према последњем попису из 2011. године живи 309.258 становника од чега 53,2% становништва живи у урбаним срединама. Према проценама Републичког завода за статистику из 2021.године у Рашком округу живи 302.042 становника. Седиште округа је у граду Краљево.

Представници Министарства за бригу о породици и демографију су током 2021. и 2022. године реализовали посете поменути општинама и градовима овог округа.

Рашка

Општина Рашка има веома повољан геостратешки положај и повезана је како регионалним, тако и магистралним путевима са осталим деловима земље. Захвата средишни део Ибарске долине, западне делове Копаоника и источне падине Голије. Простире се на површини од 670 км². У укупно 61 насељено место колико има Рашка живи 21.694 становника према проценама Републичког завода за статистику из 2021.године.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	22.429	164	1.926	-138
2020.	22.077	167	1.974	-131
2021.	21.694	190	1.718	-118

Приликом посете челници општине Рашка истакли су главне проблеме, недостатке и изазове са којима се суочавају становници ове локалне заједнице.

Међу највећим изазовима за општину Рашка јесте инфраструктурни пројекат за изградњу и доградњу канализационе мреже за Суво Рудиште (Копаоник). Израда пројектно-техничке документације је у завршној фази, а постоји и идејно решење за изградњу система за пречишћавање отпадних вода на Копаонику. Велики проблем представља неадекватна водоводна мрежа на овој планини, те је стога потребна њена реконструкције, али и реконструкција исте и у Рашки. Међутим за све ове подухвате неопходна је помоћ у виду финансијских средстава те је с тога потребна сарадња ресорних министарстава са локалном самоуправом.

Што се тиче других инфраструктурних потреба у овој општини истиче се недостатак обилазнице око Рашке према Голији, затим реконструкција старог пута Рашка – Нови

Пазар и реконструкција каменог моста у Рашки који је изграђен 1895. преко реке Ибар и један је од најлепших у нашој земљи.

Као један од начина искоришћавања природних капацитета реке Ибар наведена је идеја изградње кеја на десној обали реке, чиме би грађани стекли прави осећај лепоте појма „град на реци“.

За потребе непокретних, као и слабије покретних старијих лица израђен је пројекат за изградњу лифта у Дому здравља. Истакнута је и потреба за изградњом сале за кинезитерапију у Јошаничкој Бањи, као и реновирањем амбуланте. За локално становништво од великог значаја је реновирање здравствене станице у Баљевцу и амбуланте на Копаонику.

Туризам је једна од најбитнијих грана привреде ове јединице локалне самоуправе. Међутим његова промоција није на задовољавајућем нивоу, нарочито промоција туристичке понуде Јошаничке Бање. Потребна је помоћ у том погледу како би се на прави начин искористио сав постојећи туристички потенцијал.

Недостатак адекватне помоћи ресорних министарстава како у реализацији тако и у проналаску страних донатора за пројекте које је општина Рашка припремила или припрема представља озбиљну препреку развоју саме општине. Међу тим пројектима нарочито се битним истиче изградња субвенционисаних станова за младе брачне парове у насељу Сунђе.

Велике изазове и подухвате такође представљају пројекти изградње музеја у Рашки и музеја Првог светског рата у Јошаничкој Бањи, месту рођења Милунке Савић. Неопходна је помоћ у реализацији од стране одговарајућих министарстава, а значај би био немерљив.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство културе и информисања, помоћ у реализацији пројекта изградње музеја
- Министарство здравља, помоћ у реновирању здравствених јединица
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у изградњи путне инфраструктуре
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, помоћ у виду реализовања пројекта изградње и реконструкције канализационих и водоводних мрежа
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација, помоћ у промоцији туристичке понуде

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ РАШКА

Општина Рашка реализује низ пројеката којима се подиже квалитет живота у локалној заједници. Општина Рашка је, приликом израде нацрта буџета за 2022. годину, уважила предлоге својих средњошколаца, који су имали прилику да јавно кажу шта је то што им у њиховом граду треба, како би им живот био бољи и лепши.

Једна од тих мера јесте издвајање за бесплатне уџбенике за све ученике основних школа за школску 2022./2023. годину. Такође, општина Рашка покрива у потпуности боравак све деце у предшколској установи Весело детињство. Једна је од ретких општина у Србији у којој је потпуно бесплатан боравак у вртићу, затим уџбеници као и превоз ученика.

Уз подршку Екуменске хуманитарне организације Општина Рашка је израдила Працилник о додатној финансијској подршци породици са децом који је јединствен у Србији јер обухвата више права као подршку породици и родитељству.

Општина Рашка из буџета финансира додатне покушаје вантелесне оплодње, новчану надокнаду приликом рођења детета, доделу безбедоносних седишта за новорођену децу, субвенционише цену вртића.

Општина Рашка има развијен систем додатне подршке породици деце са инвалидитетом кроз услугу Личног пратоца, Саветодавно терапијске и социјално едукативне услуге, бесплатан комби превоз за децу са инвалидитетом и у најави јее оснивање развојног саветовалишта.

Тутин

Територија општине Тутин са просечном надморском висином од 1000м спада међу највише у Србији, а простире се на површини од 741 км². Налази се на територији југозападне Србије. Обухвата укупно 93 насеља у којима живи 32.104 становника према процени на основу података којима располаже Републички завод за статистику за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	31.846	690	8.204	-201
2020.	32.010	533	9.095	-157
2021.	32.104	606	8.423	-130

Из разговора са руководством општине Тутин представници министарства стекли су увид у недостатке и потребе са којима се носе челници локалне самоуправе заједно са становништвом.

Међу водећим недостацима, као и у већини других општина, издваја се неразвијена и дотрајала путна инфраструктура. Локални путеви у општини, нарочито сеоски, од изузетне су важности за демографски опстанак и развој једне заједнице.

Велики допринос још бољој демографској слици ове локалне самоуправе требало би да пружи и ауто-пут преко Пештерске висоравни и његово спајање са Тутином. Таква инфраструктурна повезаност повољно ће утицати на опстанак младих пре свега, али и на остало становништво општине Тутин.

Пољопривреда и сточарство су водеће гране привреде. Требало би, према томе у овој области тражити инвеститоре и инвестиције, како домаће, тако и стране, што би довело до повећања броја радних места. Подстицање развоја пољопривреде свакако је веома битан фактор за опстанак сеоских средина, а самим тим и демографске слике целокупне општине. Потребна је сарадња ресорних министарстваса локалном самоуправом како би се овај изазов превазишао и инвестиције лакше обезбедиле.

Међутим, упркос овим недостацима и изазовима треба истаћи да је општина Тутин једна од само три ЈЛС у Србији са позитивним природним прираштајем према подацима Републичког завода за статистику. Да би се оваква слика одржала неопходна је помоћ и подршка државе у отклањању наведених препрека.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у изградњи путне инфраструктуре
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде и министарство привреде, помоћ у виду подстицања развоја пољопривреде и сточарства
- Министарство привреде, помоћ у обезбеђивању инвестиција и повећања броја радних места

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ТУТИН

Општина Тутин је учествовала у пројекту спровођења и развоја услуга социјалне заштите, који је ова локална самоуправа спровела уз подршку Владе Швајцарске кроз програм Swiss PRO. Квалитет постојеће услуге помоћ у кући биће појачан медицинском и психолошком подршком Дома здравља са основним медицинским услугама кроз кућне посете корисницима.

Нови Пазар

Град Нови Пазар простире се на површини од 742 квадратна километра, окружен планинама Голијом и Рогозном и обронцима Пештерске висоравни. То је мултиетнички

град, специфичног географског положаја који обухвата укупно 99 насеља. Број становника који живе у граду износи 108.352 према проценама Републичког завода за статистику из 2021. године.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	107.071	1.603	20.223	178
2020.	107.822	1.592	22.725	133
2021.	108.352	1.486	23.006	186

Након посете Новом Пазару из министарства су стекли увид у стање демографске слике града која је изузетно охрабрујућа. Позитиван природни прираштај је фантастичан податак ако се има у виду да се изузетно мали број локалних самоуправа може тиме похвалити. Оно што може бити забрињавајуће је чињеница да и поред позитивног прираштаја и Нови Пазар бележи пад броја новорођене деце.

Ипак, потребно је побољшати и унапредити услове живота деце и младих, нарочито јер Нови Пазар слови за најмлађи град у Европи, чак 49% становника има мање од 35 година. Не треба наравно изузети из тога ни старију популацију. Са тим у вези из града истичу потребу за улагањима у недовољно развијену инфраструктуру. Потребна су улагања у изградњу пута Краљево-Рашка-Нови Пазар, у завршетак обилазнице око Новог Пазара на којој је преостало да се уради још 2,5 километара, уз близину аеродрома Лађевци, а што ће пресудно утицати на то да „град најмлађих“ и убудуће носи тај епитет.

Међутим, руководство града наводи да су у плану већ многи пројекти, али за чију је реализацију потребна помоћ, подршка и асистенција надлежних министарстава.

Један од тих пројеката представља изградњу потпуно нове школе у насељу Шутеновац, чиме би се значајно проширили капацитети за пријем нових ђака којих је све више. Такође, планирана је изградња и два нова вртића чиме би се значајно смањила листа чекања на упис деце.

У циљу побољшања услова живота планирани су и пројекти изградње топлане на биомасу, постројења за пречишћавање отпадних вода са колекторима и уређење корита три реке за заштиту од поплава.

Урађен је пројекат потпуне реконструкције и надоградње Опште болнице и Дома здравља. Град је финансирао израду пројектно-техничке документације, а за реализацију је потребно обезбедити додатна средства.

Постоји велика потреба за изградњом вртића, обзиром да према актуелним подацима у Новом Пазару живи око 11.000 деце узраста од 1 до 6 година а капацитет ПУ Младост је 2,625 деце. Поред изградње требало би ојачати и мрежу приватних предшколских

установа и охрабрити приватни сектор који је у овом граду јако развијен на склапање јавноприватног партнерства.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у изградњи путне инфраструктуре
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, помоћ у изградњи колектора за пречишћавање отпадних вода и уређењу корита река за заштиту од поплава
- Министарство здравља, помоћ у реконструкцији болнице и Дома здравља.
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ у изградњи школа и вртића
- Министарство рударства и енергетике, помоћ у изградњи топлане на биомасу

Врњачка Бања

Врњачка Бања се налази у централном делу Републике Србије. Општина заузима површину од 240 км² и има укупно 14 насеља. Врњачка Бања је привредни, политички и културни центар општине. Према проценама на основу података из 2021. године којима располаже Републички завод за статистику у општини живи 25.468 становника.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	25.964	211	2.689	-61
2020.	25.722	204	2.544	28
2021.	25.468	199	2.442	85

Представници министарства посетили су општину Врњачка Бања и том приликом се упознали са потребама, недостацима и изазовима од којих зависи побољшање услова живота, даље смањење природног прираштаја и постепено заустављање миграција.

Међу најбитнијим проблемима и изазвима са којима се суочавају у овој општини истиче се решавање стамбеног питања младих брачних парова. Да би се подигао ниво заинтересованости младих за останак у свом месту, потребно је решити и питање сталног запослења, што је у доброј мери повезано са решавањем претходно поменутог стамбеног питања.

Врњачка Бања је као перјаница континенталног туризма много улагала у инфраструктурне пројекте, али поред туризма, потребно је подстицати отварање других малих предузећа и предузетничких радњи, како би се повећао број нових радних места. У том погледу потребна је финансијска подршка како инвеститора, страних или домаћих, тако и државе.

Велики потенцијал има и пољопривреда ове општине, те је потребно и веће улагање и подстицање развоја ове гране привреде, која у великој мери обезбеђује опстанак сеоских насеља општине. Потребно је тачно утврдити динамику исплате пољопривредних субвенција и обезбедити бржи проток новца преко задруга.

Захваљујући факултету за туризам, млади по завршетку студија остају и настављају да раде у туризму. Међутим, неопходно је стварање услова за запошљавање високо стручних кадрова из других области. Потребна је помоћ кроз низ мера за запошљавање како би се, уз обезбеђење адекватне зараде, ови високо образовани кадрови вратили у родно место.

Једна од битних ставки на којој се темељи одлука младих о заснивању породице, јесте усклађивање рада и родитељства. Флексибилније радно време у приватном сектору пружа могућност за решавање овог проблема. Бројне су могућности за усклађивање радних обавеза и породичног живота, али мали број њих се примењује као пракса, на чему би требало интензивније радити у сарадњи са надлежним министарствима, послодавцима и запосленима.

Потребно је, генерално подићи свест код младих о породици као највећој друштвеној вредности, како би се овај тренд постепено зауставио. Такође, потребно је кроз разне едукативне радионице и низом мера превенције покушати спречити све чешће поремећаје репродуктивног здравља адолесцената.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у изградњи инфраструктуре
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у решавању стамбеног питања младих брачних парова
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, помоћ у виду подстицања развоја пољопривреде
- Министарство привреде, помоћ у обезбеђивању инвестиција и повећања броја радних места
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Министарство за бригу о породици и демографију Републике Србије, помоћ у проналажењу најефикаснијих начина усклађивања рада и родитељства
- Министарство здравља, помоћ у превенцији поремећаја репродуктивног здравља

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ВРЊАЧКА БАЊА

Мере подршке породици у Врњачкој Бањи усмерене су на мајку као носиоца права помоћи. У склопу мера за развој и јачање популационе политике општинска управа издваја 10 одсто буџета за породице са децом, али и социјално угрожене.

За свако новорођенче, породица добија 25.000 динара, а за свако четврто и следеће дете, рођено од 08. марта 2009. године, 15.000 динара месечно, до навршених 15 година живота детета.

Као пример добре праксе посебно је апострофиран податак да свако село на територији Врњачке Бање има вртић.

Краљево

Град Краљево захвата површину од 1.529 км². Налази се на надморској висини 190-208 м, у централном делу Србије, на ушћу Ибра у Западну Мораву, у котлини између шумадијских и старовлашких и копаоничких планинских масива. Територија града Краљева обухвата 92 насељена места у којима према проценама Републичког завода за статистику из 2021. године живи 114.424 становника. Представља административни центар Рашког округа.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	117.168	882	10.022	-395
2020.	115.921	987	8.699	-227
2021.	114.424	870	7.660	-296

Током посете граду Краљеву уочени су одређени недостаци и изазови који су препрека побољшању услова живота, демографске слике самог града и јачању пронаталне политике.

Велики проблем већине општина и градова, па тако и Краљева, јесте да најбољи ђаци и студенти завршетком школе одлазе на студије у веће градове. Као свршени студенти они се најчешће одлучују за останак у тим градовима или за одлазак у иностранство, а врло ретко се враћају родном граду. На тај начин Краљево из године у годину много губи на кадровском потенцијалу.

Иако спада у групу привредно развијених градова у Републици Србији ипак су неопходна даља и већа улагања и инвестирања у развој пре свега трговине и прерађивачке индустрије као водећих грана привреде града. Потребна је свеобухватна сарадња и

подршка ресорних министарстава, локалне самоуправе и законодавних органа власти у проналажењу инвеститора и инвестиција које ће омогућити нова радна места и нова запошљавања.

Што се инфраструктурних улагања тиче истичу потребу за финансијским средствима неопходним за побољшање мреже водоснабдевања и електроенергетске инфраструктуре.

Један од већих проблема који утичу на квалитет живота младих родитеља у Краљеву је и недостатак места у вртићима, у једном тренутку је преко 500 деце чекало на пријем у вртић. Иако град Краљево субвенционисао боравак деце у приватним установама, само једна приватна установа из овог града има лиценцу за рад.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у изградњи инфраструктуре
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, помоћ у виду побољшања водоснабдевања
- Министарство привреде, помоћ у обезбеђивању инвестиција и повећања броја радних места
- Министарство рударства и енергетике, помоћ у виду побољшања електроенергетске мреже
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ у изградњи вртића или изнајмавању простора који би могао да буде адаптиран и коришћен за ове намене

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ГРАДУ КРАЉЕВО

У склопу мера за јачање пронаталне полиике и поправљање демографске слике града истичу из руководства да град обезбеђује субвенционисање приватних вртића и то у износу и до 80 процената.

Затим, за рођење првог детета Краљево издваја свим породиљама једнократну помоћ у износу од 13.000 динара. Уколико се роди више беба у једном порођају, овај износ се исплаћује за сваку бебу појединачно.

Програм финансијске подршке породици са децом обухвата и помоћ незапосленим породиљама у износу од 10.000 динара месечно од рођења до прве године живота детета. Ова помоћ се исплаћује за свако рођено дете, без обзира на број претходно рођене деце.

Градска управа, такође стимулише парове и пружа им подршку за вантелесну оплодњу издвајањем износа од 300.000 динара по пару за тај поступак. Оно што је битно у вези ове мере јесте да се финансира неограничен број покушаја вантелесне оплодње, као и да се на захтев родитеља, ова помоћ града односи се и на покушаје вантелесне оплодње у иностранству.

Из буџета града обезбеђује се и једнократна финансијска помоћ деци незапослених родитеља узраста од 7 до 15 година. Износ ове мере помоћи усклађује се одлукама града сваке године.

Град је приступио и програму подршке за породице са троје и више деце. Уз картицу „Три плус“, ове породице остварују попусте у одређеним продавницама и спортским клубовима. У оквиру овог програма, град суфинансира са 30 одсто и комуналне услуге за породице са троје и више деце.

Као одличан пример добре праксе истиче се и план отварања вртића у фабрици „ТАИ груп“ за мајке запослене у овој фабрици, а Град ће са 80 одсто средстава учествовати у трошковима цене боравка и исхране.

РАСИНСКИ ОКРУГ

Расински округ се налази у централном делу земље и представља мост и раскрсницу најзначајнијих друмских и железничких путева између тржишта ЕУ и Балкана, и Јадранског и Црног мора. У оквиру овог округа се налазе: Град Крушевац и општине Варварин, Тићевац, Александровац, Брус и Трстеник. Обухвата територију површине 2.688 км². Према последњем попису из 2011. Године на подручју Расинске области живи 241.999 становника, а према проценама Републичког завода за статистику из 2021. године број становника износи 215.629. Град Крушевац је привредни, административни, културно просветни и здравствени центар Расинског округа.

Програмом рада Министарства за бригу о породици и демографију обухваћене су посете локалним самоуправама Расинског округа, те су исте и реализоване током 2021. и 2022. године.

Александровац

Општина Александровац се налази у централној Србији. Смештена је у котлини између огранака Гоча, Копаоника и Јастрепца и заузима површину од 387 км². Територијално обухвата 55 насељених места у којима према проценама на основу података Републичког завода за статистику из 2021. године живи 23.093 становника.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	23.898	172	2.116	-88
2020.	23.551	168	2.197	-79

Министарство за бригу о породици и демографију
„Подршка породици и унапређење демографске слике Србије“

2021.	23.093	150	2.379	-92
-------	--------	-----	-------	-----

Током посете општини Александровац руководство је истакло главне проблеме, недостатке и изазове са којима се суочавају грађани у борби за побољшање услова живота, а у циљу јачања пронаталне политике и демографске слике општине.

Међу проблемима који оптерећују становнике општине Александровац, су низак материјално економски положај становништва, нарочито младих и незапослених, као и мали проценат младих људи који се након школовања враћа у своје родно место.

На основу тога, приоритет у циљу останка становништва у локалној средини представља отварање нових радних места, затим помоћ малим и средњим предузећима и пољопривредним газдинствима. Велика су очекивања од завршетка Моравског коридора, односно ауто-пута Појате-Прељина у циљу привлачења нових инвеститора, а самим тим и отварању нових радних места. Изузетан потенцијал за развој поседује туризам, нарочито вински где би можда требало највише улагати.

Недостатак логопеда у општини је озбиљан изазов са којим се сусрећу млади брачни парови. За ове услуге грађани морају путовати у Крушевац. Неопходна је помоћ и подршка ресорних министарстава у решавању овог проблема, чиме би се побољшао квалитет живота, нарочито младих.

Још један у низу недостатака јесу недовољни капацитети вртића па се са разлогом прави листа чекања на упис деце у предшколске установе. Планирана је изградња вртића укупне површине 512 м², чиме би се та листа знатно смањила. Међутим, подршка у финансијском смислу је неопходна како би се реализовао овај пројекат.

Из општине очекују и помоћ у финансијском смислу надлежних министарстава, за реализацију пројекта обезбеђивања бесплатног превоза до школе за децу у сеоским срединама и децу са сметњама у развоју.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у изградњи путне инфраструктуре и обезбеђивању бесплатног превоза за децу
- Министарство здравља, помоћ у решавању недостатка кадрова у виду логопеда или просвета
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ у изградњи вртића и реализацији пројекта обезбеђивања бесплатног превоза деце до школе
- Министарство привреде, помоћ у обезбеђивању инвестиција и повећања броја радних места

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ АЛЕКСАНДРОВАЦ

Помоћ породици у општини Александровац огледа се у помоћи вишечланих породица, нарочито оних са петоро и више деце. Породице које имају петоро и више деце која су малолетна добијају чак 50.000,00 динара месечно.

Поред тога свако новорођенче до навршених годину дана живота добија 10.000,00 динара месечно.

Општина издваја и значајна средства како би помогла паровима у процесу вантелесне оплодње, а која износе 250.000,00 динара по пару. Поступак вантелесне оплодње може се обавити и у иностранству, а надокнада трошкова врши се максимално до висине трошкова поступка који финансира Републички фонд, уплатом на рачун корисника средстава. За новчана средства могу аплицирати парови са дијагнозом секундарног стерилитета (привремене неплодности), као и парови са стерилитетом.

Брус

Општина Брус са својих 605 km² обухвата падине Копаоника, долину реке Расине и део жупског виногорја. Према процени Републичког завода за статистику из 2021. године на територији општине живи 14.029 становника у 58 насеља.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	14.601	100	1.763	-86
2020.	14.343	102	1.873	-97
2021.	14.029	91	1.546	-76

У току радне посете општини Брус челници су истакли најбитније проблеме и недостатке који су препрека поправљању лоших демографских бројки овог краја, а и самог квалитета живота.

Брус је пре свега планинска општина, са доста разуђеним сеоским насељима у којима још увек има значајан број становника. Узимајући у обзир ту чињеницу, потребна је помоћ од надлежних министарстава и ЈП Путеви Србије, како би се поправила путна инфраструктура, нарочито у тим сеоским срединама. У циљу побољшања услова живота свих људи на територији општине, постоје бројни путни правци које је потребно асфалтирати.

Из разлога који су и претходно наведени, велика разуђеност и планински терен општине, отежана је и доступност предшколском и школском образовању деци са рубних делова,

односно из забаченијих сеоских средина, нарочито у зимском периоду. Управо ова чињеница отежава функционисање породицама са децом у руралним крајевима и тера их на миграције.

Проблем за породице из руралних крајева, представља и отежана доступност здравствене заштите из истих разлога, па се намеће као неопходном сарадња свих надлежних органа, локалне самоуправе и саме државе у превазилажењу ове препреке која прети да доведе до потпуног изумирања села у општини Брус.

Када је инфраструктура у питању, неопходна је и помоћ од предузећа Електропривреда Србије у побољшању нисконапонске мреже на територији општине, као и помоћ приликом проширивања мреже јавне расвете, чиме би се живот грађана у овој планинској општини учинио лакшим.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у изградњи путне инфраструктуре и обезбеђивању бесплатног превоза за децу из руралних крајева
- Министарство здравља, помоћ у решавању недостатка здравствене неге људи у селима
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ у виду олакшавања доступности наставних активности за децу из удаљенијих сеоских средина
- Министарство рударства и енергетике, помоћ у побољшању електроенергетских мрежа у општини

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ БРУС

Одлуком о финансијској подршци породици са децом на подручју бруске општине, знатно су увећана давања за новорођену децу, практично дуплирана. На основу тога, родитељи ће за прво дете остварити право на једнократну новчану помоћ у износу од 40.000 динара, за друго 60.000, док ће им за треће дете и свако наредно бити исплаћено 80.000 динара.

Сет мера подршке породици обухвата и давања за прворођено дете у календарској години, на основу чега родитељи остварују право на поклон од 20.000 динара. Такође, незапослене мајке ће од рођења детета до његове навршене прве године, месечно добијати новчану помоћ у износу од 10.000 динара.

Осим новчане помоћи организована је и помоћ у виду бесплатне ужине и превоза за свако треће и наредно рођено дете у породици, а превоз је обезбеђен и за све основце који до школе путују више од четири километра. Општина обезбеђује и бесплатне удбенике за ђаке прваке.

Варварин

Општина Варварин се налази у централној Србији и смештена је на левој обали Велике Мораве и Каленићке реке, у регији Темнић. Простире се на површини од 249 км². У једном градском и 20 сеоских насеља укупно живи 15.495 становника према проценама на основу података са којима располаже Републички завод за статистику за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	16.099	104	1.183	-58
2020.	15.820	91	1.146	-31
2021.	15.495	76	969	-24

Приликом посете Варварину представници министарства стекли су увид у потребе и недостатке са којима се суочавају у овој општини, како грађани тако и руководство, у настојању да побољшају услове за живот и јачање популационе политике.

У привредном, а посредно и у демографском смислу, из општине Варварин највише очекују од изградње Моравског коридора. Овај коридор би требало да у великој мери олакша привлачење и долазак инвеститора, како домаћих тако и страних. Међутим неопходна је помоћ у наставку изградње путне инфраструктуре, као и водоводне и канализационе мреже у свим месним заједницама, како би потенцијални инвеститори имали могућност за улагање у нове фабрике на територији локалне самоуправе.

Међу плановима руководства општине истичу се реконструкција и адаптација школе у Обрежу, Бошњану и Залоговцу. Локална самоуправа није у могућности да финансира ове радове, па се очекује подршка и помоћ ресорних министарстава.

Као и код већине јединица локалне самоуправе, један од проблема јесте одлив младих људи који се након завршених факултета не враћају, јер немају могућност запослења у својој општини. Варварин има потенцијала за привредни развој, нарочито када је у питању пољопривреда, али је неопходна сарадња и помоћ надлежних министарстава како би се превазишао проблем недостатка радних места и омогућило младим људим да после завршених студија своје знање уложе у привреду свог родног места.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЈАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у изградњи путне инфраструктуре
- Министарство привреде, помоћ у обезбеђивању инвестиција и повећања броја радних места

- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, помоћ у виду изградње водоводних и канализационих мрежа

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ВАРВАРИН

Локална управа покренула је низ мера у намери заустављања негативног природног прираштаја и поправљања демографских бројки које нису сјајне обзиром да је евидентан пад у броју новорођене деце у последњих пар година. Као општина чије се становништво углавном бави пољопривредом, руководство се определило за подстицај од 250.000 динара младим паровима који желе да почну посао на селу, што представља један од низа примера добре праксе.

Представници општине истакли су још низ мера које локална самоуправа предузима у циљу подршке популационој политици, упркос свом скромном буџету. Једна од тих мера усмерених на јачање породице је и новчано издвајање приликом склапања брака, за шта је из буџета издвојено укупно милион динара. Затим, свака незапослена породиља на месечном нивоу прима по 15.000,00 динара годину дана, док се за прворођено дете исплаћује једнократно по 10.000,00 динара.

Оно што, такође, треба рећи јесте да ђаци прваци имају право на бесплатне уџбенике, бебе на ауто-седишта, а за 56 најбољих студената, додељује се месечна стипендија од 9.000 динара.

Крушевац

Град Крушевац представља административни и привредни центар Расинског округа. Територија града захвата површину од 854 км², обухватајући укупно 101 насељено место. На основу процене Републичког завода за статистику из 2021. Године број становника који живи на подручју града износи 117.567.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	120.154	915	10.509	-195
2020.	119.035	970	9.989	-141
2021.	117.567	925	8.682	-159

У разговору са челницима града Крушевца представници министарства сазнали су да је највећа потреба овог града за финансијском подршком за реализацију бројних пројеката, међу којима се истичу пројекти унапређења енергетске ефикасности, пројекти уклањања

дивљих депонија, пројекат Брендирање производа Расинског округа, пројекат „Иновативни генератор запошљавања“, пројекат “Дуално средње стручно образовање и обука у Србији“, пројекат „Породично предузетништво и идентификација компетенција младих незапослених људи, који припадају угроженим категоријама“, а такође, град је активни учесник и националног пројекта „Зелени градови“.

Велики значај у привлачењу инвестиција и инвеститора у овај град, а што значи и обезбеђивање потребних финансијских средстава, имаће Моравски коридор, односно ауто-пут Појате-Прељина.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, помоћ у обезбеђивању финансијских средстава кроз инвестиције, реализацији бројних пројеката и подстицању активне политике запошљавања

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ГРАДУ КРУШЕВАЦ

Међу бројним мерама за развој и унапређење пронаталне политике и побољшање демографске слике града које доноси градска управа истиче се издвајање средстава из буџета града за поклон честитке за децу рођену 1. јануара. Укупна средства која се издвајају за ове намене износе 200.000 динара и деле се на једнаке делове сваком детету рођеном 1. јануара.

Акција "Треће дете" представља пример добре праксе у настојању повећања наталитета града у оквиру које се новчана помоћ исплаћује породици за треће, четврто и пето дете по рођењу. Укупан буџет за ове намене износи 1.500.000 динара, односно 10.000 динара по детету у овој години. Традиционална Акција "Треће дете" одржава се два пута годишње и то у оквиру Видовданских свечаности и у оквиру Новогодишњих свечаности.

У систему мера финансијској подршци породицама посебно место заузима једнократна новчана помоћ за покушај вантелесне оплодње где укупан буџет за ове намене износи 1.500.000 динара, односно 150.000 динара по пару.

Из градског буџета издвајају се и средства за новорођенчад рођену на територији града Крушевца. Укупан буџет за ове намене износи 5.300.000 динара, односно 5.000 динара по детету.

Једна од мера подршке и помоћи породицама са децом јесте и новчана поклон честитка за ученике основних школа и за ученике средњих школа. За ове намене издваја се 7.000.000 динара из буџета, а обухвата давања за сваког 3. и 4. ђака из породице.

Једнократна новчана помоћ незапосленим породиљама представља изузетан потез у настојању градске управе да обезбеди јачање популационе политике. За ове намене укупан буџет износи 21.000.000 динара, односно 40.000 динара по породиљи.

Пример добре праксе представља и обезбеђивање новчане поклон честитке за куповину школског прибора и публикацију "Прванка" за сваког ђака првака на територији града Крушевца. Из буџета града за ове намене издваја се укупно 2.450.000 динара.

Такође, градска управа издваја из буџета укупно 4.100.000 динара за организовање бесплатног превоза за материјално угрожене ученике 2., 3. и 4. разреда средњих школа.

Значајан допринос поправљању демографске слике овог града даје и субвенционисање трошкова боравка деце у вртићима у износу од 20% од економске цене по детету:

- економска цена по детету за целодневни боравак деце (11 сати рада дневно), у износу од 18.200,00 динара по детету;

- за полудневни боравак деце (5 сати рада дневно), у износу од 8.790,00 динара по детету;

- за полудневни боравак деце припремног предшколског програма (4 сата дневно), бесплатно за родитеље;

Оно због чега су такође поносни у граду Крушевцу јесте то да су успели да издвоје и средства за регресирање трошкова боравка у предшколској установи под одређеним условима за децу предшколског узраста из материјално угрожених породица, као и децу без родитељског старања, децу са сметњама у развоју и децу са инвалидитетом.

Широки спектром мера популационе политике и примера добре праксе обухваћено је и обезбеђивање бесплатног боравка у вртићима за децу из материјално угрожених породица, децу без родитељског старања, затим, децу са сметњама у развоју и децу са инвалидитетом, децу ратних војних инвалида, децу смештену у Дому „Јефимија“, у оквиру „интервентног смештаја“, као и за треће и свако наредно дете у породици.

Трстеник

Општина Трстеник, површине 448 км², налази се у долини Западне Мораве, на падинама Гледићких планина и Гоча. Обухвата 51 насеље, од чега једно градско и 50 сеоских насеља. На територији општине живи 37.181 становника према проценама на основу података из 2021. године којима располаже Републички завод за статистику.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	38.401	268	3.975	-124
2020.	37.862	260	3.486	-124
2021.	37.181	256	3.724	-116

Током радне посете општини Трстеник представници министарства су закључили да је потребно уложити много труда у отклањању недостатака и превазилажењу изазова који су препрека стварању амбијента који ће бити стимулативан за младе да заснивају породицу.

Потребна је велика подршка и помоћ у виду финансијских средстава од стране ресорних министарстава локалној самоуправи у циљу усклађивања мера популационе политике ове општине са републичким, као и у циљу увођења нових мера којима би се поправила демографска слика општине.

Општини Трстеник недостаје финансијска, али и свака друга подршка за развој инфраструктуре, пре свега комуналне и путне, здравства, образовања, омладине и спорта. Интензивнија сарадња надлежних републичких органа и локалне управе, кроз различите донације и финансирања може знатно утицати на смањење сиромаштва, подизање животног стандарда грађана, унапређење здравственог и образовног система. Са својим скромним буџетом општина не може сама да превазиђе ове проблеме у настојању да унапреди пронаталну политику.

У локалној самоуправи се такође суочавају са недостатком инвеститора, нарочито страних, а који би у знатној мери допринели отварању нових радних места и унапређењу политике запошљавања. Надају се да ће се са завршетком радова на Моравском коридору побољшати услови за улагање у овој општини и да ће то утицати на долазак инвеститора.

Велику препреку у учешћу локалне управе у довођењу инвеститора, како страних тако и домаћих, представља и непостојање браунфилд локација које су у власништву општине.

Разуђеност општине знатно утиче на отежану доступност предшколском и школском образовању деци из руралних насеља, као и на доступност здравствене неге грађана у најудаљенијим селима. Решење би требало тражити у бољој путној инфраструктури, отварању вртића, школа и амбуланти у удаљеним селима или организовању бесплатног превоза за децу и остале грађане.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у изградњи путне инфраструктуре
- Министарство привреде, помоћ у обезбеђивању инвестиција и повећања броја радних места
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и министарство за бригу о породици и демографију Републике Србије, помоћ и подршка у унапређењу популационе политике

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ТРСТЕНИК

Трстеник предузима низ мера подршке породици с децом, како истичу из ове општине.

Једна од тих мера јесте поклон честитка коју добија сваки ђак првак од општине у износу од 5.000 динара. Затим, општина субвенционише спортске активности деце. Посебно је значајна мера да свако треће дете у породици има бесплатан вртић, а за парове који имају проблем са зачећем, издваја се новчана помоћ за вантелесну оплодњу. Старосна граница за жене које иду на медицински потпомогнуту оплодњу у Трстенику је 48 година. Општина је из сопствених средстава набавила возило за патронажну службу како би здравствени радници што лакше могу да дођу до сваке труднице, породиље, бебе као и три санитарска возила што ће умногоме унапредити квалитет здравствене заштите у Трстенику.

Одличан пример добре праксе представља реализација инвестиционог пројекта у пословној зони Западна Морава којим је Амфенол групација запослила 550 грађана општине Трстеник. На тај начин, обезбеђивањем нових радних места, омогућен је останак младих и пружена им је адекватна могућност проширења породица.

Ћићевац

Општина Ћићевац налази се у централној Србији, у североисточном делу Расинског округа, на десној обали Велике Мораве. Општинска територија обухвата површину од 124 км². Према проценама на основу података са којима располаже Републички завод за статистику за 2021. годину у 10 насеља, колико обухвата ова општина, живи укупно 8.264 становника.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	8.519	66	819	-24
2020.	8.406	46	815	1
2021.	8.264	56	712	-6

Из разговора са руководством општине Ћићевац стекао се увид у демографску слику која није обећавајућа. Локална управа, упркос ниском буџету, пружа напоре да направи адекватне кораке у побољшању услова живота, пре свега младих у овој општини и унапређењу популационе политике.

Приоритет међу изазовима са којима се суочава општина Ћићевац, има потреба за још већим капацитетима вртића, како би се створили услови за васпитање и школовање деце и смањила листа чекања деце на упис у предшколске установе.

Највећи удео у привреди овог краја има пољопривреда, а становништво је претежно сеоско. Оснивањем задруге би се олакшао откуп пољопривредних производа и њихов даљи пласман, што би донело већу зараду пољопривреднику.

У општини Тићевац постоји тенденција смањења броја становника, не само као последица негативног природног прираштаја, већ и као последица миграција. Млади одлазе у веће градове, као и у иностранство у потрази за послом и бољим условима живота. Инвестирање у отварање фабрика и нових радних места би јако утицало на опстанак становништва у локалној заједници.

Велика улагања су неопходна, пре свега, у путну инфраструктуру што би свакако допринело побољшавању услова живота на локалу. Озбиљан проблем за општину представља и то што нема изграђену канализацију. Потребна је помоћ и подршка ресорног министарства како би се завршила секундарна водоводна мрежа, јер многа насеља немају здраву пијаћу воду, већ користе бунаре у ту сврху.

Још један у низу проблема јесте укидање готово свих линија од стране аутопревозника, ка селима ове општине, услед неисплативости. То је у великој мери отежало долазак сеоског становништва до града, апотеке, здравствене установе итд. Осим тога, не може ни да се врши превоз деце подручних одељења у матичне школе. С тим у вези потребно је преко донација финансирати куповину минибуса, како би се грађани могли несметано кретати.

Једна од претњи за опстанак у Тићевцу је истовремено и шанса за развој, а то је изградња Моравског коридора, који ће укинути транзитни саобраћај кроз ову општину а од кога је велики број малих маркета, пекара, апотека, угоститељских објеката остваривао приход.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЈАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у изградњи путне инфраструктуре
- Министарство привреде, помоћ у обезбеђивању инвестиција и повећања броја радних места
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, помоћ у виду изградње водоводних и канализационих мрежа, као и оснивања задруге
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ у виду проширивања капацитета предшколских установа

ЗЛАТИБОРСКИ ОКРУГ

Подручје Златиборског управног округа налази се у југозападном делу Републике Србије. По површини коју обухвата од 6.140 км² (што је 7% укупне површине Србије), и броју насеља (438) Златиборски округ је највећи у Републици. Према попису становништва из 2011. године округ има 286.549 становника. На основу процене за 2021. Републичког завода за статистику у овом округу живи 259.182 становника. Златиборски округ обухвата подручје града Ужица и девет општина: Ариље, Бајина Башта, Косјерић, Нова Варош, Пожега, Прибој, Пријепоље, Сјеница и Чајетина.

Током 2021. и 2022. године представници министарства реализовали су посету округу и том приликом обишли све општине и градове и упознали се са демографском сликом ове области.

Ариље

Општина Ариље се налази у западном делу Републике Србије у сливу планинских река Рзава и Моравице. Површина на којој се простире општина износи 349 км². На основу процене Републичког завода за статистику за 2021. годину на територији општине живи 17.368 становника, груписаних у 22 месне заједнице.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	17.779	151	1.012	-72
2020.	17.609	159	956	-50
2021.	17.368	133	1.094	-89

Приликом посете општини Ариље руководство је истакло највеће проблеме и недостатке који су битни у сагледавању демографске слике и доношењу мера које би могле зауставити миграцију младих у веће градове и у иностранство.

Препознатљив је труд и рад локалне самоуправе на побољшању услова за живот, нарочито младих и јачању пронаталне политике, али је неопходна подршка и помоћ ресорних органа и законодавне власти за реализацију разних пројеката. Један од таквих пројеката јесте изградња новог вртића, с обзиром на то да је постојећи централни објекат вртића ороную и монтажног је типа, због чега не постоји могућност реконструкције.

Останку становништва у општини Ариље, пре свега младих, значајно би допринело отварање испостава високошколских установа у граду Ужицу, као регионалном центру

Златиборског округа. На овај начин свршени средњошколци имали би прилику да своје образовање наставе у оближњем граду.

За општину Ариље од изузетног значаја је изградња ауто-пута за Црну Гору, који ће без сумње привући инвеститоре да улажу у прерађивачке капацитете, јер је овај крај и у свету познат по производњи малине и другог квалитетног воћа. Такође, од великог су значаја и улагања у реконструкцију постојеће и изградњу нове локалне путне инфраструктуре.

Постоји потреба и за улагањима у реконструкцију водоводне и канализационе мреже, која директно утичу на побољшање услова за живот и опстанак ове заједнице.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у изградњи и реконструкцији путне инфраструктуре
- Министарство привреде, помоћ у обезбеђивању инвестиција
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, помоћ у виду изградње водоводних и канализационих мрежа
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ у виду реализације пројекта изградње предшколских установа и формирању испостава високошколских установа у граду Ужицу

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ АРИЉЕ

Локална самоуправа сходно својим буџетским могућностима из сопствених средстава издваја помоћ младим мајкама и бебама. Упркос малом буџету успели су да реализују велики низ мера подршке породицама са децом.

Једна од мера јесте остваривање права на накнаду трошкова за вантелесну оплодњу из буџета општине у износу од највише 200.000,00 динара.

Такође, општина Ариље новорођеној деци са пребивалиштем на својој територији пружа новчану помоћ за опрему и беби пакет приликом рођења детета.

Као пример добре праксе истиче се акција поклањања аутоседишта родитељима за децу рођену од јануара 2021. године. До тренутка ове посете општина је поделила око 50 аутоседишта, док је за целу годину јавном набавком набављено 150 аутоседишта.

За подстицање рађања од великог је значаја и акција у којој се породицама са троје и више деце, додељује персонализована картица на име мајке. Ова картица омогућава породици бројне бесплатне услуге и попусте.

Општина Ариље, у сарадњи са Фондацијом Ана и Владе Дивац, уз финансијска средства обе стране, пружа подршку младим ученицима завршне године средње Пољопривредне школе у општини Пожега, чији ученици долазе и из Ариља. Локална управа организује

и конкурс за младе пољопривреднике, намењен за доделу пољопривредне механизације ученицима који се нису определили за даље школовање, већ за рад на свом домаћинству.

У циљу олакшавања и побољшавања живота локалног становништва, посебно младих, организује се и услуга личног пратиоца деце за младе са инвалидитетом и посебним потребама.

Уз помоћ средстава добијених од Швајцарске владе, у локалној самоуправи покренута је услуга помоћи у кући од стране лиценцираних геронтодомаћица.

Још један пример добре праксе односи се на доделу једнократне и бесповратне помоћи у виду опреме и материјала у форми пластеника, пратеће опреме и обуке за коришћење и то за 10 породица. Овај пројекат под називом „Директна социо-економска помоћ изузетно угроженим породицама и локалним пружаоцима социјалних услуга у 7 општина у Србији“ реализован је уз помоћ финансијских средстава из буџета општине, а потпомогнут је и од стране Немачког министарства спољних послова.

Руководство истиче и да се годинама уназад део буџетских средстава опредељује за конкурс за доделу подстицајних средстава за набавку пољопривредне опреме, механизације и сточног фонда.

Бајина Башта

Општина Бајина Башта простире се на десној обали Дрине, испод планине Таре, у Златиборском округу. Заузима површину од 670 квадратних километара. На територији целе општине живи 23.613 становника, према процени Републичког завода за статистику из 2021. године. Обухвата једно градско и 35 сеоских насеља.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	24.107	173	1.648	-74
2020.	23.859	174	1.614	0
2021.	23.613	180	1.658	52

У оквиру посете општини Бајина Башта обављен је разговор са руководством општине, при чему су истакнути недостаци и проблеми са којима се сусрећу грађани ове локалне заједнице.

Оно што је апострофирано као највећи проблем у политици јачања наталитета општине јесте чињеница да не постоји локално породилиште. Најближе породилиште се налази у граду Ужицу, који је оквирно удаљен око сат времена вожње од Бајине Баште.

Недостатак капацитета у предшколским установама намеће потребу за реконструкцијом и проширивањем постојећих, као и изградњом нових вртића. На тај начин би се смањила листа чекања на упис деце.

За развој овог краја и стварања повољнијих услова за останак становништва од великог је значаја инфраструктурно повезивање са општином Косјерић, имајући у виду да између две суседне општине постоји само макадамски пут.

Потребна су и значајнија улагања у реализацију пројеката изградње тунела-саобраћајнице кроз Кадињачу и пута Бајина башта – Ужице. Сва ова инфраструктурна улагања битна су за стварање повољне климе за инвестирање у општину Бајина Башта.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у изградњи и реконструкцији путне инфраструктуре
- Министарство привреде, помоћ у обезбеђивању инвестиција
- Министарство здравља, помоћ у виду изградње породилишта
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ у виду реализације пројеката реконструкције и изградње предшколских установа

Косјерић

У најсевернијем делу Златиборског округа, на површини од 359 километара квадратних, налази се општина Косјерић. Састоји се од укупно 27 насељених места. У општини, према процени Републичког завода за статистику из 2021. године живи 10.295 становника.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	10.627	68	523	-52
2020.	10.462	62	539	-21
2021.	10.295	70	511	-9

Радна посета општини Косјерић омогућила је представницима министарства да стекну увид, пре свега, у демографску слику локалне заједнице и да се упознају са условима живота грађана и мерама за унапређење пронаталне политике. У вези са тим, истакнути су проблеми и изазови који су пред челницима и грађанима ове општине.

Путна инфраструктура је најболнија тачка локалне самоуправе, посебно сеоски локални путеви, где има праваца који су у прилично лошем стању, али и путни правци који воде до најближих градова и општина. Општина Косјерић и општина Бајина Башта су једине две општине у Србији које се граниче, а које нису повезане асфалтним путем већ искључиво макадамом.

Субвенционисана набавка пољопривредних машина, опреме, вештачког ђубрива и осталог репроматеријала би у значајној мери допринела томе да становништво остане у овој средини, будући да је ово крај чији се становници у великој мери баве пољопривредном производњом.

Потребно је обезбедити помоћ младим брачним паровима за куповину сеоских кућа са окућницом у циљу останка младих на селу, с обзиром да је ове године била велика заинтересованост.

У општини косјерић влада велика заинтересованост младих за бављење спортом, јер општина располаже разноврсним капацитетима за спорт и развој спортских вештина код младих. оно што је потребно јесу средства којима би се помогло финансирање спортских клубова.

Један од пројеката који је неопходно реализовати и помоћи издвајањем финансијских средстава јесте повезивање општине косјерић и општине пожега брзом саобраћајницом, у циљу развоја сеоског и спортског туризма и привлачења потенцијалних инвеститора. мотив је и повезивање општине косјерић са аутопутем.

Недовољан број радних места неповољно утиче на демографску слику. деца која се одлуче на студирање у већим градовима у малом броју се враћају, јер је мала понуда радних места за високо образовне кадрове. такође, мала понуда радних места утиче и на то да се млади брачни парови који остану да живе у косјерићу, а немају стално запослење, све ређе одучују да рађају друго дете. све чешће су то породице са једним дететом.

Један од разлога због кога локална самоуправа није у довољној мери примамљива дестинација за потенцијалне инвеститоре јесте и слаба инфраструктурна повезаност са ваљевом, као привредним центром колубарског округа. потребно је радити на изградњи брзе саобраћајнице како би се превазишао овај проблем.

Нарочито занимљива привредна грана за улагање и инвестирање јесте туризам, са својим значајним потенцијалом за развој. општина косјерић је иначе позната по развијеном сеоском туризму. имајући то у виду требало би подстицати отварање нових радних места у области ове гране привреде која је веома интересантна младима.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЈАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у изградњи и реконструкцији путне инфраструктуре

- Министарство привреде, помоћ у обезбеђивању инвестиција и отварања нових радних места
- Министарство за бригу о селу, помоћ приликом куповине сеоских кућа са окућницом
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, помоћ у виду субвенционисане набавке пољопривредне опреме
- Министарство спорта и омладине, помоћ у виду финансирања спортских клубова и улагања у спорт и рекреацију генерално
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација, помоћ у виду развоја и промоције туристичког потенцијала

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ КОСЈЕРИЋ

Удружење жена „Варданке“ чије је седиште у селу Варда, надамак Косјерића, пример су добре праксе. Чланице удружења врло често прате конкурсе и аплицирају својим пројектима. Међу чланицама има и жена које су из градског подручја прешле да живе на село и ту засновале своју породицу где имају по двоје и више деце. Ове жене су својом активношћу успеле да у свом селу опреме и модернизују школу и вртић као и деčје игралиште кроз многобројне донације које су обезбедиле.

Општина Косјерић је чланица покрета „Три плус“, који породицама са троје и више деце омогућује олакшице. Тако, на пример, за треће и свако наредно дете породице имају бесплатан вртић, умањену цену продуженог боравка у школи, умањене рачуне комуналних услуга, као и разне попусте у продавницама.

Једна од мера подршке и помоћи породицама јесте и финансирање превоза школске деце на територији општине Косјерић. Такође, организује се бесплатан превоз средњошколске деце која долазе из других општина.

Финансијска подршка породицама са децом подразумева исплату свим незапосленим породиљама у износу од 10.000 динара месечно док дете не напуни годину дана. Затим, свим породиљама се исплаћује износ од 20.000 динара за прво и друго дете и износ од 30.000 динара за треће и свако наредно дете у виду једнократне помоћи.

Нова Варош

Општина Нова Варош се налази у југозападном делу Србије, у Златиборском округу, на надморској висини до 1.000 метара. Сама општина обухвата површину од 584 км². Састоји се од 32 насељена места. На основу података из 2021. године са којима располаже Републички завод за статистику процењује се да овде живи 13.749 становника.

Преглед демографских података у претходне три године:

Министарство за бригу о породици и демографију
„Подршка породици и унапређење демографске слике Србије“

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	14.319	115	1.594	-135
2020.	14.054	92	1.481	-106
2021.	13.749	92	1.592	-93

У току посете општини Нова Варош представници министарства су се упознали са недостацима, проблемима и потребама становништва ове локалне заједнице.

Неопходна је реконструкција објекта у појединим сеоским школама. Ради се о веома старим грађевинама, где би најпре требало решити проблем са мокри чворовима, столаријом, грејањем и крововима. Помоћ ресорних министарстава била би веома значајна у решавању ових проблема.

Један од битнијих пројеката за чију је реализацију потребна, пре свега, финансијска помоћ, јесте опремање и санација вешернице и кухиње у ПУ „Паша и Наташа“, које су старе преко четрдесет година.

Општини би од великог интереса и значаја било отварање радних места за младе високообразоване кадрове у области дигиталних технологија. С тим у вези, потребна је помоћ у обезбеђивању инвестиција, како домаћих тако и страних.

Миграције младих, негативна стопа природног прираштаја, депопулација и старење становништва, недостатак перспективе за младе и образоване људе су кључни проблеми са којима се сусреће ова општина и за чије је решавање потребна сарадња свих ресорних министарстава, локалне самоуправе, као и органа законодавне власти.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у изградњи и реконструкцији путне инфраструктуре
- Министарство привреде и министарство трговине, туризма и телекомуникација, помоћ у обезбеђивању инвестиција и отварања нових радних места, нарочито у области дигиталних технологија
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ у виду реализације пројеката реконструкције предшколских установа и школа

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ НОВА ВАРОШ

Општина Нова Варош, сходно свом буџету, мимо издвајања на републичком нивоу, издваја и одређена средства за финансијску подршку породици са децом.

Локална самоуправа, између осталих давања, издваја 100.000 динара за прво дете, за друго дете 200.000, треће 300.000, четврто 400.000, пето и свако наредно 500.000 динара.

Незапослене породице за прво дете могу да рачунају на месечни новчани подстицај од 12.000 динара, друго 15.000, треће 18.000, четврто 21.000, пето и свако следеће 24.000 динара.

Финансијска подршка обухвата помоћ породицама са 3 и више деце у виду бесплатаног вртића, бесплатних уџбеника за основну школу, бесплатне екскурзије итд.

Из буџета локалне самоуправе издвајају се и финансијска средства за подршку за парове који су у програму вантелесне оплодње.

Једна од битнијих мера за останак омладине у овој општини јесте субвенционисање младих брачних парова за започињање сопственог бизниса.

Пожега

Општина административно припада Златиборском округу. Простире се на површини од 426,5 километара квадратних. Општину чини једно градско (Пожега) и 41 насеље сеоског типа. Према проценама Републичког завода за статистику за 2021. годину на подручју ове општине живи 26.602 становника.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	27.258	200	1.349	-51
2020.	26.954	209	1.183	-34
2021.	26.602	197	1.161	12

Током посете општини Пожега, челници су истакли проблеме и изазове са којима се суочавају у настојању да побољшају услове живота, унапреде пронаталитетну политику и поправе демографску слику своје заједнице.

Помоћ је, нарочито, потребна за формирање и уређење индустријске зоне. Оно на шта треба највише усмерити подршку када је у питању развој индустрије јесте администрација око откупа земљишта, а затим изградња саобраћајница и инфраструктуре. Константно је да ће изградња ауто-пута и обилазнице бити од виталног значаја за њен развој и долазак инвеститора.

Заинтересованост младих за спорт у овој локалној заједници је на високом нивоу. Сходно томе, потребна су улагања, пре свега финансијска, у развој спорта и спортско-

рекреативне инфраструктуре, као што су игралишта, терени, теретане на отвореном и играонице.

Проблем представљају и ограничена средства за субвенционисање трошкова породица за предшколске установе. Такође, недостатак средстава успорава отварање нових група у вртићима и изградњу нових објеката вртића.

Упркос издвајањима средстава из локалног буџета општине за помоћ породицама са новорођенчадима, руководство сматра да ту има још простора за додатну помоћ.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство спорта и омладине, помоћ у виду улагања у спорт и рекреацију генерално
- Министарство привреде, помоћ у формирању и уређењу индустријске зоне
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ у виду реализације пројеката реконструкције предшколских услова

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ПОЖЕГА

Општина Пожега стала је у ред бројних општина које доносе подстицајне мере за популациону политику на локалном нивоу.

Једна од тих мера јесте издвајање финансијских средстава у износу до 300.000 динара по пару, једнократно, за трошкове паровима који су у програму вантелесне оплодње.

Затим, локална самоуправа пружа финансијску подршку породицама за свако новорођенче у износу од 30.000 динара по новорођенчету, а такође издвајају и по 6.000 динара за сваког ђака првака.

Међу подстицајним мерама јесте и бесплатан вртић за свако треће дете. Такође, реализује се и програм остварења бенефиција за породице са троје и више деце.

Прибој

Општина Прибој се налази у југозападном делу Републике Србије, на тремеђи Србије, Црне Горе, Босне и Херцеговине. У административном погледу Прибој је општински центар са 33 насеља. Површина коју захвата општина износи 552 км². Према проценама Републичког завода за статистику за 2021. годину број становника који овде живи износи 22.857.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	23.847	170	3.955	-241
2020.	23.373	146	3.771	-224
2021.	22.857	160	3.638	-166

Из разговора са руководством општине Прибој донет је закључак да је поправљање демографске слике питање које треба дугорочно решавати и у садејству више министарстава и локалних заједница. Истакнути су, такође, изазови и недостаци који су приоритетни за отклањање.

Из општине наводе да је можда сигурнији пут заустављања депопулације отварање неке фабрике. На основу тога намеће се потреба за наставак привредног развоја и економског опоравка, што значи да су нови инвеститори и нова радна места неопходни, попут Слободне зоне Прибој, где тренутно ради преко 500 радника, као и новоизграђене фабрике ФТС где сада ради 250 радника, а план је да за годину дана буде и свих 400 радника.

Један од начина демографског опоравка јесте и оживљавање села и задржавање младих у сеоским срединама. У складу са тим, потребни су бољи путеви и већа улагања у село, у откупне и прерађивачке капацитете како би на селу остали постојећи житељи и како би се млади после школовања вратили и наставили породични посао или сами покренули свој бизнис.

Треба спречити и честе једносмерне миграције, у смислу да, ко једном оде из општине, а то је углавном из економских разлога, тешко се враћа у родни крај за стално.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, помоћ у обезбеђивању инвестиција и отварања нових радних места
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у изградњи и реконструкцији путне инфраструктуре
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, помоћ у виду дефинисања откупне цене прерађивачких производа

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ПРИБОЈ

У разговору током посете закључено је да је за младе мајке које желе више деце, често тај циљ достижнији уколико имају сигуран посао који ће их социјално и економки оснажити и омогућити им да се остваре у свим животним улогама. Зато и јесте пример

добре праксе управо отварање нових радних места, чиме се побољшава економска стабилност како у граду, тако и у селу. То онда даље за последицу има заснивање нових брачних заједница, стварање нових и проширивање постојећих породица.

Општина, стипендирањем, пружа веће могућности за академским школовањем својих ђака. Такође, у општини се труде да створе услове за културне и забавне активности младих, као у већим градским центрима.

Пријепоље

Општина Пријепоље налази се на тремеђи Србије, Босне и Херцеговине и Црне Горе, у југозападном делу Србије. Просечна надморска висина је 1.200 метара, а простире се на површини од 827 километара квадратних. Општину Пријепоље чини истоимено градско и 79 сеоских насеља у којима живи 33.612 становника према проценама за 2021. годину Републичког завода за статистику.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	34.465	329	3.807	-251
2020.	34.077	322	3.297	-177
2021.	33.612	315	3.980	-188

Током посете општини Пријепоље истакнути су проблеми, недостаци, односно изазови који представљају препреку развоју и унапређењу популационе политике.

Свакако један од највећих проблема јесте недостатак инвестиција и нових радних места на чему треба радити у сарадњи са ресорним министарствима и законодавним телима републике.

Потребно је интензивније радити на инфраструктурном и организационом унапређењу како би се искористили богати ресурси општине - туризам, пољопривреда, шумски потенцијал, прерада воћа и поврћа, лековитог биља. Сходно томе, потребна је изградња, реконструкција и санација путне и комуналне инфраструктуре.

Велики проблем представља и недостатак имовине у својини локалне самоуправе, како би опремила индустријску зону и привукла инвеститоре. У вези са тим, нема ни квалитетне пројектно-техничке документације за веће инвестиције.

Због разуђености територије, тренутно велики изазов за општину представља организовање превоза ђака из околних села до школа.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, помоћ у обезбеђивању инвестиција и отварања нових радних места, као и око пројектно-техничке документације
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у изградњи и реконструкцији путне инфраструктуре
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ у решавању проблема доступности школских капацитета ђацима из сеоских средина

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ПРИЈЕПОЉЕ

Општина Пријепоље за подршку породици са децом издваја пет одсто из локалног буџета.

Као пример добре праксе истиче се канадска фирма „МДЦ“ која је запошљавањем младих људи допринела у великој мери њиховом останку у родно место.

Сјеница

По површини која износи 1.059 км² Сјеница је једна од највећих општина у Србији. Општину Сјеница чини једно градско и 100 сеоских насеља. Према проценама за 2021. годину Републичког завода за статистику на подручју општине живи 25.411 становника.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	25.690	341	4.297	-116
2020.	25.560	342	4.416	-117
2021.	25.411	379	4.519	-104

У склопу посете општини Сјеница, обављен је разговор са руководством које је истакло бројне проблеме и недостатке који ометају побољшање услова живота, као и унапређење пронаталне политике ове локалне заједнице.

Посебно се истиче неопходно улагање у отварање фабрика и нових радних места које може подстаћи Министарство привреде.

Потребна је помоћ у смислу изградње далековода, што би омогућило искоришћавање сунчевог и ветро потенцијала који општина поседује, а за инвестиције у том правцу заинтересовани су многи инвеститори из Америке, Немачке и Кине.

Веома је битна помоћ и подршка у виду улагања у изградњу туристичких комплекса и инфраструктуре на подручју Сјеничког језера, Пештерског поља и ски-центра Жари.

Оно што би додатно допринело развоју ове општине и самим тим останку омладине јесте смањење пореза, субвенције у смислу помоћи пољопривредној производњи и задругама. Такође, потребна је помоћ за развој и подстицај одређених делатности на селу, у смислу женског предузетништва.

Издвајања су потребна и за изградњу и реконструкцију регионалних и локалних путева јер добра саобраћајна инфраструктура је неопходна за побољшање услова живота и развоја. Неопходно је боље повезивање Сјенице са осталим већим градским центрима. У складу са тим потребна је изградња регионалног пута преко Бара до Бијелог Поља. Оно што у инфраструктурном смислу представља велики недостатак јесте непостојање железничког саобраћаја. Постоји, међутим, идеја конверзије војног аеродрома на Дубињу у војно-цивилни аеродром.

У погледу енергетске инфраструктуре намеће се потреба изградње гасовода, односно гасификација.

Субвенције за становнике општине који живе у дијаспори, а желе да инвестирају на територији општине Сјеница, знатно би олакшале улагања у привреду ове локалне заједнице и допринеле би запошљавању и економском развоју.

Оно што је такође битно у побољшању демографске слике општине и заустављању миграција младих јесте враћање институција у Сјеницу – пореске управе, затим издвајање Дома здравља Сјеница из Здравственог центра Ужице и његово осамостаљивање. Од великог је значаја и враћање надлежности над резерватом „Увац“ и другим институцијама и надлежностима које су некад припадале општини Сјеница, а сада припадају другим градовима.

Само интензивнија сарадња између ресорних министарства, локалне самоуправе и законодавне власти може, путем доношења низа подстицајних мера, допринети поправљању негативне климе за домаће и стране инвеститоре у општини Сјеница.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде и министарство финансија, помоћ у обезбеђивању инвестиција и отварања нових радних места
- Министарство рударства и енергетике, помоћ у изградњи далеководна, искоришћавања ветро потенцијала општине и гасификацији
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација, помоћ у изградњи туристичких комплекса и инфраструктуре и промоције туристичког потенцијала
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у изградњи и реконструкцији путне инфраструктуре

- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде и министарство за бригу о селу, помоћ у виду субвенционисања пољопривредне производње и задруга

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ СЈЕНИЦА

Развојне шансе ове општине, којима би се зауставио одлазак младих у иностранство, базирају се на развоју прерађивачких капацитета у пољопривреди, развоју туризма и подизању великог соларног парка на Пештеру.

Локална самоуправа је у преговорима за подизање млекарне и кланице, чиме би се увезали произвођачи и прерађивачи у пољопривреди, као једној од доминантних привредних грана овог краја и створила прилика за новим радним местима.

Општина Сјеница, такође, захвата подручје чак пет природних резервата, што је огроман потенцијал у развоју туризма, а према речима председника општине, инвеститоре за градњу хотела, већ имају, што ће додатно поправити проценат запослености.

Чајетина

Општина Чајетина се налази у југозападном делу Републике Србије и једна је од најуспешнијих локалних заједница у земљи. Заузима површину од 647 километара квадратних. Обухвата 24 насељена места у којима живи 14.636 становника према проценама из 2021. године Републичког завода за статистику.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	14.606	174	411	111
2020.	14.620	158	459	117
2021.	14.636	155	532	197

Приликом посете општини Чајетина истакнут је мали број проблема и недостатака, с обзиром да је ово једна од ретких општина у којој се становништво досељава, што је последица развојног успеха ове заједнице.

Један од ретких проблема јесте ограничење запошљавања у локалној самоуправи јер је број запослених одређен по попису из 2011. године, а сад је број становника већи, изграђених објеката што пословних, што стамбених и инфраструктурних је сад знатно више што изискује већи број запослених у општинској администрацији.

Акцент подршке породичном предузетништву у Чајетини је на пољопривредном развоју и туризму, имајући у виду особености златиборског краја, па су и програми подршке усмерени ка развоју те две економске гране. Формирањем породичних предузећа млади остају у завичају, а истовремено се решавају проблеми незапослености и демографије.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЈАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, помоћ у виду укидања ограничења за запошљавање у локалним самоуправама

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ЧАЈЕТИНА

Позитивних бројки, у погледу досељавања становништва и повећања броја новорођенчади, не би било без креирања доброг амбијента за живот породице, на чему Влада Србије ради већ неколико година, а интензивно, од формирања новог ресорног министарства.

Код решавања демографског проблема у општини, приступа се системски, а Чајетина то већ ради кроз изградњу школа и вртића и кроз подршку младима да формирају породична предузећа на селу, чиме им се пружа могућност да остану у завичају. На тај начин се решава како питање запослености, тако и демографско питање.

Породице у Чајетини, уз државни родитељски додатак, од локалне управе добијају додатних 85.000 динара за прво дете. За друго дете тај износ је 110.000 динара, а за треће и свако наредно, једнократна помоћ општине износи 160.000 динара.

Општина Чајетина, такође, пружа значајну финансијску помоћ за трошкове покушаја вантелесне оплодње у износу од 300.000 динара.

Ужице

Град Ужице налази се у Западној Србији и административни је центар Златиборског округа. Простире се на површини од 667 квадратних километара. Обухвата 41 насељено место у којем, према проценама Републичког завода за статистику из 2021 године, живи 71.039 становника. Смештен је на надморској висини од 415 метара.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИ ОНИ САЛДО
2019.	72.940	592	3.522	-338

Министарство за бригу о породици и демографију
„Подршка породици и унапређење демографске слике Србије“

2020.	72.096	610	3.780	-308
2021.	71.039	566	3.113	-308

Као административни центар Златиборског округа, град Ужице, се у настојању да породицу врати на прво место на скали друштвених вредности, суочава са проблемом недостатка капацитета у предшколским установама.

Тренутно је на листи чекања за упис око 400 малишана, па је приоритет сарадња ресорног министарства и Владе Републике Србије са локалном самоуправом како би се обезбедило да свако дете добије место у вртићу, било да живи у граду или на селу.

Град Ужице је покренуло пројекте и затражило подршку за изградњу два вртића у сеоским месним заједницама и проширење капацитета вртића „Невен“ у ужем центру града. Најупечатљивији пример недовољних капацитета вртића јесте село Каран, које је удаљено 10 километара од Ужица. Око 70 малишана у овом селу испуњава услове за упис у вртић, али су родитељи приморани да их возе у Пожегу, пет километара даље. Град намерава да у оквиру месне заједнице адаптира простор за вртић и тако реши проблем дневног боравка малишана.

Оно са чиме се, такође, боре у овом граду јесте недовољан број амбуланти у месним заједницама.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ у решавању проблема недовољних капацитета вртића и изградњи нових предшколских установа
- Министарство здравља, помоћ у решавању проблема недовољног броја амбуланти у месним заједницама

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ГРАДУ УЖИЦЕ

У циљу стварања бољих услова рађања, и самим тим унапређења пронаталне политике, град Ужице из сопственог буџета издваја средства за помоћ и подршку породицама. У вези са тим, за свако новорођенче град даје 5.000 динара, али се очекује да се ова сума дуплира у 2022. години. Такође, свака незапослена породиља у Ужицу добија по 50.000 динара за прво и друго, а 100.000 динара за треће и четврто.

Локална самоуправа је сачинила и пројекат опремања Центра за вантелесну оплодњу у оквиру Здравственог центра Ужице. Овај центар покривао би Златиборски округ и био би велика предност за брачне парове који имају проблем с стерилитетом.

БРАНИЧЕВСКИ ОКРУГ

Браничевски округ се простире на површини од 3.865 km² у источном делу Републике Србије и има 189 насеља. Према подацима Републичког завода за статистику из 2021. године, процењени број становника у овом округу је 160.070 становника у 2021. години. Јединице локалне самоуправе које чине овај округ су: Велико Градиште, Голубац, Жабари, Жагубица, Кучево, Мало Црниће, Петровац на Млави, Пожаревац.

Представници Министарства за бригу о породици и демографију су током 2021. године посетили све општине у овом округу.

Велико Градиште

Општина Велико Градиште налази се у североисточном делу Србије и припада Подунавском региону (Браничевски округ) и заузима површину од 344 km² (од чега на пољопривредну површину отпада 26.688 ha, а на шумску 3.369 ha) и састоји од 26 насеља. На овој територији живи укупно 15.144 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	15.707	104	885	-18
2020.	15.451	101	772	-5
2021.	15.144	100	749	-35

Током разговора са руководством општине Велико Градиште истакнути су највећи изазови са којим се суочавају грађани ове локалне заједнице, а то је на првом месту отварање нових радних места. Такође је истакнута потреба за даља улагања у инфраструктуру и нове инвестиције у туризам, јер се на подручју општине Велико Градиште налази Сребрно језеро, као једна од најпосећенијих туристичких дестинација у Републици Србији и Рамска тврђава.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора;
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација и Туристичка организација Србије, за промоцију туризма

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ВЕЛИКО ГРАДИШТЕ

Општина Велико Градиште издваја средства за помоћ породици са децом као што је за прворођено дете у износу од 15.000,00 динара, за другорођено дете у износу од 20.000,00 динара, за трећорођено и свако наредно дете у износу од 25.000,00 динара.

Породица са троје или више деце, за треће и свако наредно дете има право на новчану накнаду за куповину уџбеника, право на новогодишњи поклон првом рођеном детету у новој години, право на бесплатно коришћење услуга у предшколској установи (вртићу) има свако треће и наредно дете у породици. Општина одобрава и накнаду трошкова за вантелесну оплодњу. Интересантно је и право на помоћ за сваки новосклопљени брак износи 20.000,00 динара.

Голубац

Општина Голубац налази се на ободу Браничевског округа, на самом уласку у Ђердапску клисуру, између Великог Градишта и Доњег Милановца и заузима површину од 368 km² (од чега на пољопривредну површину отпада 15.083 ha, а на шумску 16.554 ha) и састоји од 24 насеља. На овој територији живи укупно 7.000 становника према процени РЗС за 2021. годину. У општини се налази 17 основних школа.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	7290	46	312	-35
2020.	7146	52	342	-17
2021.	7000	35	345	7

Током разговора са руководством општине Голубац истакнути су главни проблеми са којим се суочавају грађани ове локалне заједнице, а то су отварање нових радних места у руралним срединама и решавање проблема канализационе инфраструктуре у свим руралним срединама.

Општина Голубац је од Београда удаљена 130 км магистралним правцем М25.1 Београд-Кладово, који је за општину уједно и најзначајнији путни коридор (Ђердапска магистрала). Магистрални правац М 25.1 назначен је као најзначајни саобраћајни

коридор за општину Голубац, овај путни правац пролази кроз саму Голубачку тврђаву, споменик културе 1. степена (прокопана су два тунела кроз саму тврђаву), што је тврђаву нарушило и отворило пут њеној континуираној девастацији транзитним теретним саобраћајем. Због тога, а и чињенице да је Голубачка тврђава почетак НП Ђердап и у оквиру њега Строгог резервата природе Голубачки град, неопходно је хитно приступити изградњи адекватне обилазнице око саме тврђаве, али и растерећењу читаве ђердапске магистрале од оваквог интензитета саобраћаја.

На овом састанку је такође истакнуто да речни саобраћај на територији општине има велики потенцијал захваљујући пловном путу Дунава, али је предуслов за његов интензивнији развој уређење приобаља и пристаништа, као и поновно активирање домаће речне флоте. У плану је изградња марине у Голупцу по европским стандардима, односно понтонског пристана у самом граду за веће бродове и јахте.

Представници општине Голубац су навели да је неопходно да се омогуће друштвене услуге руралном становништву у виду бесплатног Wi-Fi и мобилне телефоније за територију општине, а све то у циљу спречавања миграције село-град и „београдизације Србије“.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора, како би се отварао нова радна места, као и помоћ у решавању проблема канализационе инфраструктуре
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у решавању проблема реконструкције и изградње саобраћајне инфраструктуре
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација, мобилна телефонија и интернет

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ГОЛУБАЦ

Поред стандарних и већ уобичајених издвајања за породице с децом, општина Голубац је пре шест година увела и посебну меру подстицаја за мајке са троје и више деце. Свака од њих добија надокнаду од општине уз услов да себи уплаћују доприносе за пензијско осигурање. Тиме, кад испуне и услов који се тиче година живота, стичу услов да примају пензију иако су биле незапослене. Наиме, општина Голубац издваја средства за помоћ породици са децом и то на тај начин тако што незапослена мајка која роди треће дете на територији општине Голубац, следећих 15 година прима укупно 25.000 динара месечно. На овај начин јединица локалне самоуправе мисли не само о добробити детета већ и сигурности и будућности мајке. Општина Голубац је овом мером већ након пар година примене успела да увећа број новорођене деце и број мајки са троје и више деце.

Жабари

Општина Жабари заузима површину од 264 km² (од чега на пољопривредну површину отпада 21963 ha, а на шумску 1628 ha) и састоји од 15 насеља. На овој територији живи укупно 8903 становника према процени РЗС за 2021. годину. Општина Жабари се налази на североистоку Србије.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	9359	63	261	-40
2020.	9143	46	295	-34
2021.	8903	56	248	-56

Током разговора са руководством општине Жабари истакнути су највећи проблеми са којим се суочавају грађани ове локалне заједнице, а то су отварање нових радних места и неопходне инвестиције.

У разговору је скренута пажња и на то да је потребно реновирање и изградња сале у „ОШ Дуда Јовић“. Овај пројекат је одобрен од стране Канцеларије за јавна улагања, али је затим одложен због короне.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора, како би се отварао нова радна места;
- Канцеларија за јавна улагања, наставак пројекта реновирања школе и изградње школске сале

Жагубица

Општина Жагубица заузима површину од 760 km². На овој територији живи укупно 10.653 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

Министарство за бригу о породици и демографију
„Подршка породици и унапређење демографске слике Србије“

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	11.159	64	216	-46
2020.	10.920	51	206	-74
2021.	10.653	60	190	-14

Током разговора са руководством општине Жагубица истакнути су највећи изазови са којим се суочавају грађани ове локалне заједнице, а то су економски развој, односно унапређење услова за развој привреде и отварање нових радних места.

Такође је споменуто и то да је неопходно уређење и опремање општине, у виду изградње нових и одржавања постојећих инфраструктурних објеката и система.

Свакако треба споменути и подизање квалитета живота становништва – подизање квалитета услуга институција образовања, здравства, спорта, културе, социјалне заштите и локалне самоуправе.

Поред горе наведеног, акценат треба ставити и на заштиту животне средине и одрживо управљање природним ресурсима – одрживо коришћење природних ресурса ради омогућавања квалитетнијег живота становништва и динамичнијег привредног развоја општине.

Током разговора је предочено и то да је неопходна подршка и помоћ од свих ресорних министарстава, а поготову од министарстава која могу директно помоћи реализацију нових инвестиција у општини Жагубица, односно проналажење стратешких партнера и отварање нових производних, прерадних и услужних капацитета у циљу отварања нових радних места.

Истакнути су и проблеми који се односе на недостатак финансијских средстава за реализацију већих пројеката, а то се првенствено односи на недостатак средстава за суфинансирање или предфинансирање потенцијалних пројеката (10-20% учешћа) као и финансирање ПДВ.

Такође, велики проблем је и недостатак слободних радних места и удаљеност од већих градова, што су углавном највећи разлози, који негативно утичу на поправљање демографске слике у општини Жагубица.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора, а самим тим и отварања нових радних места;
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ око реконструисања школа и вртића
- Министарство здравља, помоћ у вези са побољшањем здравствене заштите

- Министарство заштите животне средине, помоћ око заштите животне средине и одрживо управљање природним ресурсима, односно одрживо коришћење природних ресурса ради омогућавања квалитетнијег живота становништва

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ЖАГУБИЦА

Општина Жагубица издваја средства за помоћ породици са децом и то тако што је на целој територији општине Жагубица превоз за сву децу која похађају вртић, ђаке основног и средњег образовања, као и за све грађане општине, превоз бесплатан, затим за свако новорођено дете из буџета општина исплаћује по 20.000,00 динара једнократно и поклања ауто седиште, за сваку мајку која није запослена општина исплаћује по 15.000,00 динара наредних 9 месеци по рођењу детета. Општина Жагубица је јединствена и по томе што је боравак деце у предшколским установама и дечијим вртићима бесплатан за сву децу.

Кучево

Општина Кучево заузима површину од 721 km² (од чега на пољопривредну површину отпада 35009 ha, а на шумску 35915 ha) и састоји се од 26 насеља. На овој територији живи укупно 12.317 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	12.954	74	490	-93
2020.	12.641	68	522	-35
2021.	12.317	77	501	-62

Током разговора са руководством општине Кучево истакнути су главни проблеми са којим се суочавају грађани ове локалне заједнице, а то се пре свега односи на миграције становништва. Велики број становника општине Кучево живи и ради у иностранству, тако да је заступљен тренд одласка становника Кучева у земље ЕУ, као и у веће градове у Србији.

Други велики проблем је проблем незапослености, те су самим тим потребна већа финансијска средства за подстицање запошљавања и самозапошљавања.

Наглашено је и то да је неопходна реконструкција и изградња саобраћајне инфраструктуре, као и реконструкција и опремање школа, вртића, дома здравља, амбуланти, центра за социјални рад и сл.

Посебан акценат је стављен и на подршку у виду отварања фирми, а уједно и нових радних места. Представници општине Кучево су истакли да је потребно реконструисати и рехабилитовати мрежу локалних путева у великој мери, са великим акцентом на некатегорисане путеве.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора, како би се отварао нова радна места;
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у решавању проблема реконструкције и изградње саобраћајне инфраструктуре
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ око реконструисања школа и вртића
- Министарство здравља, помоћ у вези са обновом дома здравља и амбуланти

Мало Црниће

Општина Мало Црниће заузима површину од 271 km² и састоји се од 19 руралних насеља. На овој територији живи укупно 9.168 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	9.682	52	329	-40
2020.	9.439	40	335	-26
2021.	9.168	38	274	-13

Током разговора са руководством општине Мало Црниће истакнути су највећи изазови са којим се суочавају грађани ове локалне заједнице, а то се пре свега односи на помоћ за обезбеђење финансијских средстава за изградњу објекта вртића, пошто тренутни простор у коме Предшколска установа обавља делатност није адекватан, јер се ради о преуређеним просторијама школа, наменски објекат вртића не постоји. Из тих разлога планирана је изградња нове зграде вртића јер постојећа не задовољава просторне потребе за квалитетно извођење предшколског образовања, обезбеђена је локација и пројектна документација али недостају финансијска средства.

Други велики изазов су миграције становништва. Подручје општине Мало Црниће је карактеристично по великој економској миграцији становника према већим градовима у Републици Србији, пре свега према Пожаревцу и Београду као и према иностранству.

Наиме, према последњем попису преко 4500 становника је на привременом раду у иностранству. Општина Мало Црниће није сама у могућности да овај проблем реши.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора, како би се отварала нова радна места;
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ око изградње вртића

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ МАЛО ЦРНИЋЕ

Општина Мало Црниће издваја средства за помоћ породици са децом, тако што је повећан износ висине новчаног давања за свако новорођено дете, затим су обезбеђена ауто-седишта за свако новорођено дете, такође је обезбеђен бесплатан превоз за све ученике који редовно похађају средњу школу. Приступило се чланству у удружењу за издавање „Поносне картице три плус“ која за циљ има одобравање повластица за породице са троје и више деце. За општине које су у непосредној близини великих центара као што је случај када су у питању Пожаревац и Црниће од великог значаја за останак породице је и доступност ваннаставних спортских и културних активности које су намењене деци и младима.

Петровац на Млави

Општина Петровац на Млави заузима површину од 655 km² (од чега на пољопривредну површину отпада 48374 ha, а на шумску 12773 ha) и састоји се од 34 насеља. На овој територији живи укупно 26.717 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	27.738	189	1.017	-23
2020.	27.292	167	1.110	-38
2021.	26.717	160	1.024	-36

У општини Петровац на Млави мрежу школских установа чини 8 осмогодишњих матичних школа које су лоциране у Петровцу и селима Шетоње, Велико Лаоле, Буровац, Мелница, Рашанац, Рановац и Орешковица са 25 подручних одељења и Средња школа Младост - Гимназија општег смера са одељењима Трговачке и Економске школе. У општини постоји једна предшколска установа-Дечји вртић „Галеб“ који спроводи заштиту деце од 18 месеци до предшколског узраста, са 8 истурених одељења.

Током разговора са руководством општине Петровац на Млави истакнуто је да су потребна средства за проширење ПУ Галеб и да би проширењем вртића било довољно места за сву децу, а самим тим би било места и за децу из сеоских средина, на листи чекања је преко 70 деце.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЈАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ око проширења ПУ Галеб

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ПЕТРОВАЦ НА МЛАВИ

Општина Петровац на Млави издваја средства за помоћ породици са децом, тако што је од јануара 2021. године општински родитељски додатак за свако новорођено дете повећан са 25.000 динара на 35.000,00 динара за прво и друго дете, и 50.000 динара за треће и свако следеће дете (исплате се врше у једнократном новчаном износу).

Такође, супружници, односно ванбрачни партнери могу остварити право на накнаду трошкова за вантелесну оплодњу за услугу коју пружа здравствена установа регистрована за обављање вантелесне оплодње у Републици Србији, као и за услугу коју пружа инострана здравствена установа. Право на накнаду трошкова може да оствари пар који је претходно без успеха имао три покушаја вантелесне оплодње на терет средстава обавезног здравственог осигурања, као и пар који због година старости женског партнера или броја покушаја није могао да буде укључен у Програм вантелесне оплодње на терет средстава обавезног здравственог осигурања. Трошкови вантелесне оплодње у смислу одредаба ове Одлуке обухватају трошкове поступка вантелесне оплодње и неопходне терапије (у тренутку доношења ове мере, услови су били знатно повољнији од Републичких).

Треба нагласити и остале примере добре праксе у општини Петровац на Млави, а то су: ученицима основних и средњих школа се плаћа превоз, бесплатне уџбенике добијају социјално угрожена лица; ученицима слабијег материјалног стања општина плаћа коришћење интерната, услуга „Помоћ у кући“, лични пратилац детета са сметњама у развоју.

Од 2019. године је бесплатан боравак у вртићу и бесплатно предшколско образовање. Вртић је бесплатан за неколико категорија становништва:

- деца из породице која остварује право на материјално обезбеђење по Закону о социјалној заштити;
 - детета трећег и сваког наредног реда рођења;
 - деца без родитељског старања;
 - деца о којој се стара један родитељ;
 - деца са сметњама у развоју;
 - деца чија су оба родитеља незапослена;
- Такође, треба истаћи да се студентима додељује једнократна помоћ.

Пожаревац

Град Пожаревац заузима површину од 482 km² и састоји се од 27 насеља: 2 градска (Костолац и Пожаревац) и 25 сеоска насеља. На овој територији живи укупно 70.168 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	71.746	683	3.045	-174
2020.	71.026	612	3.485	-83
2021.	70.168	581	3.423	-38

Током разговора са руководством Града Пожаревца истакнути су главни проблеми са којима се сусрећу грађани, а то је пре свега незапосленост и у оквиру решавања овог питања скренута је пажња да је неопходна помоћ у преговарању са потенцијалним инвеститорима како би се индустрија у већој мери, вратила у Пожаревац, а самим тим и повећао број радних места.

Такође, због овог проблема, односно због мањка инвеститора (компанија и фирми), већи је број незапослених, а самим тим и већи је број људи којима је потребна социјална помоћ. Град издваја велика новчана средства намењена побољшању социјалне политике, али је примарно да се у што краћем року у град "доведу" озбиљни инвеститори како би се смањило притисак на део буџета опрељен за социјалну политику и помоћ.

Наглашено је да је потребна помоћ Министарства пољопривреде у политици пољопривредних субвенција, као и на повећању едукације пољопривредних произвођача, а нарочито помоћ у проналажењу стабилног тржишта, добре и прихватљиве

цене откупа пољопривредних производа, била би од велике користи као мера социјално економске политике и мера останка становништва.

У разговору са представницима Министарства за бригу о породици и демографију, руководство Града Пожареваца је истакло да постоји недостатак средстава како би се финансирани капитални пројекти од велике важности за даље проширење инфраструктуре (постројење за пречишћавање отпадних вода, препумпна станица топловода, фабрика за пречишћавање воде и сл.). У последњих две деценије (од 2002. године до 2020. године) град Пожаревац је својим мањим ангажовањем у креирању позитивне привредне климе остао ускраћен за долазак озбиљнијег инвеститора који је светски реномиран, односно стабилан као послодавац, а самим тим број незапослених се није драстично смањивао у том периоду, што је један од разлога за одлив становништва, нарочито радно способног. Град није у могућности због Одлуке о броју запослених у јавним установама и предузећима, да оснује нова Јавна предузећа (пример: Јавно зеленило, Дом за стара лица и др.), те овај проблем решава путем субвенција приватним предузетницима или ЈКП "Комуналне службе".

Такође, на селима треба повећати културно-спортске манифестације, као и развој туристичке гдф дфф понуде тамо где је могуће.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора, како би се отворила нова радна места;
- Министарство пољопривреде, помоћ у вези са политиком пољопривредних субвенција, као и на повећању едукације пољопривредних произвођача

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ГРАДУ ПОЖАРЕВАЦ

Град Пожаревац издваја средства за помоћ породици са децом, и то се пре свега односи на новчану накнаду у износу од 40.000,00 динара за прворођено дете, породицу у којој се роде близанци, тројке или четворке и регресирање трошкова боравка деце у Предшколској установи "Љубица Вребалов" у Пожаревцу и права на новчану накнаду деци настрадалог родитеља у вршењу службене дужности.

Такође, пример добре праксе је и подршка за развој ученичких задруга у сеоским насељима, где су се ђаци везали за одређене делатности од којих имају вишеструку корист (стичу нова знања, имају приход, друже се током рада и сл.), уведен је принцип дуалног образовања јер је могућност запошљавања у стабилним фирмама један од битних фактора останка младих генерација у самом граду.

Град Пожаревац ради на доношењу родно равноправних Одлука и Правилника и самим тим ради на побољшању услова живота како за мушки тако и за женски део популације.

Такође, додељују се студентске стипендије за студенте са територије Града Пожаревца, које су по месечном износу више од Републичког просека.

БОРСКИ ОКРУГ

Борска област се простира на површини од 3.507km² у северноисточном делу Републике Србије и има 90 (6 градских и 84 сеоска). Према подацима Републичког завода за статистику из 2021. године, процењени број становника у овом округу је 106.971 становника у 2021. години. Јединице локалне самоуправе које чине овај округ су: Град Бор, Кладово, Мајданпек и Неготин.

Представници Министарства за бригу о породици и демографију су током 2021. године посетили све општине у овом округу.

Бор

Град Бор заузима површину од 856 km² и састоји се од 14 насеља. Бор је градско насеље и седиште града Бора и Борског округа у источној Србији. На овој територији живи укупно 43.193 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	44.639	359	4.306	-251
2020.	43.983	324	3.887	-129
2021.	43.193	364	3.535	-238

Током разговора са руководством Града Бора истакнути су највећи изазови са којима се сусрећу грађани, а то се пре свега односи на миграције становништва и то што се брачни парови одлучују за пород и оснивање породице у каснијим годинама.

Такође, акценат је стављен и на већа улагања у инфраструктуру, посебно у водоснабдевање и канализацију.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство за бригу о породици и демографију, помоћ око решавања питања миграције становништва и спровођења пронаталитетних мера
- Министарство привреде, помоћ у решавању проблема водоснабдевања и канализације

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ГРАДУ БОР

Град Бор издваја средства за помоћ породици са децом, и то тако што обезбеђује подршку приликом куповине и бесплатне поделе комплета уџбеника за основно образовање од 1. до 4. разреда, а за ђаке прваке и комплетан школски прибор. Град Бор за незапослене породиље до годину дана детета сваки месец издваја по 15.000,00 динара, даје једнократну помоћ породиљама за прво дете 25.000,00 динара, за друго дете 40.000,00, за треће и четврто 70.000,00 динара.

Незапослене породиље се могу ослонити на помоћ од 15.000 динара месечно до навршене прве године живота детета.

Град Бор такође подржава парове који желе бебу, додељујући 250.000 динара за вантелесну оплодњу по једном покушају.

За дете које се прво роди у Бору у новој години, град додељује новчану честитку у висини просечне зараде у Србији.

Такође, у граду Бору родитељи за треће дете не плаћају вртић.

Кладово

Општина Кладово заузима површину од 629 km² и налази се у источној Србији, у Борском округу, у Тимочкој Крајини. Средиште општине је град Кладово. На овој територији живи укупно 17.665 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	18.332	123	1.483	-42
2020.	18.002	80	1.431	-6
2021.	17.665	113	1.558	-9

Током разговора са руководством општине Кладово истакнути су најважнији изазови са којим се суочавају грађани ове локалне заједнице, а то се пре свега односи на мотивацију

младих да остану или да се врате, а за то је један од услова да им се реши стамбено питање.

Као један од великих проблема се наводи и касно родитељство, јер се парови због нерешене економске ситуације касно одлучују за рађање деце и оснивање породице.

Такође, представници општине Кладово су истакли и да су села готово празна, са претежно старијом популацијом становништва.

Поред свега горе наведеног, свакако треба истаћи и да је за развој општине неопходно да се побољшају услови за развој туризма и унапређења понуде туристичких производа и услуга. Унапређење и развој се односе на израду и реализацију пројеката везаних за туризам, подстицања реализације програма изградње туристичке инфраструктуре и уређења простора, координацију и сарадњу са привредним и другим субјектима заинтересованим за развој туризма општине, промоцију категоризованих објекта приватног смештаја на територији општине Кладово и организовање обилазака ХЕ „Ђердап 1“. Најважнија туристичка дестинација у Кладову је Национални парк Ђердап, а поред њега свакако су то Трајанова табла, Хајдучка воденица, Трајанов мост, као и Казан - место на коме је Дунав најужи (140м) и најдубљи (90м).

Неопходно је унапређење пољопривредне производње, производње енергије из обновљивих извора, као и развој лаке, прерађивачке индустрије (имајући у виду тежњу општине Кладово за очување здраве животне средине).

Истакнуто је и да је тражена подршка од Министарства здравља за развој и опремање Здравственог центра у Кладову.

На крају, представници локалне самоуправе су навели да је веома значајан и развој савремених наставних програма у Средњој школи у Кладову, којима би се одговорило на актуелне потребе тржишта рада у општини.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЈАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора, како би се отворала нова радна места;
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ око развоја савремених наставних програма;
- Министарство здравља, помоћ у вези са развојем и опремањем здравственог центра;
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација и Туристичка организација Србије, помоћ у вези промоције туризма.
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ око путне и канализационе инфраструктуре.

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ КЛАДОВО

Општина Кладово издваја средства за помоћ породици са децом, и то тако што обезбеђује давања из општинског буџета за помоћ у лечењу стерилитета и вантелесној оплодњи у износу од 100.000,00 динара, затим за свако новорођено дете у износу од 40.000,00 динара, за треће рођено дете 100.000,00 динара, зависно од средстава у буџету, у плану је повећање подстицаја, бесплатан вртић за треће дете, куповина уџбеника за ђаке прваке, бесплатна ужина, субвенционисан превоз за ученике средње школе.

Спровођење мера политике запошљавања кроз програм стручна пракса намењен младима и запошљавање лица из категорије теже запошљивих, међу којима су и лица до 30 година и жене.

Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре у Влади Републике Србије је у Кладову започело изградњу 41 километра потпуно нове канализационе мреже, у оквиру пројекта „Чиста Србија“, а у плану је и изградња два постројења за пречишћавање отпадних вода.

Као пример добре праксе је свакако и суфинансирање у реализацији активности у оквиру Програма подршке спровођењу мера популационе политике у Републици Србији, у оквиру којег су спроведени радови на проширењу капацитета и побољшању услова пружања услуге предшколске установе за децу „Невен“ у Кладову и спроведена едукација на теме „Популациона политика“, „Жене и предузетништво“ и „Међугенерациска солидарност“.

Мајданпек

Општина Мајданпек заузима површину од 932 km². Општину Мајданпек чине 14 насеља, од којих су 2 градска, а 12 остала. На овој територији живи укупно 15.552 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	16.174	105	1.492	-54
2020.	15.893	92	1.705	-107
2021.	15.552	118	1.461	-109

Током разговора са руководством општине Мајданпек истакнути су највећи проблеми са којима се суочавају грађани ове локалне заједнице, а ту се пре свега мисли на обезбеђивање финансијских средстава за реализацију туристичких и комуналних пројеката и побољшање здравствене заштите.

Свакако треба истаћи и проблем, који се односи на недовољан број радних места за младе и жене. Мушкарци се лакше запошљавају у Зинђин-у који је највећи послодавац. На крају је истакнуто да је потребна помоћ за побољшање туристичких капацитета као и комуналне инфраструктуре.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора, како би се отворала нова радна места за младе и жене
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација, за промоцију туризма
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ око путне и комуналне инфраструктуре

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ МАЈДАНПЕК

Општина Мајданпек издваја средства за помоћ породици са децом, тако што пружа финансијску подршку мајкама са више деце, затим породиља добија за 10.000 динара за рођење сваког детета, породица са троје, четворо и више деце има право на месечни родитељски додатак, и то 6.000 динара за треће дете, 2.400 динара за четврто и 1.800 динара за пето дете.

Незапослене породиље примају по 6.000 динара сваког месеца до навршене прве године живота детета, а незапослене мајке четворо и више малолетне деце 25.000 динара.

Изградњом фабрике „Јумко“ у Рудној Глави, добрим делом је решен проблем запослења за жене свих доби.

Неготин

Општина Неготин заузима површину од 1.089 km² што је 1,9% од укупне површине територије Републике Србије и налази се на седмом месту по површини и обухвата 39 насељених места. На овој територији живи укупно 30.561 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	32.007	167	2.007	-150

Министарство за бригу о породици и демографију
„Подршка породици и унапређење демографске слике Србије“

2020.	31.332	159	2.008	-57
2021.	30.561	170	1.962	-92

Током разговора са руководством општине Неготин истакнути су главни проблеми са којима се суочавају грађани ове локалне заједнице, а то се пре свега мисли на незапосленост, па је самим тим највише речи било око подршке у циљу отварања нових радних места и неопходних субвенција за samozapošljavanje, односно малу привреду, као и то да је потребно повећати субвенције за младе пољопривреднике.

У оквиру питања незапослености, истакнуто је и да је потребно отварање нових потребних смерова у средњим школама, пре свега за потребе развијене хемијске индустрије неопходно је вратити у средњу пољопривредну школу - смер техничар за индустријску фармацеутску технологију, као и то да је неопходно унапредити статус и права запослених лица, поготово у приватном сектору (контрола пријављивања запослених, примена ХТЗ мера).

Представници општине Неготин су истакли да је неопходно да се повећа подршка породицама са децом, односно ученицима, као и јачање подршке самохраним родитељима и социјално угроженим лицима.

Истакнуто је и да је неопходно унапређење здравствене заштите и јавног здравља у граду и селима.

Као остали велики проблеми су наведени интензивне економске миграције, због недовољно могућности за запошљавање и ниска стопа наталитета, као резултат економских миграција радно способног становништва, односно као резултат специфичних здравствених фактора.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ око отварања нових потребних смерова у средњим школама
- Министарство здравља, помоћ у вези са унапређењем здравствене заштите и јавног здравља

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ НЕГОТИН

Општина Неготин издваја средства за помоћ породици са децом и у том погледу издвајају се средства за једнократну новчану помоћ која се додељује мајкама за новорођено дете и то за прво дете 30.000 динара , 35.000 динара за друго дете, 40.000

динара за треће и четврто дете, 70.000 динара за рођене двојке, 100.000 динара за рођене тројке и више рођене деце.

Такође, свакако треба истаћи и подршку паровима којима је потребна вантелесна оплодња, матерински додатак до годину дана за незапослене мајке трећег детета и сваког наредног детета, једнократна помоћ за новорођено дете.

Као пример добре праксе постоји и вишегодишња реализација мера Програма за подршку пољопривреди и руралном развоју која доприноси подршци пољопривредном становништву.

ЗАЈЕЧАРСКИ ОКРУГ

Зајечарска област се простире на површини од 3.623 km² и налази се у источном делу Републике Србије. Обухвата Град Зајечар и општине Бољевац, Књажевац и Сокобању. Према подацима Републичког завода за статистику из 2021. године, процењени број становника у овом округу је 102.215 становника у 2021. години.

Бољевац

Општина Бољевац заузима површину од 828 km². Општину Бољевац чини 20 насеља од којих су 2 градска (Боговина и Бољевац), а 18 остала. На овој територији живи укупно 10.692 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	11.148	72	897	-15
2020.	10.950	50	892	21
2021.	10.692	51	838	-20

Током разговора са руководством општине Бољевац истакнути су главни изазови са којима се суочавају грађани ове локалне заједнице, а ту се пре свега мисли на останак младих на овом подручју, где су главни фактори за останак радна места и висина плате. Како су истакли представници општине Бољевац за останак младих са високим образовањем у овој средини нема довољно радних места. У постојећим привредним

субјектима зараде нису стимулативне за образоване младе људе, те је присутна стална тенденција њиховог одласка у веће средине након завршетка студија.

Такође је наведено да је потребна помоћ за изградњу сеоских водовода, како би се побољшао квалитет живота.

Представници општине су истакли и да је потребна сагласност и разумевање Министарства здравља за опстанак и постојање сеоских амбуланти, које су неопходне становништву у селима.

Истакнуто је и то да је неопходна помоћ Министарства трговине, туризма и телекомуникација за успостављање боље покривености сигналом мобилне телефоније, као значајног чиниоца за останак младих у сеоским срединама, као и боље организовање поштанских шалтера у селима.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора, као и решавања проблема водовода у селима
- Министарство здравља, помоћ у вези са унапређењем здравствене заштите и јавног здравља
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација, помоћ око успостављања боље покривености сигналом мобилне телефоније

Зајечар

Град Зајечар заузима површину од 1.068 km². Град Зајечар чини 42 насеља, од којих је једно градско, 41 сеоско. На овој територији живи укупно 51.607 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	53.509	327	4.752	-72
2020.	52.637	278	4.370	-87
2021.	51.607	313	4.025	-87

Током разговора са руководством града Зајечара истакнути су највећи проблеми са којима се суочавају грађани ове локалне заједнице, а ту се пре свега мисли на проблем економске радне снаге, односно економске демографије (одлазак младих у веће градове и иностранство у потрази за послом), за чије решење се наводи да је потребно отварање

нових привредних субјеката у граду како би млади остајали овде и враћали се након школовања. Директно у вези са овим проблемом је и проблем старења становништва, где је решење у останку, односно враћању младих.

Руководство града Зајечара је навело и низ других проблема, који су углавном у вези са економском демографијом као економска варијабила и решавање кроз инвестициону политику (изградњу нових школа, вртића, болница, отварање нових привредних субјеката и, исто тако важно, помоћ становништву на селу).

Мере популационе политике дају резултате само ако се стрпљиво и упорно спроводе, те је у вези са тим истакнуто и неколико предлога, као што су предлог за финансирање вантелесне оплодње без старосног ограничења, као и предлог да се помогне решавање стамбеног питања за породице са двоје и више деце, давањем субвенција, опремљеним плацевима за изградњу кућа.

На крају, представници града Зајечара су навели да је неопходна подршка приликом великих инфраструктурних пројеката кроз брже решавање имовинско-правних односа, проактивнија сарадња током издавања услова, дозвола и сагласности, стручне консултације током припреме пројектно-техничке документације и финансијска подршка за изградњу и опремање.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора;
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ око изградње нових школа и вртића
- Министарство здравља, помоћ у вези са изградњом, као и обновом постојећих болница

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ГРАДУ ЗАЈЕЧАР

Град Зајечар издваја средства за помоћ породици са децом као што су: једнократна помоћ породицама за прво, друго, треће и четврто дете (30.000, 50.000, 80.000, и 100.000 динара), затим конкурсом додељује средства за БМПО паровима који имају проблем са стерилитетом, а не могу више да аплицирају за средства које даје држава (300 хиљада динара), и на ова два начина подиже се ниво рађања – фертилитет.

Свакако треба споменути и бесплатан вртић за треће и свако наредно дете, као и велико учешће града у цени боравка детета у вртићу.

Град Зајечар додељује конкурсом студентске стипендије студентима и награђује ученике основних и средњих школа на крају школске године.

Још један пример добре праксе је и тај да град субвенционише, у висини од 100 процената за градски и приградски превоз, које су се односиле на све грађане, новом одлуком утврђене су за 14 категорија путника. Овим категоријама припадају деца и њихови пратиоци ради похађања припремног предшколског програма на удаљености већој од два километра, ученици основних и средњих школа на удаљености већој од четири километра од седишта школе, деца са сметњама у развоју и инвалидитетом и њихови пратиоци без обзира на удаљеност места становања од школе, ратни војни инвалиди и мирнодопски војни инвалиди са 50-100% инвалидитета, цивилни инвалиди рата са 50-100% телесног оштећења, слепа лица и њихов пратилац када је у присуству слепог лица, инвалидна лица која примају стални додатак за туђу негу и помоћ.

Такође, субвенције у висини од 100 процената, односно право на бесплатан градски и приградски линијски превоз имаће и лица оболела од церебралне парализе, дечије парализе и пlegије код којих је утврђен потпуни губитак радне способности или трајна неспособност за рад и привређивање или је признато право на стални додатак за туђу негу и помоћ (инвалидно лице) и њихов пратилац када је у присуству инвалидног лица, лица оболела од мишићне дистрофије код којих је утврђен потпуни губитак радне способности или трајна неспособност за рад и привређивање или је признато право на стални додатак за туђу негу и помоћ (инвалидно лице) и њихов пратилац када је у присуству инвалидног лица, лица оболела од мултипле склерозе код којих је утврђен потпуни губитак радне способности или трајна неспособност за рад и привређивање или је признато право на стални додатак за туђу негу и помоћ (инвалидно лице) и њихов пратилац када је у присуству инвалидног лица, лица оболела од хемофилије код којих је утврђен потпуни губитак радне способности или трајна неспособност за рад и привређивање, лица са умереном, тешком и дубоком душевном заосталашћу и лица оболела од поремећаја развоја под условом да су трајно неспособни за рад и привређивање, лица у систему социјалне заштите и пензионери, као и лица старија од 65 година.

Књажевац

Општина Књажевац заузима површину од 1202 km², што је чини четвртом општином у Републици Србији по величини. На овој територији живи укупно 26.382 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	27.476	192	2.712	-7
2020.	27.005	170	2.563	-51

2021.	26.382	139	2.375	-24
-------	--------	-----	-------	-----

Током разговора са руководством општине Књажевац истакнути су главни изазови са којима се суочавају грађани ове локалне заједнице, а то се пре свега односи на инвестиције у експлоатацију природних ресурса као што су Стара планина и Ргошка бања - Бањица, са циљем развоја туризма и упошљавања још већег броја грађана, што у туристичкој индустрији, што у секундарним пратећим гранама привреде. На Старој планини постоји око 1.600 лежајева у смештајним објектима различитог типа, што је, у односу на број скијаша који се на дневном нивоу евидентира на пунктовима ЈП Скијалишта Србије, далеко испод потребних капацитета. Потенцијали којима располаже Стара планина превазилазе тренутни степен њене валоризације. На њој је могуће изградити врло комплексан систем стаза, пратеће опреме и инфраструктуре. Поред Старе планине која представља окосницу развоја туризма општине Књажевац, други по важности природни потенцијал је термални извор Ргошка бањица који се налази на око 5 км од Књажевца у правцу Ниша, у атару села Ргоште. Капацитет изворишта и хемијски састав воде указују на значајне потенцијале за развој бањског туризма обзиром да вода из Ргошке бање садржи велики број хемијских елемената (калцијум, магнезијум, натријум, итд.), и помаже код реуматских обољења, док температура воде омогућава терапијско коришћење и за срчана обољења. На територији општине Књажевац постоје и велики потенцијали за развој ловног туризма, обзиром да је окружена масивима Тресибабе, Тупижнице и Старе планине. На овом подручју 2021 постоје четири ловишта укупне површине око 60.000 хектара: „Тупижница“, „Србија шуме II“, „Тресибаба“, и „Миџор-Кална“.

Представници општине Књажевац истакли су да су неопходне и озбиљне инвестиције у путну инфраструктуру и изградњу канализационих мрежа у „првом прстену“ села око града.

Такође, наглашено је и да је неопходна помоћ државе у довођењу нових инвеститора, који би отворили своје производне погоне у бесцаринској зони Књажевца.

Као највећи проблем је истакнута мала фертилна база, односно велика просечна старост становништва.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора;
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ око изградње путне инфраструктуре и улагање у додатну изградњу инфраструктуре у туристичким центрима, на Старој планини и у Ргошкој бањи.
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација, помоћ око развоја туризма

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ КЊАЖЕВАЦ

Општина Књажевац издваја средства за помоћ породици са децом као што су: 480.000,00 за незапослене мајке (која се исплаћује у износу од 20.000 у 24 месечне рате); једнократна новчана помоћ породици за новорођено прво, друго, треће, четврто дете (прворођено дете 35.000,00 динара, другорођено дете 35.000,00 динара, трећерођено дете 100.000,00 динара, четврторођено дете 100.000,00 динара, поклон честитка за прво новорођено дете у години, новчана помоћ за лечење стерилитета, новчана помоћ за лечење деце (после пунолетства детета уколико је дијагноза утврђена пре пунолетства, уколико се ради о тешким малигним и другим болестима детета а најдаље до 26. године старости, уколико је дете лишено пословне способности.

Општина Књажевац обезбеђује стипендије, и то: ученичке и студентске стипендије, стипендије изузетно надареним ученицима и студентима, стипендије за ученике у породици са троје, четворо и петоро деце, стипендије за ученике и студенте из друштвено осетљивих група, стипендије за ученике из материјално угрожених породица, стипендије за ученике и студенте из једнородитељских породица, ученике и студенте са ивналдитетом или хроничним болестима, као и стипендије за ученике који први пут упишу прву годину студија.

Поред горе наведених, постоје још многи примери добре праксе у овој општини:

- трошкови исхране за ученике основне школе, бесплатан Дом ученика за све ђаке који упишу средњу школу у Књажевцу,
- регресирање трошкова боравка у предшколској установи за децу из материјално угрожених породица;
- регресирање трошкова боравка у предшколској установи за децу избеглих, прогнаних и интерно расељених лица, регресирање трошкова боравка у предшколској установи за децу са сметњама у развоју, децу са инвалидитетом и децу без родитељског старања,
- регресирање трошкова боравка деце у предшколској установи (полудневни и целодневни боравак), регресирање трошкова боравка у предшколској установи за треће дете у породици,
- регресирање уџбеника за ученике основне школе, поклон ученицима првог разреда основне школе,
- регресирање трошкова превоза за децу предшколског узраста који похађају припремни предшколски програм и ученике основних школа,
- регресирање трошкова за превоз, смештај и исхрану деце са инвалидитетом и ученика са сметњама у развоју, бесплатна припремна настава за ученике и студенте, бесплатна ужина за све ученике основне школе, бесплатан градски и приградски превоз.

Сокобања

Општина Сокобања заузима површину од 525 km² и састоји се од 25 насеља. На овој територији живи укупно 13.534 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	13.967	78	1.318	-30
2020.	13.760	86	1.107	27
2021.	13.534	104	1.209	63

Током разговора са руководством општине Сокобања истакнути су највећи недостаци са којима се суочавају грађани ове локалне заједнице, и ту се пре свега мисли на одлазак младих из Сокобање након завршене средње школе на студије, јер се на територији општине не налази ни једна високошколска установа. Један број младих који оду на факултет, тражи запослење у том граду у ком су се и школовали. Самим тим се смањује број високообразованог становништва који живи на територији општине Сокобања.

Један од великих проблема са којима се суочава општина Сокобања је и проблем водоснабдевања.

Руководство општине Сокобања је навело и да су неопходне нове инвестиције у Сокобању које би донеле и нова радна места за становнике.

Такође, акценат је стављен и на недостатак квалификоване радне снаге за хотелијерско угоститељске објекте, као и то да је неопходно поновно оснивање медицинске школе, конкретно смера за обуку кадрова неопходних за развој бањског лечилишта.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора и решавања проблема водоснабдевања
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ око отварања нових потребних смерова у средњим школама, пре свега за обуку кадрова за развој бањског лечилишта

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ СОКОБАЊА

Пример добре праксе што се тиче инвестирања је хотел „Сунце“ у ком су запослени радници углавном са територије општине Сокобања. С обзиром да је реч о хотелу

високог реномеа који нуди прилику за усавршавање и напредовање, отварање истог довело је до повратка једног броја младих који су у предходним годинама стицали образовање и искуство широм земље и региона.

Што се тиче помоћи локалне власти породици и деци значајно је поменути издвајање из буџета општине у износу од 9.000.000 динара за набавку бесплатних уџбеника за све ученике Основне школе „Митрополит Михаило“ у Сокобањи од првог до осмог разреда.

Општина Сокобања учествује у подели бесплатних ауто-седишта за родитеље сваког новорођеног детета са територије општине Сокобања, затим подели једнократне новчане помоћи за новорођенчад у износу од 50.000 динара по детету, као и бесплатаном превозу за све ученике основне и средње школе из сокобањских села.

НИШАВСКИ ОКРУГ

Нишавска област се простире на површини од 2.729 km² и састоји се од 285 насеља (5 градских и 280 осталих). Налази се у југоисточном делу Републике Србије и обухвата Град Ниш и општине Алексинац, Сврљиг, Меровина, Ражањ, Дољевац и Гаџин Хан. Према подацима Републичког завода за статистику из 2021. године, процењени број становника у овом округу је 354.102 становника у 2021. години.

Алексинац

Општина Алексинац заузима површину од 706 km² и састоји се од 72 насељених места. На овој територији живи укупно 45.824 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	47.096	399	6.121	-27
2020.	46.541	387	5.638	-114
2021.	45.824	361	5.283	-19

Током разговора са руководством општине Алексинац истакнути су главни изазови са којима се суочавају грађани ове локалне заједнице, а то се пре свега односи на неопходност програма за младе, пољопривреду и изградњу инфраструктуре.

Највећи проблем у општини Алексинац је миграција становништва.

Такође, представници општине су навели и да велики проблем представља лош и нередован јавни превоз, где локални превозник не обавља услугу на квалитетан начин.

Листе чекања за вртић је такође велики проблем, јер је преко 60-оро деце тренутно на листи чекања.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ око јавног превоза
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ у вези са листама чекања за вртиће

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ АЛЕКСИНАЦ

У циљу поправљања демографске слике, општина Алексинац издваја средства за куповину сеоских домаћинстава за младе брачне парове, али и пружа већу финансијску подршку за рођење детета у виду:

- једнократне новчане помоћи мајци/оцу, старатељу или хранитељу који има пребивалиште на територији општине Алексинац у износу од 20.000,00 РСД за 2020. годину
- аутоседишта за свако прворођено дете
- регресирања трошкова боравка деце у предшколској установи „Лане“ за треће и четврто дете
- 250.000,00 РСД за вантелесну оплодњу паровима

Што се тиче подршке младих талената, право на стипендију и једнократну финансијску помоћ имају ученици и студенти, односно млади таленти између 12 и 27 година на основу пријаве на конкурс, уколико испуњавају опште и посебне услове. У 2020. год. право на ученичку стипендију је остварио 61 ученик, а на студентску стипендију 17 студената. Подељено су 62 награде у различитим категоријама. Износ ученичке стипендије је 4.500,00 динара а студентске 7.000,00 динара и исплаћује се у 10 једнаких месечних рата. Износ новчаних награда се креће од 10.000,00 до 30.000,00 динара.

Општина Алексинац учествује са 50% накнаде трошкова превоза ученицима средњих школа, који имају пребивалиште на територији општине Алексинац, на којој и похађају средњу школу.

Дољевац

Општина Дољевац заузима површину од 121 km², од чега на пољопривредну површину отпада 9161 ha, а на шумску 1614 ha. На овој територији живи укупно 17.497 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	17.846	130	917	-22
2020.	17.690	127	947	9
2021.	17.497	129	930	18

Током разговора са руководством општине Дољевац истакнути су највећи проблеми са којима се суочавају грађани ове локалне заједнице, а свакако један од главних проблема је висока стопа mortalитета, а мали број новорођене деце.

Такође, велики проблем на територији општине Дољевац је што у сваком селу постоји дивља депонија, а у неким и више њих, укупно око тридесетак, а поред тога има и низ мањих, нерегистрованих сметлишта, које ветар или животиње растурају на све стране. Као решење за овај проблем наводи се постављање више контејнера и канти за бацање смећа, а пре свега повећање еколошке свести људи, која се може постићи едукацијом о штетности ових депонија по здравље становништва и немогућности разградње.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство заштите животне средине, помоћ око решавања дивљих депонија

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ДОЉЕВАЦ

Општина Дољевац издваја средства за помоћ породици са децом као што су: новчана помоћ за прво рођено дете у износу од 10.000,00 динара, затим новчана помоћ незапосленим породиљама и то у износу од 120.000,00 динара.

Мерошина

Општина Меровина заузима површину од 193 km². На овој територији живи укупно 12.582 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	12.836	105	1.614	0
2020.	12.724	103	1.581	16
2021.	12.582	96	1.343	40

Током разговора са руководством општине Меровина истакнути су највећи проблеми и изазови са којима се суочавају грађани ове локалне заједнице, а то се односи на проблем незапослености, који би се решио кроз програме самозапошљавања за младе предузетнике, оснаживање и самозапошљавање жена, као и програме и подстицајне мере за довођење директних инвестиција, како би млади радили на територији општине Меровина, и тиме би се директно утицало на смањење стопе дневних миграција и повећање запослености.

Свакако треба споменути и проблем који се односи на реконструкцију подручних објеката предшколског образовања, увођење јаслених група и мере за смањење великих листа чекања. У складу са претходно изнетим проблемом, увођење одељења припремног предшколског програма при основној школи и растеређивање расположивих смештајних капацитета вртића за мешовите групе од 2 до 5,5 година.

Представници општине Меровина су нагласили и да је неопходна реконструкција објеката основног образовања и опремање објеката основног образовања у циљу обезбеђивања права на једнаке услове за образовање деце из руралних средина, као и код деце у градским срединама. Такође је истакнуто да је потребно и добијање сагласности за отварање истурених одељења средњих школа, музичке школе, машинске, и сл.

Истакнуто је и то да су млади у Меровини суочени са проблемом недостатка спортских и рекреативних садржаја. Општина Меровина има само једну спортску салу, а од тога само десетак локалних фудбалских клубова и један кошаркашки клуб. У Меровини је спорт у кризи. Стога, треба хитно помоћи младим људима, тако што би се изградиле спортске сале, терени, теретана на отвореном, бицикличке стазе, која је предвиђена ПДР-ом туристичког комплекса Облачинско језеро.

Неопходно је одобрити средства за завршетак реконструкције јединог објекта посвећеног културним садржајима. Наиме Дом културе у Меровини је аплицирао 2018. за реконструкцију објекта, при чему је одобрена само 1. фаза радова, потребно је хитно

завршити реконструкцију како би се објекат привео намени. Проблем је много већи него што изгледа јер млади већ три године не могу да буду корисници овог јединог објекта културне намене. Укупна вредност пројекта 2. фазе радова износи 14.786.666,80 РСД. Општина Меровина је аплицирала као девастирана општина код Министарства државне управе и локалне самоуправе и захтев је одбијен са образложењем да су средства већ расподељена.

Такође, потребна је изградња игралишта за децу (не постоји ни једно на територији целе општине), инклузивних дечијих игралишта, уређење паркова (само један неуређен парк без садржаја тренутно постоји), тргова и шеталишта која не постоје.

Руководство општине Меровина је истакло да је неопходно обезбедити примарну здравствену заштиту становништва давањем сагласности за запошљавање лекара, затим реконструкција Дома здравља и амбуланти и њихово опремање медицинском опремом и апаратима.

Услед недостатка финансијских средстава општина Меровина није у могућности да пружа становницима општине социјалне услуге. Наиме, Центар за социјални рад не може да добије акредитацију (јер објекат не испуњава услове) и самим тим нема право на пружање социјалних услуга. Општина Меровина је у проблему с обзиром да се ради о општини која је по старости сврстана у ред старијих у Србији, једној руралној општини која је разуђена, дакле има пуно планинских села, па старо становништво остаје без услуга помоћи у кући старим лицима. Ангажовање геронто-домаћица је изазов. Ове године општина није обезбедила пружање овог типа услуге, такође ситуација са корона вирусом додатно говори о хитности решавања проблема.

Општина Меровина је аплицирајући код Европског Прогреса добила средства за израду пројектно-техничке документације за реконструкцију Центра за социјални рад. Али до сада нису ниједном одобрена средства за реконструкцију овог објекта.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде Републике Србије, помоћ око довођења инвеститора
- Министарство финансија, помоћ око програма samozapošljavanja за младе предузетнике, оснаживање и samozapošljavanje жена
- Министарство здравља, пружање подршке око обезбеђења здравствене заштите становништва, реконструкције Дома здравља и амбуланти
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ у вези са реконструкцијом подручних објеката предшколског образовања, увођења јаслених група и мера за смањење великих листа чекања, затим реконструкције објеката основног образовања, добијања сагласности за отварање истурених средњих школа, пре свега музике, машинске и сл.

- Министарство омладине и спорта, помоћ око изградње спортских објеката и промоције спорта и здравог начина живота
- Министарство културе и Министарство државне управе и локалне самоуправе, помоћ око реконструкције јединог објекта посвећеног културним садржајима, односно Дома културе
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, помоћ око реконструкције Центра за социјални рад

Ражањ

Општина Ражањ заузима површину од 289 km² и састоји се од 23 насеља. На овој територији живи укупно 7.482 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	7.829	37	576	-17
2020.	7.664	37	621	8
2021.	7.482	52	543	11

Током разговора са руководством општине Ражањ истакнути су главни недостаци са којима се суочавају грађани ове локалне заједнице, а ту се пре свега мисли на проблем незапослености, који би се решио тако што је неопходна помоћ у подстицајима постојећим привредним субјектима и отварању нових у циљу креирања нових радних места.

Велики акценат је стављен и на добијање помоћи у финансирању услуга социјалне заштите, као и помоћи око отварања специјалистичких служби при Дому здравља.

Такође, представници општине Ражањ су нагласили да је велики проблем у функционисању јавног превоза, као и да је неопходна финансијска помоћ за текуће и појачано одржавање локалних путева.

Истакнут је проблем непостојања средње школе у Ражњу, за чије оснивање су више пута рађени елаборати, али Министарство просвете није одобрило формирање школе. Недостатак средњошколског образовања изазива одлив најмлађих категорија становништва. Ово је велики проблем и истовремено претња за наставак постојања ове општине, јер је врло тешко вратити децу која након основне школе оду из родног места. Упркос чињеници да би отварање средње школе у старту било економски

неисплативо верујемо да је важно на све начине покушати задржати младе јер је општина Ражањ добро позиционирана и има све предуслове за демографски опоравак.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде Републике Србије, помоћ око довођења инвеститора
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, помоћ око финансирања услуга социјалне заштите
- Министарство здравља, помоћ око отварања специјалистичких служби при Дому здравља
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у решавању проблема јавног превоза и одржавања саобраћајне инфраструктуре
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ у вези са отварањем средње школе у општини Ражањ

Сврљиг

Општина Сврљиг заузима површину од 497 km². На овој територији живи укупно 11.822 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	12.322	69	1.200	-24
2020.	12.098	86	1.551	-11
2021.	11.822	66	1.355	-36

Током разговора са руководством општине Сврљиг истакнути су највећи проблеми са којима се суочавају грађани ове локалне заједнице, а то се пре свега односи на незапосленост и недостатак финансијских средстава за опремање индустријске зоне и привлачење домаћих и страних инвеститора који би запослили становништво и исплаћивали им плате које су макар у висини просечних плата у Републици Србији, јер су примања у Сврљигу једна од најнижих у целој Србији и из тог разлога становништво одлази у веће градове и индустријске центре, а све више одлази у иностранство и више се не враћају.

Истакнуто је и то да је општини Сврљиг неопходна подршка Министарства привреде за развој индустријске зоне „Б“, односно за откуп земље у овој зони и инфраструктурно опремање, а ту се пре свега мисли на водовод, канализацију, трафо станице.

Такође, представници општине су у разговору истакли и да је споретка хала незавршена више година и да је неопходна подршка за њен завршетак.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде Републике Србије, помоћ око довођења инвеститора, што би довело до смањења незапослености, као и подршка око развоја индустријске зоне „Б“
- Министарство омладине и спорта, финансијска помоћ за завршетак изградње спортске хале

Ниш

Град Ниш заузима површину од 596,73 km² и на том подручју се налази Ниш, Нишка Бања и 68 приградских и сеоских насеља. Град Ниш има 5 општина и то су: Медијана, Палилула, Црвени крст, Пантелеј и Нишка Бања. На овој територији живи укупно 252.655 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	255.901	2.514	23.358	362
2020.	254.723	2.341	24.647	255
2021.	252.655	2.241	22.446	171

Током разговора са руководством града Ниша истакнути су главни изазови са којима се сусрећу грађани, а то се пре свега односи на реконструкцију пута Ниш – Сврљиг (преко села Малча), пута од Ниша до Церјанске пећине (село Церје), као и изградња ауто-пута мира Ниш – Мердаре (дужина ауто-пута од Ниша до административне границе код Мердара, који ће градити Србија је 77 km, а укупна дужина будуће саобраћајнице Ниш – Мердаре – Приштина – Тирана – Драч је 383 километара), што ће бити од великог значаја, како за инфраструктуру, тако и за економску димензију, где се очекује долазак инвеститора, а самим тим ће се смањити незапосленост у овом крају.

Руководство града Ниша је као један кључних инфраструктурних пројеката навело и радове на реконструкцији и доградњи стадиона „Чаир“, а вредност тих радова је 7 милијарди динара, за шта је аплицирано код надлежних републичких органа и очекује се позитиван одговор.

Такође, у разговору са представницима Министарства за бригу о породици и демографију истакнут је и проблем у јавном превозу, наиме превозник Ниш Експрес не превози до мање насељених места.

Скренута је пажња и на укидање амбуланти у малим срединама – рационализација здравствене мреже, домови здравља су у републичкој надлежности и не може се утицати на њихове одлуке.

На крају, истакнуто је и да је проблем рационализација школске мреже због мањег броја деце, која је довела до спајања сеоских школа, чиме се поједине школе укидају, а то знатно утиче на демографску ситуацију.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде Републике Србије, помоћ око довођења инвеститора
- Министарство здравља, помоћ око очувања квалитетне здравствене заштите
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћ у решавању проблема јавног превоза и реконструкције и одржавања саобраћајне инфраструктуре
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ у вези са очувањем сеоских школа

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ГРАДУ НИШУ

Град Ниш издваја средства за помоћ породици са децом као што су: накнада за прво дете износи 20.000 динара, затим породиље за новорођенче уместо ваучера за набавку опреме добијају новчану помоћ од 11.000 динара једнократно, труднице имају бесплатну картицу за превоз.

Породице које добију дупле близанце, тројке или четворке, добијају месечну помоћ и висини просечне плате у Нишу, односно 63.000 динара, до навршене 18. године живота.

Незапослена породиља за рођење првог, другог, трећег и четвртог детета добија помоћ од 50.000 динара.

Прворођени дечак или девојчица у новој години добијају од града 50.000 динара.

СРЕМСКИ ОКРУГ

Сремски округ се простире на површини од 3.486км², и налази се у западном делу Републике Србије у оквиру покрајине Војводине и обухвата 109 насеља. Према подацима Републичког завода за статистику из 2022. године, процењени број становника у овом округу је 292.579 у 2021. години. Јединице локалне самоуправе које чине овај округ су: Инђија, Ириг, Пећинци, Рума, Сремска Митровица, Стара Пазова, Шид.

Инђија

Општина Инђија заузима површину од 384км², има 11 насељених места, и на овој територији живи укупно 44.964 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	45.642	417	1.589	-12
2020.	45.336	389	1.520	-1
2021.	44.964	435	1.473	75

Општина Инђија је у протеклој деценији много учинила на афирмацији својих потенцијала и унапређењу стандарда живота за своје грађане. Данас је Инђија једна од најразвијенијих општина Србије. Међутим, иако су направљени помаци у свим сферама привредног и друштвеног живота остало је још доста тога да се уради нарочито по питању екологије. Један од већих еколошких проблема у Војводини представља третман отпадних вода, и да би био решен потребно је да сва насеља буду покривена канализацијом. У циљу останка становништва неопходна је помоћ око унапређења квалитета живота, то јест проширивање водоводне и нарочито канализационе мреже, као и решавање питања отпадних вода и дивљих депонија. Дивље депоније су озбиљан еколошки проблем. Неретко се поред пута или у викенд насељима могу угледати гомиле смећа које је одложено на местима која за то нису предвиђена. Понекад се чак због велике количине смећа, дешава се да се закрче и атарски путеви. Чишћење депонија није јефтина ствар. Годишње се издвајају значајна али недовољна средства из локалног буџета за ту намену.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, подршка за улагања у проширење водоводне и канализационе мреже и решавање питање отпадних вода
- Министарства заштите животне средине помоћ у решавању проблема дивљих депонија

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ИНЂИЈА

Општина Инђија обезбеђује једнократну новчану помоћ за прворођено и трећорођено дете у износу 50 хиљада динара, финансирање трећег и четвртог покушаја вантелесне оплодње за жене до 44 године, вуковци и истакнути ђаци и спортисти добијају лаптоп рачунаре, студенти имају општинску стипендију у висини 18 хиљада динара месечно.

Ириг

Општина Ириг заузима површину од 230км², има 12 насељених места, и на овој територији живи укупно 9.676 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	9.942	71	1.035	-27
2020.	9.806	80	990	-24
2021.	9.676	82	895	-16

Водећи проблем општине Ириг је недостатак индустријске зоне, одакле произилази незапосленост. Ириг је претежно пољопривредно и туристичко подручје, што условљава сезонску запосленост у складу са овим делатностима. Општина Ириг има повољан положај јер је саобраћајно добро повезана са околним центрима, првенствено Новим Садом и Београдом. Територија општине Ириг налази се на главној прометници магистралног пута Нови Сад - Шабац, у близини железничких веза и аутопутева, и у окружењу и близини значајних и великих градова. Изградњом, опремањем индустријске зоне као и доласком инвеститора и отварањем нових радних места, повољан положај Ирига би коначно био искоришћен.

Услед разуденост насељених места већ дуже времена је присутан недостатак аутобуских линија између насељених места на територији општине Ириг. Добро организован превоз је важан посебно по питању превоза деце, запослених, старијих суграђана и неопходна је подршка виших нивоа власти.

Потребна је подршка за финансирање рада средње школе. Трошкови финансирања средње стручне школе „Борислав Михајловић Михиз“ у погледу материјално – техничке опремљености као и недостатка простора су велика обавеза за локалну самоуправу. Због све веће заинтересованости деце из околних општина и градова, идеја је и да се гради ученички дом. Школа ”Борислав Михајловић Михиз” једина на територији Војводине и

једна од три у целој Србији која има образовни профил виноградар-винар и требало би радити на промоцији овог смера широм земље.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, потребна је помоћ у виду побољшања аутобуског превоза и повезивања села
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ при финансирању рада средње школе
- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у опремању индустријске зоне, привлачењу и проналажењу инвеститора

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ИРИГ

Иришка општина из локалног буџета исплаћује финансијску помоћ за свако рођено дете и то за прво 15.000,00 за друго 25.000,00 и за треће дете 40.000,00 динара. Општина суфинансира превоза ученика средњих школа и студената и обезбеђује бесплатне уџбенике за основце до четвртог разреда. Сваке године врши се додела ауто седишта за децу која су рођена у протеклом периоду. Такође, сваке године врши се избор најбољих студената са територије општине. Најбоље студенте очекује новчана награда. Општина Ириг заузима 25% територије Националног парка "Фрушка Гора", а њено централно место Ириг налази се на највећој надморској висини од свих општинских центара у Војводини и зато је Ириг еколошки здрава средина за развој деце.

Пећинци

Општина Пећинци заузима површину од 483км², има 15 насељених места, и на овој територији живи укупно 18.929 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	19.175	211	683	10
2020.	19.095	178	633	-17
2021.	18.929	209	594	-10

Потребна је већа подршка државе у обнови путне и развоју комуналне инфрструктуре, (оштећени путеви при изградњи аутопута „Милош Велики“), у стамбеном збрињавању

младих брачних парова, као и у свим другим областима које доприносе унапређењу квалитета живота грађана у њиховим насељима (бољи услови у образовним установама, квалитетнија здравствена заштита, доступнији културни садржаји, уређенија и инфраструктурно опремљенија насеља), јер само унапређењем квалитета живота у мањим срединама попут Пећинаца могуће је спречити одлив становништва ка већим центрима.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство за бригу о породици и демографију и Министарство за бригу о селу помоћ при стамбеном збрињавању младих брачних парова
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, бољи услови у образовним установама
- Министарство културе и информисања већа доступност културних садржаја у мањим срединама
- Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, подршка за улагања у путну инфраструктуру

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ПЕЋИНЦИ

Као пример добре праксе издвојене су мере које подстицаја рађања које спроводи Министарство за бригу о породици и демографију, као и програм доделе бесповратних средстава за куповину сеоских кућа које је покренуло Министарство за бригу о селу Владе Републике Србије.

На нивоу општине Пећинци најпозитивнији одјек је наишла мера једнократне новчане накнаде у износу од 40.000 динара за свако новорођенче рођено на територији општине Пећинци, коју локална самоуправа спроводи већ деценију. Општина Пећинци има додатну предност, јер млади брачни парови, захваљујући убрзаном економском развоју, без већих проблема проналазе запослење и могу да обезбеде егзистенцију за породицу. Општина Пећинци обезбеђује бесплатан вртић за једно од деце у породицама са близанцима, као и за треће и четврто дете у породици, регресира путне трошкове средњошколцима и студентима, а најуспешније студенте и стипендира.

Рума

Општина Рума заузима површину од 582 км², има 18 насељених места, и на овој територији живи укупно 50.468 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	51.350	451	2.819	17
2020.	50.966	451	2.681	-16
2021.	50.468	382	2.479	42

Изградња фрушкогорског коридора и пута Рума-Шабац-Лозница који се већ реализује, много значи за општину Рума, Сремски и Јужнобачки округ као и целу Републику Србију. Изградњом коридора и пута, Војводина ће се повезати са западним и северозападним делом Србије, биће боље повезани важни регионални центри као што су Нови Сад, Рума, Шабац, Лозница. Такође, овај путни правац представља и посредну везу Србије са БиХ, Хрватском и Румунијом. Надовезује се на постојећи државни пут ИБ реда број 12 Нови Сад-Зрењанин-граница Румуније, а на крају на ауто-пут и брзу саобраћајницу Рума-Шабац-Лозница. Бенефит ове саобраћајнице је и у растерећењу саобраћаја у градским срединама и измештању транзитног саобраћај с простора Националног парка Фрушка гора.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЈАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре и „Коридори Србије“, наставак улагања у Фрушкогорски коридор

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ РУМА

У општини Рума је од 2018. године уведен бесплатан вртић за сву децу. У том тренутку Рума је била међу првим локалним самоуправама која је омогућила бесплатан вртић за сву децу. Од 2020. године су обезбеђени бесплатни уџбеници за сву децу у румским основним школама. Финансијска подршка је омогућена паровима у покушају вантелесне оплодње. Обезбеђене су новчане накнаде за прворођено дете у породици 30.000,00 динара као и мера финансијске подршке незапосленим породиљама у трајању од 12 месеци;

Сремска Митровица

Град Сремска Митровица заузима површину од 762 км², има 26 насељених места, и на овој територији живи укупно 73.884 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	75.241	670	3.199	-103
2020.	74.609	614	3.027	-13
2021.	73.884	656	2.881	-4

Предлог руководства сремско митровачке локалне самоуправе је да се више средства додели за конкурсе за подстицај младих предузетника, младих пољопривредника и све младе људе који се одреде за развијање сопственог посла. Подстицаји су значајни када се млади људи одреде да у својој средини реше да покрену стар-уп, оснују пољопривредно газдинство и отпочну пољопривредну производњу. Успешним пословањем новоотворених послова повећава се шанса да млади људи остану у својој средини.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарства Владе и то највише Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Министарство привреде, Развојна агенција Србије, Фонд за развој РС, да се омогуће конкурси, јавни позиви у већој мери и броју и износу средстава, за финансирање различитих подстицаја младих предузетника, младих пољопривредника.

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ГРАДУ СРЕМСКА МИТРОВИЦА

Финансијска помоћ за прворођено дете се исплаћује у једнократном износу, у висини од 30.000,00 динара. Висина средстава за суфинансирање спровођења поступка вантелесне оплодње, која се исплаћује из буџета Града Сремске Митровица износи 100.000,00 динара по пару и исплаћује се у једнократном износу. Акција поделе ауто седишта се спроводи у оквиру пронаталитетне политике Града, са циљем повећања заштите и безбедности најмлађих суграђана као најрањивијих учесника у саобраћају.

Стара Пазова

Општина Стара Пазова заузима површину од 351км², има 9 насељених места, и на овој територији живи укупно 64.505 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	64.794	582	1.419	144
2020.	64.677	558	1.521	211
2021.	64.505	587	1.121	305

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ СТАРА ПАЗОВА

Од почетка 2020. године, на унапређењу популационе политике у Општини Стара Пазова формиран је Савет за популациону политику. Задаци Савета су да прати стање у области популационе политике и о томе обавештава председника Општине, разматра и предлаже мере за унапређење популационе политике, оцењује ефекте њиховог спровођења и разматра и друга питања од интереса за спровођење популационе политике.

Старопазовачка општина, осим поверених послова на овом плану примењује и додатне подстицајне мере за повећање наталитета. Финансијска помоћ породицама са децом се исплаћује и из буџета Општине Стара Пазова. Породици са прворођеним дететом исплаћује се једнократна финансијска помоћ у износу од 30% просечне зараде у Општини, према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике. Незапосленим трудницама и породиљама из буџета Општине исплаћује се финансијска помоћ у износу од 10.000,00 динара, у трајању од 12 месеци од подношења захтева, а најдуже до навршених годину дана старости детета. Од 2020. године дете трећег, односно сваког наредног реда рођења исте мајке чија породица има пребивалиште на територији општине Стара Пазова и које је уписано у предшколску установу, има право на бесплатан целодневни, односно, полудневни боравак у установи. Одлука се односи на децу уписану у предшколске установе „Полетарац“ и „Радост“. Ово право на регресирање трошкова боравка признаје се од дана поднетог захтева до краја календарске године. Према овој Одлуци породица са троје и више деце има право на бесплатан смештај трећег, односно, сваког наредног реда рођења без обзира на узраст првог и дугог детета. До сада, ову погодност могла је да користи само породица чије је сво троје или више деце било истовремено у предшколском. Од 2020. године бесплатан смештај има треће и свако наредно дете (наредног реда рођења) ако су старија деца на било ком нивоу у систему школства, чак и ако су студенти. Додела бесплатних ауто седишта за сву прворођену децу на територији општине, кренувши од 2020. године, а од 2021. за свако рођено дете у породици. Општина Стара Пазова је определила новчана средства за набавку уџбеника за први разред, као и за набавку неопходног школског прибора за све ђаке, који по први пут седају у школске клупе. Награђују се и најуспешнији ученици основних и средњих школа, као и њихови наставници и професори вредним наградама, а основци које наставничка већа школа издвоје као највредније, награђују се и петнаестодневним, едукативним путовањем на грчко острво Крф. За све младе таленте – студенте, Општина сваке године расписује Конкурс за

доделу новчаних средстава, а регресира се и превоз ученика и студената до њихових образовних установа.

Шид

Општина заузима површину од 687км², има 19 насељених места, и на овој територији живи укупно 30.153 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	31.053	219	2.188	-93
2020.	30.643	250	1.917	-140
2021.	30.153	215	1.864	-117

У разговору са представницима општине Шид истакнуто је да је у току је реализација бројних инфраструктурних пројеката изградње и реконструкције образовних установа, установа културе и путне инфраструктуре на коју би се могао ставити посебан акценат.

За реализацију великих капиталних пројекта попут реконструкције улица, изградње канализационе мреже у насељеним местима општине Шид, изградњу обилазнице око Шида потребна је помоћ и подршка надлежних министарстава. Стање локалних путева представља вишедеценијски проблем општине Шид. Иако је један део путева како локалних, тако и државних комплетно реконструисан, попут пута Јамена-Рачиновци на тремеђи Србије, Босне и Херцеговине и Хрватске или дела улица у насељеном месту Кукујевци уз помоћ Управе за капитална улагања АПВ, и поред улагања Општине у санацију тротоара, санацију некатегорисаних путева, проблем представљају државни путеви и поједине трасе у надлежности ЈП „Путеви Србије“ који у одсуству обилазнице бивају оштећени због великог промета теретних возила из правца Републике Хрватске.

За реализацију мера Енергетске санације за домаћинства код Министарства рударства и енергетике, које су ове године изазвале велико интересовање грађана општине Шид, општини би преваходно била потребна новчана подршка надлежног министарства.

За општину би било значајно поновно расписивање конкурса Министарства за бригу о селу о додели бесповратних средстава за куповину сеоске куће са окућницом, што би умногоме допринело задржавању младих брачних парова на селу.

Пројекти реконструкција и адаптација школа, побољшање услова за рад у школама, адаптација објеката за спортску рекреацију као и обезбеђивање услова за реализацију разноврсних ваннаставних активности деце како у граду, тако и у руралним подручјима општине значајно би допринело задржавању становништва у локалној средини;

Подстицаји Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде посебно су значајни за младе пољопривреднике и предузетнике који желе да остану на селу, у својој општини;

Највећи проблем представљају миграције становништва подстакнуте економским фактором.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство државне управе и локалне самоуправе- логистичка и саветодавна подршка која ће допринети бржем, лакшем и ефикаснијем остваривању права грађана
- Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре и ЈП „Путеви Србије“ подршка за улагања у путну инфраструктуру државних путева и појединих траса који су у надлежности ЈП „Путеви Србије“
- Министарства рударства и енергетике – подршка за реализацију програма мера енергетске санације
- Министарства за бригу о селу – наставак програма о додели бесповратних средстава за куповину сеоских кућа са окућницом
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, побољшање услова за рад у школама посебно у руралним срединама и обезбеђивање услова за реализацију разноврсних ваннаставних активности
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде- наставак програма субвенција и подстицаја за младе пољопривреднике

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ШИД

Општина Шид је помогла реализацију низа инвестиција и покретање индустријских погона који ће погодовати запошљавању становништва општине Шид и смањењу миграција породица и појединаца;

Одлуком о начину остваривања права на материјалне помоћи деци, ученицама и студентима са територије општине Шид и Одлуком о финансијској подршци породици са децом на територији општине Шид, утврђени су услови остваривања права на материјалну помоћ деци, ученицима и студентима, као и породицама са децом у смислу права на бесплатан превоз ученика основне школе, право на надокнаду трошкова превоза ученика средње школе и студената, стипендирање студената, превоз, исхрана и смештај деце са сметњама у развоју у домове, превоз деце на републичка такмичења, право на бесплатне уџбенике, односно, право на једнократну новчану помоћ мајкама за прворођено дете, право на поклон честитку мајкама које роде двојке, односно тројке, право на једнократну новчану помоћ незапосленој породиљи, право на поклон честитку за новорођенче, новогодишња поклон честитка за прво дете рођено на територији

општине у новој години, право на бесплатан боравак деце у предшколској установи и право на бесплатну исхрану деце у основним школама;

Општина Шид је учествовала на Конкурсу Министарства за бригу о селу за доделу бесповратних средстава за куповину сеоске куће са окућницом, при чему је до сада 14 породица са територије општине стамбено збринуте током 2021. године.

МАЧВАНСКИ ОКРУГ

Мачвански округ се простире на површини од 3.270 км² на западу Србије и обухвата 228 насеља. Према подацима Републичког завода за статистику из 2022. године, процењени број становника у овом округу је 270.844 у 2021. години. Јединице локалне самоуправе које чине овај округ су: Богатић, Владимирци, Коцељева, Крупањ, Лозница, Љубовија, Мали Зворник и Шабац.

Богатић

Општина Богатић заузима површину од 384км², има 14 насељених места, и на овој територији живи укупно 25.630 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВOROЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	26.337	235	2.543	-48
2020.	26.024	196	2.284	-17
2021.	25.630	203	2.471	-48

Највећи део становништва Богатића се бави пољопривредом и самим тиме највећа потреба за подршку је из домена пољопривредне производње. Помоћ у виду пољопривредних субвенција, веће едукације пољопривредних произвођача, помоћ у проналажењу стабилног тржишта, добре и прихватљиве цене откупа су мере које су потребне за успешан развој пољопривредне производње.

Такође потребна су улагања у путну инфраструктуру, канализациону и водоводну мрежу који су основни предуслов за квалитетан живот у локалној средини. Оваква улагања су финансијски захтевна и услед ограничености локалног буџета нису спроводива без помоћи централног нивоа власти.

Општина Богатић су потребне нове инвестиције и запошљавање – отворње нових фабрика где би локално становништво имало прилику да се запосли како не би морало да посао тражи у другим местима.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, помоћ у виду субвенција, едукације, проналажењу тржишта за пољопривредне производе
- Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, потреба за већа улагања у инфраструктуру
- Министарство привреде, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ БОГАТИЋ

Општина Богатић је последњом изменом Одлуке о једнократној помоћи породици за новорођенчад у априлу 2021. године повећала износ помоћи која се пружа породицама са децом. Једнократна помоћ се додељује за свако новорођено дете, без обзира на ред рођења детета, и то у износу од 50.000,00 динара по детету.

Владимирци

Општина Владимирци заузима површину од 338 км², има 29 насељених места, и на овој територији живи укупно 15.003 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	15.583	122	878	-56
2020.	15.307	122	774	-110
2021.	15.003	113	951	-20

Првенствено општини Владимирци је потребан долазак инвеститора која би отворио фабрику и запослио локално становништво. Повећање броја запослених је од велике важности поготово младих људи како би се зауставио одлив становништва ка већим центрима.

Потребна су средства за асфалтирање и реконструкцију општинских (локалних) путева јер општина нема довољно финансијских средства у свом буџету. Општина

Владимирци има веома разгранату путну мрежу граничимо се са једне стране са градом Шапцем, са друге стране са Коцељевом, а проте се све до општине Обреновац тј. подручја града Београда. Тренутно преко 80 км није асфалтирано док 40 км путева је асфалтирано пре 35 година и видно су оштећени.

Неопходно је изградити нову основну школу у селу Прову, која је ван употребе а коју похађа око 130 ученика и где се тренутно настава одвија у помоћним просторијама. План је да се изгради школа од 1 до 8 разреда са физкултурном салом. Постојећа основна школа је у јако лошем стању, склона рушењу тако да се настава одвија у помоћним просторијама, за изградњу ове школе општина поседује пројектно техничку документацију и за реализацију овако великог пројекта нема довољно средстава у буџету.

Потребно је изградити спортски центар који би окупљао младе и пружио им прилику да се у Владимирцима баве спортом.

Потребна је помоћ око проналажења инвеститора за бањски комплекс како би се искористио потенцијал који Владимирци поседују у лековитим водама. Наиме Владимирци обилују геотермалним водама температуре око 56 степени целзијуса. Овај природни ресурс представља основу за развој туризма.

У претходном периоду локална самоуправа је реализовала пројекат „Породица изнад свега“ у оквиру којег су одржаване едукативне радионице, саветовалиште за брак и породицу, школа трудница. За боље и ефектније функционисање Центра за социјални рад Владимирци и пружања оваквих услуга од стране запослених, неопходан је простор у којем би се спроводили разни видови саветовалишта за припаднике одређених категорија становништа, јер сада не постоји могућност и то управо због недостатка адекватног простора.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора
- Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, потреба за већа улагања у путну инфраструктуру
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ за изградњу основне школе у Прову
- Министарство омладине и спорта подршка за изградњу спортског центра у Владимирцима
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација помоћ у проналажењу инвеститора у бањски туризам
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања проширење Центра за социјални рад у Владимирцима

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ВЛАДИМИРЦИ

Општина Владимирци је у претходном периоду спровела конкурс за младе људе на основу којег је додељивала грађевински материјал у износу од 500.000,00 динара, плац и водоводни прикључак за изградњу кућа у самој варошици Владимирци. Накнада за

прворођено дете, накнада за рођење другог и сваког наредног детета у породици износи 15.000,00 динара. Одлуком о годишњим студентским стипендијама стипендирају се студенти за дефицитарна занимања која су неопходна локалној самоуправи. Такође, општина додељује и пакет за новорођенче који садржи основну неопходну опрему за новорођенче у вредности од 10.000,00 динара

Коцељева

Општина Коцељева заузима површину од 257км², има 17 насељених места, и на овој територији живи укупно 11.273 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	11.652	77	1.414	-54
2020.	11.469	76	1.428	-11
2021.	11.273	76	1.514	-38

Општини Коцељева потребне су нове инвестиције и нова радна места. Коцељева је крај у којој се економски развој деценијама заснивао првенствено на пољопривреди. За даљи развој локалне самоуправе неопходне су инвестиције и нова запошљавања и у другим привредним гранама која би омогућили останак становништва као и развитак локалне заједнице.

Пројектно финансирање тј. учешће на конкурсима која спроводе разна министарства Владе Републике Србије за коцељевачку локалну самоуправу је било до сада веома корисно (финансира се изградња зелене пијаце, реконструкција парка, јединственог управног места, енергетску ефикасност...). Буџет општине је мали и путем класичног буџетског финансирања није могуће финансирати различите пројекте због ограничених финансијских средстава. Зато је од великог значаја да се путем конкурса и јавних позива омогући више буџетских фондова за финансирања различитих пројеката локалних самоуправа.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора
- Министарства Владе да се омогуће конкурси, јавни позиви још у већој мери и броју, за финансирање различитих пројеката уз учешће локалних самоуправа

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ КОЦЕЉЕВА

Општина Коцељева финансира превоз ђака и стипендира студенте.

Крупањ

Општина Крупањ заузима површину од 342 км², има 23 насељена места, и на овој територији живи укупно 14.759 становника према процени РЗС за 2021. годину

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	15.358	122	1.613	-121
2020.	15.079	122	1.638	-74
2021.	14.759	103	1.589	-102

Путна инфраструктура представља проблем због разуђености општине и захтева додатна улагања. Стање путева се из године у годину побољшава, али и даље су потребна већа улагања. Поготово су путеви важни јер једно од стратешких опредељења општине је развијање туризма.

Туризам представља важан правац развоја општине Крупањ. Од некадашњих 15 000 ноћења у 2015. години, Крупањ је прешао 100 000 ноћења годишње. Да би употпунили и развили туристичку понуду, неопходна већа улагања у туризам и туристичке капацитете.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЈАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, ЈП Путеви Србије потреба за већим улагањима у путну инфраструктуру
- Министарства трговине, туризма и телекомуникација потреба за већим улагањима у туризам и туристичке капацитете

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ КРУПАЊ

Општина Крупањ проглашена је за „Шампиона предузетништва“. Знатна средства се улажу у развој предузетништва, отварању радних места што је и једна свакако од мера за утицање на смањење миграције становништва. Врло је значајно истаћи да је однос броја новоотворених према угашеним привредним субјектима најповољнији резултат

има општина Крупањ, што говори о систематском и континуираном добром раду ове општине;

Крупањ у протекле две године доста улаже у развој спортског туризма и у туристичко-спортску инфраструктуру и то је оно што је општина Крупањ препознала као један од приоритета за даљи развој наше општине. Урађен је терен са вештачком травом, реконструисан се спомен-комплекс „Столице“ који ће унапредити смештајне капацитете општине. Такође је у плану и реконструкција више смештајних капацитета у општини као што је Дом младих задругара у Белој Цркви и изградња туристичког комплекса Мачков камен. Од 2021. године започет је пројекат подршке сеоског туризма и подршку младим људима са циљем задржавања младих на селу. Обезбеђен је бесплатан превоз за ученике и ученицима средње школе обезбеђени су бесплатни учбеници и стипендије. У плану је и отварање новог смера у средњој школи конобар/кувар у циљу побољшања амбијента за развој туризма. Успешно се спроводи се програм „Бесплатан спорт за све“ (деца не плаћају чланарину у клубовима)

Лозница

Град Лозница заузима површину од 612км², има 54 насељена места, и на овој територији живи укупно 73.089 становника према процени РЗС за 2021. годину

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	74.703	692	8.489	-225
2020.	73.975	606	8.455	-189
2021.	73.089	665	8.430	-100

Граду Лозници је потребна подршка од ресорно задужених министарстава у реализацији инфраструктурних, комуналних и пројеката од значаја за развој привреде града Лознице као што су изградња брзе саобраћајнице Лозница-Шабац, изградња фудбалског стадиона по УЕФА стандардима, изградња постројења за пречишћавање отпадних вода, изградња транзитног пута - обилазнице око Лознице у дужини од око 13 км, проширење канализационе мреже у дужини од 1500 м, асфалтирање око 40 км неасфалтираних путева на територији града Лознице и изградња обале око реке Штире.

План локалне самоуправе је да се изгради иновациони стартап центра – smart city центра, у којем ће се спроводити обуке и програми за младе, у области израде иновационих решења за дигитализацију. Циљ је и оснивање што већег броја стартап компанија које ће развијати иновациона решења у области дигитализације у јавном сектору, а то ће, како

се очекује, допринети запошљавању младих и спречити њихов одлазак из лозничког краја.

У плану су изградња вртића у Лозничком Пољу као и изградња физкултурне сале у Гиманзији у Лозници и у основним школама у Клупцима и Јадранској Лешници.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, подршка за улагања у саобраћајну инфраструктуру, изградњу обилазнице, постројења за пречишћавање отпадних вода и проширење канализационе мреже
- Кабинет министра за иновације и технолошки развој – помоћ у изградњи и опремању иновационог старт уп центра
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ за изградњу вртића у Лозничком Пољу као и изградњу физкултурне сале у Гиманзији и у основним школама у Клупцима и Јадранској Лешници

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ГРАДУ ЛОЗНИЦА

Програм „Лозница најбољима“ – иницијатива повратка и запослења младих стручњака у Лозници, са завршеним минимум академским студијама и просечном оценом већом од 9. На програм се пријавило 87 кандидата од којих је изабрано 18 најбољих. Ови млади стручњаци, подељени у неколико група на основу области образовања (рурални развој и пољопривреда, ИТ сектор – електронска управа, промоција и маркетинг града, здравство, архитектура и просторно планирање, образовање) добили су прилику да израде пројекцију локалног развоја на основу константног позитивног тренда привредног раста и свеукупног друштвеног развоја.

У сврху подстицаја рађања на територији града Лознице Скупштина општине Лознице донела је Одлуку о финансијској подршци породици за подстицај рађања право на једнократну новчану помоћ остварује мајка за своје прворођено (15.000,00), другорођено-трећорођено-четворођено дете (20.000,00), рођене близанце(40.000,00) и рођене тројке (50.000,00 РСД), под одређеним условима као и незапослени родитељи који остварују право на новчану помоћ у висини од 10.000,00 РСД месечно под одређеним условима, до навршене прве године живота детета

Скупштинским одлукама предвиђено је и право на новогодишњи поклон прворођеном детету у висини просечне месечне зараде без пореза и доприноса исплаћено у граду Лозници за претходни месец;

Накнада трошкова за вантелесну оплодњу - предност за остваривања права на накнаду трошкова за вантелесну оплодњу имају парови који немају дете (2020. години додељена су средства у износу од по 350.000 динара за 14 подносиоца захтева);

Годишња новчана награда најбољим ученицима и студентима са пребивалиштем на територији града Лознице додељује се за постигнуте резултате у претходној школској години. Услов за ученике је да су освојили једно од прва три места на републичком или међународном такмиичењу, а за студенте да имају просечну оцену преко 9 остварену у току студирања и да се средства за њихово школовање обезбеђују у буџету Републике Србије. Од 2021. године, право на новчану награду имају и студенти ромске националности без обзира на успех током студирања.

У циљу останка на селу младих врши се додела бесповратних новчаних средстава младим брачним паровима за куповину куће са окућницом до 50 ари на селу. Породица може само једном остварити ово право, у износу највише до 600.000,00 РСД.

Љубовија

Општина Љубовија заузима површину од 356км², има 27 насељена места, и на овој територији живи укупно 12.043 становника према процени РЗС за 2021. годину

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	12.568	117	1.702	-149
2020.	12.320	90	1.669	-120
2021.	12,043	106	1.612	-112

Највећи проблем је одлазак младих са села због лоше путне и електроенергетске мреже. Потребно је више улагања у путну инфраструктуру и електроенергетску мрежу. Планови су да се општина Љубовија уз подршку Владе РС изградњом тунела испод брда Прослоп и брда Кадињача боље повеже са околним општинама. Наведеним улагањима остварила би се знатно боља повезаност са Ваљевом односно Ужицем.

Општине Љубовија сопственим средствима спроводи доградњу дела вртића, а у плану је, уколико би се пронашла додатна средства, да се изврши комплетна реконструкција постојећег вртића као и доградња још неколико простора за боравак најмлађих.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, подршка за улагања у путну инфраструктуру и електроенергетску мрежу

- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ за реконструкцију и доградњу вртића ПУ „Полетарац“ у Љубовији

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ЉУБОВИЈА

Општина Љубовија по одлуци Скупштине општине издваја 120.000 динара за свако новорођено дете из локалног буџета, што је у Србији једно од највећих издвајања међу локалним самоуправама. Поред тога обезбеђено је и дечије ауто седиште као и ниске цене за боравак деце у вртићу.

Мали Зворник

Општина Мали Зворник заузима површину од 184км², има 12 насељена места, и на овој територији живи укупно 10.860 становника према процени РЗС за 2021. годину

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	11.211	110	1.667	-130
2020.	11.035	87	1.663	-71
2021.	10.860	104	1.215	-61

У погледу степена развијености, општина Мали Зворник припада групи најнеразвијенијих подручја Републике Србије, односно спада у групу девастираних подручја са степеном развијености испод 50% републичког просека. Самим тиме због слабе полазне основе велика помоћ у решавању проблема се очекује од надлежних министарстава и јавних предузећа. Како територија општине Мали Зворник спада у брдско планинске општине приликом падања јаких киша долази до оштећења макадамског коловоза, чиме се онемогућава нормално одвијање саобраћаја. Потребна је помоћ за обнову пута Мали Зворник – Крупањ преко Шарене букве као и поправку моста у Доњој Трешњици. Државни пут II реда бр. 257 Радаљ –Радаљска бања – Шарена буква није проходан за саобраћај од км 1+100 до км 13+600 није проходан за саобраћај.

Потребна је помоћ надлежних републичких органа у процесу решавања имовинских односа на Зворничком језеру.

Руководство општине Мали Зворник је прихватило иницијативу компаније Кајра цинс која запошљава 220 жена а које жели да у кругу фабрикеа адаптира или изгради простор

у коме би Предшколска установа из Малог Зворника отворила своју подручну јединицу. Уколико би се ова идеја реализовала ово би био јединствен пример у нашој земљи а умногоме би олакшало свакодневно функционисање запослених мајки из ове пограничне општине.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре и ЈП „Путеви Србије“ улагања у путну и саобраћајну инфраструктуру пута Мали Зворник – Крупањ и поправку моста у Доњој Трешњици
- Републичке дирекције за имовину Републике Србије- помоћ у решавању имовинских односа на Зворничком језеру

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ МАЛИ ЗВОРНИК

Општина Мали Зворник издваја новчане помоћи породицама: за прво дете 55.000,00 динара, за друго дете 65.000,00 динара, за треће дете 75.000,00 динара. Уједно додељује се и за свако новорођенче у породици пакет беби-опreme у вредности од 5.000,00 динара као и ауто-седиште свој деци до пет година старости. Реализује се и програм доделе 1.000.000,00 динара младим брачним паровима за куповину сеоских кућа и окућница у циљу останка младих парова.

Из фонда Владе Швајцарске, од 400.000 швајцарских франака, који је општина Мали Зворник освојила у оквиру успешно спроведене реформе пореза на имовину, подржано је пет пројеката, међу којима је изградња вишенаменске учионице у Предшколској установи „Црвенкапа” и новог вртића у Доњем Насељу.

Шабач

Град Шабач заузима површину од 795 км², има 52 насељена места, и на овој територији живи укупно 108.187 становника према процени РЗС за 2021. годину

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	110.148	1.012	6.306	-124
2020.	109.340	947	5.552	-35
2021.	108.187	967	5.420	-244

У циљу опстанка и останка људи у селима Поцерине највећи потреба за подршком је изражена по питању саобраћајне инфраструктуре. Реконструкција пута Шабац – Текериш је кључна за развој пољопривредног краја око планине Цер. Такође и реконструкција и изградња других сеоских путева у складу са приоритетима је од велике важности за целокупно подручје града Шапца. Нажалост, због одсуства улагања и одржавања ситуација са инфраструктуром је веома лоша поготово у локалним срединама, посебно сеоским. Приоритет представља и изградња водоводне и канализационе мреже на сеоском подручју. Такође, у циљу изједначавања основних животних услова потребно је олакшати могућност коришћења интернета у сеоским срединама као и формирања мобилне здравствене амбуланте за она села која немају доступност здравственој заштити сваки дан.

Пошто се значајан део популације бави пољопривредом, неопходно је донети мере које би подстицале развој пољопривредне производње као што су помоћ за изградњу дубинских и плитких бунара, система за наводњавање, набавку противградних мреже, набавку прикључних и пољопривредних машина.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЈАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре и ЈП „Путеви Србије“ за реконструкцију пута Шабац – Текериш и других путева у Поцерини, као и изградњу канализационе и водоводне мреже
- Министарство здравља - формирање мобилних здравствених амбуланта за она села која немају доступност здравственој заштити сваки дан
- Министарства трговине, туризма и телекомуникација повећање доступности интернета у сеоским срединама
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, подршка у изградњи система за наводњавање, изградњу бунара, субвенционисање набавке пољопривредне опреме

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ГРАДУ ШАБАЦ

У 2022. години из буџета Града Шапца повећано је издвајање за породице са децом, и предвиђено је да свака прворођена беба у породици добије 30.000 динара, а свако друго и наредно дете у породици добиће по 20.000 динара. Уведено је и ново право за породице у којима се роде тројке. Оне ће од Града добити сто хиљада динара. Исти износ од 100.000,00 динара добиће у виду новогодишње честитке за прворођено дете у календарској години, у Шапцу. Свако треће и наредно дете имају обезбеђен бесплатан вртић. Поред тога, обезбеђени су и бесплатни учбеници за све ђаке прваке са територије града, као и стипендије за најбоље ученике и студенте.

КОЛУБАРСКИ ОКРУГ

Колубарска област се простире на површини од 2.474 км² на западу Србије и обухвата 218 насеља. Према подацима Републичког завода за статистику из 2022. године, процењени број становника у овом округу је 158.579 у 2021. години. Јединице локалне самоуправе које чине овај округ су: Ваљево, Лајковац, Љиг, Мионица, Осечина и Уб.

Представници Министарства за бригу о породици и демографију су током 2021. године посетили све општине у овом округу.

Осечина

Општина Осечина заузима површину од 319км², има 20 насељених места, и на овој територији живи укупно 10.466 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	10.924	82	750	-79
2020.	10.717	71	763	-64
2021.	10.466	66	737	-65

Током разговора са руководством општине Осечина истакнути су највећи недостаци са којима се суочавају грађани ове локалне заједнице. Имајући у виду да у последње 2-3 деценије није отворен ниједан нови производни погон, од велике важности је отварање производог погона како би се омогућило запошљавање локалног становништва, с обзиром да је незапосленост на првом месту по важности у овој општини. Општина Осечина је крај са око милион стабала шљиве, одакле потиче половина српског извоза суве шљиве, а значајни су и засади малина и купина. У погледу претежне делатности овог краја који чини пољопривреда, у области индустријске обраде воћа, би требало тражити потенцијалног инвеститора.

Такође је истакнута потреба за изградњом путне и електроенергетске инфраструктуре чиме би се побољшали услови живота на селу.

Општини Осечина је у плану доградња и реконструкција објекта у коме се одвија настава за средњу школу, из разлога што је постојећи објекат је у лошем стању и до сада није вршена реконструкција нити адаптација.

У систему здравствене заштите недостају лекари опште медицине, а нарочито у здравственој амбуланти у насељу Пецка. Мала места суочавају се са недостатком лекара за шта је разлог, поред нормативе, и недовољна заинтересованост за рад/службу у малим/удаљеним срединама. Доступност здравствене заштите и неопходног кадра је веома важан фактор за опстанак малих средина.

Такође је истакнут проблем који има све већи број деце са говором, и у том смислу је потребно ангажовање логопеда. У овом смислу, у Осечини очекују помоћ Министарства здравља и Здравственог центра у Ваљевоу како би обезбедили недостајући број лекара.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора
- Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, ЈП „Путеви Србије“, „Електропривреда Србије“ помоћ у изградњи инфраструктуре
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ за доградњу и реконструкцију средње школе
- Министарство здравља, помоћ у обезбеђивању потребног броја лекара и здравствених сарадника (логопеда)

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ОСЕЧИНА

Општина Осечина издваја средства за помоћ породици са децом као што је: бесплатан вртић за треће дете, бесплатан превоз за школску децу, бесплатни уџбеници за предшколце, први разред основне и први разред средње школе, и родитељски додатак за прво, друго и треће дете у висини од 50 %, 75 % односно 100% просечне нето зараде једнократно.

Ваљево

Град Ваљево заузима површину од 905 км², има 78 насељених места, и на овој територији живи укупно 83.677 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	85.316	735	4.640	-47
2020.	84.586	742	4.193	-112

2021.	83.677	709	4.405	69
-------	--------	-----	-------	----

Представници града Ваљева су као приоритетну потребу истакли изградњу нових објеката вртића пошто је већ неколико година присутна листи чекања са преко 350 деце предшколског узраста. Проширење капацитета предшколске установе и укидање листе чекања била би значајна подршка родитељима, деци у раном развоју и значајано олакшала планирање проширења породице.

Велики проблем представља загађења ваздуха, нарочито у зимским месецима – узроци загађења су индивидуална ложишта и саобраћај. Наиме ваздух у Ваљевоу које због свог географског положаја у котлини уз повремено смањено струјање ваздуха често током зиме у трећој категорији квалитета ваздуха -претерано загађен ваздух. Обухват градске топлане је мали док већина индивидуалних ложишта користи угаљ лошег квалитета. Неопходно је као део решења проблема загађености ваздуха и веће улагање у пешачку и бициклическу инфраструктуру. Изградња ове инфраструктуре је не само јефтинија од инфраструктуре за путничке аутомобиле већ и доноси неупредиво веће користи становницима: побољшање здравственог стања, бољу кондицију, уштеде у транспортним трошковима, и др; а и читавој заједници: смањење загађења ваздуха, мање трошкове здравственог осигурања, дужи радни и животни век, продуктивност итд

Иако је град Ваљево седиште округа и значајан центар овог дела Србије велики изазов представља немогућност запошљавања високообразованих због мањка већих привредних инвестиција. Овај недостатак проузрокује одлазак младих из Ваљева, најчешће у Београд, али и у друге веће градове, као и одлазак у иностранство.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ за изградњу нових објеката вртића
- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора који би запошљавали високообразоване кадрове
- Министарства заштите животне средине помоћ у проширењу и модернизација даљинског система грејања

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ГРАДУ ВАЉЕВО

Град Ваљево издваја средства за следеће облике помоћи: право на новчану помоћ незапосленим породиљама, право на накнаду за прворођено дете, право накнаде трошкова услуга које пружа ПУ "Милица Ножица" и то за: дете без родитељског старања на смештају у хранитељској породици и за треће и свако наредно дете у породици, право на финансијску подршку за активности подстицаја рађања деце која се реализује преко

Опште болнице Ваљево, Одлуком о финансирању трошкова вантелесне оплодње регулисано је од 2013. године право на финансирање трошкова вантелесне оплодње из буџета града.

Лајковац

Општина Лајковац заузима површину од 186 км², има 18 насељених места, и на овој територији живи укупно 14.407 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

година	број становника	број новорођене деце	број незапослених	миграциони салдо
2019.	14.639	124	806	27
2020.	14.553	142	709	-34
2021.	14.407	127	727	-27

Изградња обилазнице која се прикључује на аутопут Милош Велики је пројекат који представља велику развојну прилику општине Лајковац. Изградњом оваквог капиталног инфраструктурног објекта сав теретени саобраћај изместио би се из Лајковца што би допринело већој безбедности у саобраћају. Такође, створили би се услови за изградњу и опремање будуће индустријске зоне на површини од 150 хектара. Стварање индустријске зоне, отвара велику шансу за долазак будућих инвеститора, због одличног географског положаја, близине ауто пута и ствара реалне услове да се инвеститори одреде и да отворе своје погоне, нова радна места и омогуће већу запосленост становништва. За реализацију овог пројекта успостављена је сарадња са ЈП Путеви Србије и неопходна је сагласност Министарства грађевине, саобраћаја и инфраструктуре.

Један од приоритета општине Лајковац јесте решавање проблема водоснабдевања на целој територији. Јабучје је део општине у којем живи 3000 становника. Неопходна је подршка за изградња примарне водоводне мреже у овом насељеном месту. Решавање проблема водоснабдевања у овој сеоској средине може значајно да утиче на квалитет живота становника.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре – обезбеђење сагласности за изградњу обилазнице око Лајковца

- Министарство заштите животне средине – подршка изградњи примарне водоводне мреже у насељеном месту Јабучје

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ЛАЈКОВАЦ

Општина Лајковац обезбеђује из локалног буџета накнаду породиљама за свако рођено дете – незапосленим 120.000,00 РСД, запосленим 60.000,00 РСД; финансира вантелесну оплодњу у целости, без ограничења у смислу година старости жене/партнерке и броја покушаја, а једини услов је да један од супружника/партнера има пребивалиште на територији општине Лајковац. За новорођенчад обезбеђена су аутоседишта.

Љиг

Општина Љиг заузима површину од 279км², има 27 насељених места, и на овој територији живи укупно 10.425 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	11.204	69	399	-44
2020.	11.017	75	342	-30
2021.	10.825	76	374	-18

Првенствена потреба локалне самоуправе је отварање нових радних места, односно отварање фабрике, погона за 200-300 запослених, што би било од великог значаја за место ове величине. Љиг има добру географску позицију, налази се на аутопуту „Милош велики“ и на магистралном пут, у близини је већих градова попут Чачка, Београда, Горњег Милановца... Отварање погона би смањило одлазак младог становништва у веће градове и омогућио даљи развој локалне средине. Неопходан услов за долазак потенцијалног инвеститора је уређење индустријске зоне и изградњу улице Нова 5, која би спојила зону и аутопут.

Изградња новог вртића са већим капацитетом је такође пројекат који је важан за грађане Љига. Тренутно, постоји листа чекања која се једино отварањем новог објекта може укинути. Неопходно је омогућити свој деци једнаке шансе да похађају вртић. Припремљен је пројекат за изградњу новог вртића, као и за реконструкцију ОШ „Сава Керковић“ у Љигу;

Пројекат реконструкције Дома здравља „Љиг“ је припремљен и предат је Канцеларији за управљање јавним улагањима

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ за изградњу новог објекта вртића као и реконструкцију ОШ „Сава Керковић“ у Љигу
- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора који би инвестирали у Љиг; такође, неопходна је помоћ у опремању и припреми индустријске зоне
- Министарство здравља / Канцеларија за управљање јавним улагањима подршка за реконструкцију Дома здравља „Љиг“

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ЉИГ

Општина Љиг је једна од неколико локалних самоуправа која је омогућила бесплатан вртић за сву децу са љишке територије као и бесплатан превоз за сву децу, али и за све становнике љишке општине. За свако новорођено дете са подручја љишке општине издваја се 500 евра у динарској противвредности док су обезбеђени бесплатни уџбеници за прваке као и бесплатне карте за базен за све одличне ученике; Наградно путовање у иностранство за све носиоце Вукове дипломе је специфичан облик подршке најбољим ученицима док изградња дечијих мобилијара по свим месним заједницама има за циљ да се омогуће исти услови за децу како у урбаним тако и руралним деловима општине

Мионица

Општина Мионица заузима површину од 329км², има 36 насељених места, и на овој територији живи укупно 12.518 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	12.889	107	422	-36
2020.	12.709	89	339	2
2021.	12.518	116	417	24

Проблем је у недовољном простору предшколске установе „Невен“ у Мионици. У плану је проширење ове установе. Број уписане деце је за 20% већи, због све веће потребе родитеља за смештајем деце у целодневни боравак. Сваке године, потреба за

проширењем капацитета ПУ „Невен“ је већа и зато је неопходно радити на пројекту дограђивања и проширивања главног објекта предшколске установе у Мионици.

У циљу останка становништва у општини Мионица првенствено су потребни инфраструктурни услови у погледу комуналне и путне мреже. Општина Мионица има припремљене неке пројекте, за које нема довољно средстава која може одредити својим буџетом. Кључни проблеми у путној инфраструктури на територији општине односе се на: застарелост основне и пратеће инфраструктуре (у техничком и технолошком аспекту), незадовољавајући квалитет и квантитет инфраструктуре у целини, а посебно у руралном делу територије општине. Како би се решили инфраструктурни проблеми, потребна су новчана средства помоћу којих ће се реализовати пројекти.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ за проширење капацитета ПУ „Невен“
- Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, ЈП „Путеви Србије“ већа улагања у путну инфраструктуру посебно у руралним деловима општине Мионица

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ МИОНИЦА

Општина Мионица свим породиљама уплаћује једнократну новчану помоћ од 40.000 динара, од 2017. године уручује бесплатно ауто седиште и колица за бебе, док је свим првацима обезбеђен комплет уџбенике за први разред;

У циљу задовољавања потреба грађана у области образовања и развоја људских ресурса општина Мионица је основала Центар за образовање у којима се деца бесплатно нуде многи садржаји, часови глуме, плеса, језика, програмирања, фолклора и др. Циљ Центра је да пружи становништву на територији општине квалитетне програме неформалних обука који ће допринети побољшању квалитета живота, могућности стручног усавршавања запослених и развијање потенцијала сваког становника, а посебно деце.

Током 2021. започета је изградња индустријске зоне у Радобићу, која ће грађанима донети нова радна места. План је да тако општина Мионица буде препознана као место примамљиво и погодно за младе парове који ће основати своје породице.

У6

Општина У6 заузима површину од 456км², има 38 насељених места, и на овој територији живи укупно 26.686 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	27.193	213	1.254	-4
2020.	26.976	190	1.060	57
2021.	26.686	198	1.018	-10

У претходном периоду много средстава је уложено у побољшање инфраструктуре, реконструисани су сви објекти од важности за бољи живот грађана – дом здравља, сеоске амбуланте, обновљене су све школе, матична школа „Милан Муњас“ у Убу је проширена за 6 учионица, школа има лифт, и у склопу школе је направљен затворени базен, који је доступан сви ученицима.

План је да се наставе улагња у инфраструктуру, поред асфалтирања путева и улица, неопходно је инвестирање у побољшање нисконапонске мреже. Потребна је даља изградња, санација и одржавање мреже путева.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, ЈП „Путеви Србије“ наставак улагања у путну инфраструктуру

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ УБ

Општина Уб од 2012. године обезбеђује бесплатан превоз свих ученика на територији општине Уб – од предшколског до средњег образовања. Што се тиче плаћања општина за друго дете финансира 20 посто, а за треће и свако следеће дете општина финансира све трошкове боравка деце у вртићу. Општина сваке године финансира бесплатан превоз за 60 -70 студената на релацији Уб – Београд и обезбеђује новчану накнаду дела трошкова студирања студентима - у просеку око 180 студената.

Оно што је важно да се истакне јесте да је генерално за демографску слику важан и бољи животни стандард, у Убу је створен амбијент за што бољи квалитет живота, пре свега улагањем у све садржаје неопходне за свакодневне животне активности, затим кроз велико запошљавање и економско оснаживање породица. Јако је интересантно да се истакне да се у последњих 5 година на територију општине Уб доселило (пријавило – по евиденцији из МУП) око 3000 људи. То је информација о лицима која су се доселила са територија других општина. Бележе се примери да се људи досељавају и из Београда.

ШУМАДИЈСКИ ОКРУГ

Подручје Шумадијског округа обухвата Град Крагујевац и општине: Аранђеловац, Топола, Баточина, Лапово, Кнић и Рача. На подручју овог округа, површине 2.387 км², у 174 насељених места (према процени за 2021. годину) има 275.944 становника.

Аранђеловац

Општина Аранђеловац заузима површину од 375 км², има 19 насељених места, и на овој територији живи укупно 42.078 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	43.370	208	3.860	-115
2020.	42.766	166	5.535	-79
2021.	42.078	155	3.584	-20

Неопходно обезбедити средства за реконструкцију једног објекта вртића Предшколске установе „Дуга“ у Аранђеловцу. Предвиђеном реконструкцијом добиће се већи капацитет за децу који иду у вртић.

Унапредити културну понуду кроз побољшање услова рада Народног музеја, Смотре уметности мермер и звуци и Центра за културу и образовање. Народни музеј Аранђеловац и Центар за културу и образовање су носеће институције културе и образовања у овом делу шумадијског округа, док је Смotra уметности мермер и звуци манифестација са дугогодишњом традицијом уметничког стварања.

Објекат „Старог суда“ који захтева улагање, би био идеално решење за дом за младе у комбинацији са просторијама које би се издавале младим предузетницима у закуп;

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ за реконструкцију једног објекта вртића ПУ „Дуга“
- Министарство културе и информисања помоћ локалним установама културе и манифестацијама
- Кабинет министра за иновације и технолошки развој – помоћ у изградњи и опремању иновационог старт уп центра

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ АРАНЂЕЛОВАЦ

Подршка из локалног буџета је обезбеђена паровима који покушавају да поступком биомедицински потпомогнутог оплођења постану родитељи. Направљен је значајан искорак у односу на републичке мере – старосна граница је померена са 43 на 50 година. Кроз подршку локалне самоуправе паровима дошло је преко 30 беба. Помоћ је обезбеђена и за незапослене породиље. Попуст на комуналне услуге у висини од 50% је предвиђен за породице са троје и више деце; Новчане награде се додељују ученицима за успех на регионалним и републичким такмичењима као и стипендије свим студентима са просечном оценом изнад 8,5.

Баточина

Општина Баточина заузима површину од 136 км², има 11 насељених места, и на овој територији живи укупно 10.594 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	10.878	89	1.935	-33
2020.	10.747	82	1.613	-37
2021.	10.594	77	1.606	-19

Општини Баточина потребан је првенствено новац за изградњу саобраћајне и комуналне инфраструктуре локалних путева, улица, водоводне и канализационе мреже у сеоској средини. У Баточини од 11 насеља 5 насеља је без водовода и 10 без канализације. Недостатак основне комуналне инфраструктуре у сеоском подручју је највећи проблем у локалној самоуправи који утиче на велики број становника. Недостатак инфраструктуре између осталог и утиче на миграције ка иностранству и већим градовима који су у близини као што су Јагодина, Крагујевац, Београд.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЈАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство финансија – повећање трансфера у локални буџет са наменом за изградњу саобраћајне и комуналне инфраструктуре

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ БАТОЧИНА

Подстицаји за младе брачне парове које је спроводио Кабинет министра без портфеља задуженог за демографију и популациону политику, који су вршили доделу пластеника за младе брачне парове на селу се у општини Баточина показао се као успешан пример

добре праксе. Кроз пројекат додељено је 16 пластеника. Поред тога општина је спроводила и сопствене подстицаје у пољопривреди.

Општина Баточина је обезбедила из локалног буџета родитељски додатак породиљама и беби пакет за новорођенчад. Пројекат „Пошта Србије у селима Србије“ се на примеру Баточине показао успешно. Грађанима Баточине поготово у сеоским срединама је од великог значаја што могу да имају шалтер поште у својим локалним срединама.

Кнић

Општина Кнић заузима површину од 413 км², има 36 насељених места, и на овој територији живи укупно 12.442 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	12.747	76	1.030	7
2020.	12.595	100	948	71
2021.	12.422	82	952	41

За општину Кнић су од великог значаја подстицајна средства за младе брачне парове кроз субвенције у пољопривреди и предузетништву. Најважнији природни потенцијал је управо пољопривредно земљиште које обухвата 2/3 територије општине. У укупној привреди пољопривреда у оствареном дохотку учествује са 76% и у оквиру ове гране становништво стиче доходак и егзистира искључиво од пољопривреде. Зато су улагања у пољопривреду веома важна.

Опремање индустријске зоне и довођење инвеститора како би се отворила нова радна места су мере од суштинског значаја за останак првенствено млађе популација. Кнић има повољан географски положај у централном делу Шумадије у близини већих центара Крагујевца, Чачка, Краљева, Горњег Милановца и био би идеалан центар за развој малих и средњих предузећа.

Велики проблем представља снабдевање електричном енергијом услед лоше електро мрежу као и водоснабдевање на већем делу општине. Као неопходност квалитеног и стабилног снабдевањанеопходно је реконструисати постојећу нисконапонску мрежу.

Редовних културних догађаја у Книћу готово да и нема јер не постоје позоришта, музеји, галерије. Делатност културе на подручју општине Кнић одвија се преко „Центра за културу и библиотеке“ у Книћу, али услед недовољно средстава деловање центра је ограничено. Доступност више културних догађаја широј публици је идеал коме руководство општине тежи.

Попуњеност капацитета у Дечјој установи - У циљу унапређења услова за васпитно-образовни рад у плану је изградња вртића у Гружи и Топоници. За изградњу је потребна помоћ виших нивоа власти.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, помоћ у виду субвенција, подстицаја за млађе пољопривреднике
- Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, потреба за већа улагања у инфраструктуру
- Министарство привреде, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора и опремању индустријске зоне
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, подршка за изградњу објеката предшколске установе у Гружи и Топоници
- Министарство културе и информисања подршка за већу доступност културних садржаја у мањим срединама

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ КНИЋ

Општина Кнић активном пронаталитетном политиком помаже породиље, незапослене мајке и мајке са троје или више деце и ствара услове за останак младих на селу, стално унапређујући доступност свих врста услуга за своје грађане. Финансијским издвајањима за породице са децом и незапосленим породиљама општина Кнић жели да помогне родитељима, да подстакне рађање и промени демографску слику општине

Лапово

Општина Лапово заузима површину од 55км², има 2 насељена места, и на овој територији живи укупно 6.921 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	7.095	50	870	-17

Министарство за бригу о породици и демографију
„Подршка породици и унапређење демографске слике Србије“

2020.	7.009	62	808	-16
2021.	6.921	58	792	-23

Неки од главних недостатака са којима се суочава општина Лапово и који би унапредили квалитет живота грађана у Лапову су првенствено изградња канализационог система пошто свега 20% општине има канализациону мрежу.

Оснивање start-up (бизнис) центра за подстицање предузетничког духа код грађана би помогло останку младих и отварању могућности за развијање сопственог посла.

Потребно је отварање ватрогасне јединице и дома за стара лица, док би спортски терени, базени, дечија игралишта били сфера интересовања млађих генерација.

Унапређењем развоја радних зона, тачније њиховим проширењем, повећала би се и могућност запошљавања грађана Лапова. Долазак нових инвеститора сведочи о подобности општине Лапово за инвестирање. Конкретан проблем са којим се општина суочава у овом смислу је недостатак новца за формирање радних зона, тачније њихово проширење;

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство заштите животне средине – подршка изградњи канализационе мреже у Лапову
- Кабинет министра за иновације и технолошки развој – помоћ у изградњи и опремању старт уп центра
- Министарство омладине и спорта подршка за изградњу спортских терена, базена и дечијих игралишта
- Министарство унутрашњих послова – отварања ватрогасне станице у Лапову
- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у проширењу индустријске зоне у Лапову
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања помоћ за отварање дома за стара лица

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ЛАПОВО

Општина Лапово сваке године издваја одређена средства за набавку ауто-седишта за сву децу рођену у току једне године, као и комплетан школски прибор за ђаке који полазе у први разред. Према Одлуци о остваривању права на новчану накнаду за новорођену децу СО Лапово, сваком прворођеном детету у години и мушког и женског пола одређује се по 30.000, за свако прворођено дете у породици одређује се 10.000, за другорођено 20.000 и 100.000 динара за свако треће и четврто дете у породици. У складу са Одлуком о утврђивању цене боравка деце у предшколској установи „Наша младост“ СО Лапово,

цена боравка у Установи је бесплатна, односно подлеже одређеним проценуталним умањењима, уколико су испуњени одређени услови.

Рача

Општина Рача заузима површину од 216 км², има 19 насељених места, и на овој територији живи укупно 10.062 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	10.344	77	841	4
2020.	10.226	74	780	8
2021.	10.062	70	777	-18

Најважнија привредна грана у структури рачанске привреде је пољопривреда, за коју се најчешће млађе становништво не опредељује. Таргетирање подстицајних мера тј. издвајање већих средстава за младе брачне парове кроз субвенције у пољопривреди би сигурно повећало шансе за останак млађе популације.

Недостатак радних места за високообразовану радну снагу условљава останак младих академских грађана у универзитетким центрима где су стекли знање. Креирањем програма за запошљавање високообразованих стручњака у селима и неразвијеним општинама, локалне средине би добиле кадрове који јој недостају.

Иако се у протеклом периоду доста урадило на путној инфраструктури, велики је број сеоских путева који чекају на реконструкцију и санацију како би се обезбедила боља повезаност са градским срединама.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, помоћ у виду субвенција, подстицаја за млађе пољопривреднике
- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора који би запошљавали високообразоване кадрове
- Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, ЈП Путеви Србије потреба за већим улагањима у путну инфраструктуру

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ РАЧА

Општина Рача обезбедила је помоћ мајкама за свако треће и наредно живорођено дете и додељује дечија ауто седишта. Кроз пројекат „Мере популационе политике – Подршка родитељству“ изграђена су и опремљена дечија игралишта и опремљене интерактивне учионице сеоских школа на територији општине Рача. Набављене су народне ношње за потребе програма Културног центра.

Општина Рача је предузела следеће мере са циљем подстицања пољопривреде и стварањем услова за останак младих домаћинстава у сеоским срединама као што су субвенције за набавку садног материјала и субвенције за набавку кошница за пчеларе. Такође субвенционисана је набавка пољопривредних машина. На конкурс су учествовали млади регистровани пољопривредници испод 40 година, како би се подстакло останак на селу. За развој сточарства издвојена су средства за субвенционисање – обезбеђивање семена за осемењивање крупне стоке.

Улагање у спортски програм кроз промоцију здравог стила живота кроз доделу новчаних средстава спортским удружењима којима се задовољавају потребе младих у циљу поспешивања здравог и спортског начина живота и изградњу терена за мале спортове.

Крагујевац

Град Крагујевац заузима површину од 835км², има 57 насељених места, и на овој територији живи укупно 174.322 становника према процени РЗС за 2021 годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	176.699	1.669	17.165	-143
2020.	175.716	1.591	16.083	-42
2021.	174.322	1.604	15.197	7

Неопходно је веће улагање у сеоске средине, реконструкција путне инфраструктуре, оснивање земљорадничких задруга, или друге врста инвестиција везане за останак и опстанак младих у руралним срединама.

У градском подручју је најважније обезбедити економску стабилност и стамбену подршку за младе кроз могућност бржег и лакшег запошљавања, стамбеног обезбеђења и развој услуга и сервиса подршке родитељству и породици.

Услед старосне структуре становништва Крагујевца, која је све више просечно старија неопходно је развити сервисе подршке и услуге за старије и болесне чланове породица

као што су - Регионални центар за палијативну негу, Центар за ментално здравље и Центар за деменцију.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, ЈП Пuteви Србије потреба за већим улагањима у путну инфраструктуру
- Министарство за бригу о селу подршка развоју задругарства у сеоским подручјима града Крагујевца
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Национална служба за запошљавање подршка за запошљавање младих
- Министарство за бригу о породици и демографију подршка младим паровима са децом за куповину или изградњу прве некретнине
- Министарство здравља помоћ за оснивање и развој Регионалног центра за палијативну негу, Центра за ментално здравље и Центра за деменцију

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ГРАДУ КРАГУЈЕВАЦ

Град финансира бесплатан превоз за све ђаке и студенте и све старије од 65 год. Набавља књиге за све прваке, суфинансира боравак деце у приватним вртићима, финансира два покушаја ВТО за жене од 43. до 45.године. Финансира родитељски додатак за незапослене и запослене породиље. За ову годину планирана је набавка Школског аутобуса за превоз ђака у руралним срединама. Поред ових мера, локална самоуправа доста чини на унапређењу квалитета живота вулнерабилних категорија, нарочито Рома/Ромкиња, у свим областима у складу са Стратегијом а највише у стамбеној подршци и економском оснаживању.

ПОМОРАВСКИ ОКРУГ

Поморавски округ се распростире на 2.614 км². Према процени за 2021.годину има 191.260 становника у 191 насељу. Поморавски округ чине шест јединица локалне самоуправе Параћин, Туприја, Свилајнац, Деспотовац Рековац и Јагодина.

Деспотовац

Општина Деспотовац заузима површину од 623км², има 31 насељених места, и на овој територији живи укупно 19.278 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	20.226	120	1.651	-123
2020.	19.792	122	1.533	-83
2021.	19.278	107	1.571	-171

Велики проблем насеља у деспотовачкој општини представља инфраструктура посебно у сеоским срединама. Неопходна су већа улагања у изградњу и обнову путне инфраструктуре, водовода и канализације као и електроенергетске мреже све у циљу оживљавања села и останак младих што је од кључног значаја за даљи развој општине. Улагање у инфраструктуру је посебно значајно, пошто општина Деспотовац има перспективу у развоју туризма јер се на њеној територији налазе познати локалитети као што су манастир Манасија, Ресавска пећина, Сењски рудник и Парк природе „Кучај-Бељаница“ за који је покренута процедура заштите и то као националног парка у јануару 2022. године.

Пољопривреда је основна делатност великог броја становника Деспотовца и зато су улагања у њу од велике важности. Потребна је подршка за оснивање и развој задругарства, обезбеђење једнаких услова за све пољопривреднике, политику гарантованих цена пољопривредних производа, помоћ у проналажењу тржишта за пласирање производа и заједнички пласман производа.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, потреба за већа улагања у путну и комуналну инфраструктуру
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, помоћ у виду гарантоване цене пољопривредних производа, проналажењу тржишта за пољопривредне производе
- Министарство за бригу о селу подршка развоју задругарства
- Министарства трговине, туризма и телекомуникација помоћ за успостављање добре покривености сигналом мобилне телефоније и интернета, као важног фактора за останак младих у сеоским срединама

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ДЕСПОТОВАЦ

Деспотовачка локална самоуправа обезбеђује из локалног буџета једнократну новчану помоћ за опрему новорођенчета у износу од 15.000,00 динара као и месечни новчани додатак родитељима предвиђен за треће и четврто дете у износу од 10.000 динара. Општина финансира куповину уџбеника и ужину за треће и свако наредно дете у породици. Обезбеђен је и бесплатан превоз за ученике основних школа као и бесплатан боравак у предшколској установи за треће и свако наредно дете у породици. Општина

новчано награђује ђаке за постигнуте успехе на окружним и републичким такмичењима и стипендира студенте и ученике из остетљивих друштвених група са 8.000,00 динара месечно. Значајна су издвајања за ангажовање личних пратиоца за рад са децом са посебним потребама, превоз и смештај у интернатима школског узраста.

Развијен је и програм подршке старим особама, геронто домаћице су присутне на подручју целе општине. У последње време овај програм има све више корисника и захтева додатна средства у буџету.

Јагодина

Град Јагодина заузима површину од 470 км², има 53 насељена места, и на овој територији живи укупно 67.563 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	68.926	554	8.571	32
2020.	68.378	583	8.051	38
2021.	67.563	531	7.937	-103

Јагодинска локална самоуправа улаже велика средства у обнову, реконструкцију, као и изградњу нових школских објеката и вртића. Посебан акценат стављен је на реновирање сеоских школа, како би били створени подједнаки услови за школовање градске и сеоске деце. Ипак и даље су потребна финансијска средства за наставак реконструкције објеката школа и вртића јер на територији града Јагодине постоји доста подручних одељења основних школа као и вртићких група по сеоским срединама. Основни циљ улагања у образовање је да се предшколској деци, као и ђацима средњих и основних школа створе адекватни услови за образовање.

Неопходно је наставити улагања у инфраструктуру посебно путну инфраструктуру, проширење система за водоснабдевање и проширење канализационе мреже.

Предлог локалне самоуправе је да се обезбедити рад на неодређено време запосленој породиљи након истека породилског одсуства. Велики је број случајева да се после породилског боловања младе мајке суочавају са губитком радног места. Управо због планирања проширења породице, неопходно је наћи могућности да се заштите породиље по истеку породилског одсуства.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, потреба за већа улагања у путну и комуналну инфраструктуру
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ за доградњу и реконструкцију средње школе
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања боља законска заштита запослених породиља

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ГРАДУ ЈАГОДИНА

У оквиру финансијске подршке породицама, а у циљу повећања наталитета, незапослене труднице и породиље, као и новорођена деца имају права на финансијску подршку. Незапослене труднице и породиље месечно ће добијати 12.000 динара - труднице до термина порођаја, а незапослене породиље до навршене једне године живота детета. Родитељи новорођене деце остварују право на једнократни новчани износ од 200 евра у противвредности по средњем курсу НБС. Посебним накнадама помажу се породице за четврто и свако наредно дете. Такође град Јагодина кроз Одлуку о финансијској подршци породицама које су у поступку биомедицинског потпомогнутог оплођења у 2022. години помаже са 100.000 једнократне помоћи када се поступак финансира сопственим средствима.

Параћин

Општина Параћин заузима површину од 542 км², има 35 насељених места, и на овој територији живи укупно 48.756 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	50.262	328	6.787	-109
2020.	49.596	379	5.946	-103
2021.	48.756	335	5.781	-20

Обнављање свих локалних путева представља приоритет локалне самоуправе. Последњих двадесетак година осим повремених хитних интервенција није се значајније улагало у путну инфраструктуру. Посебан приоритет су већа улагања на путевима ка сеоским срединама, да млади парови не би мигрирали ка градовима. Израдња пута преко планине Јухор Параћин – Рековац отворило би туристичке потенцијале обе општине и саме планине Јухор.

Фокус општинског руководства је у привлачењу нових инвеститора у циљу веће стопе запослености првенствено младих људи. Нажалост, велики број младих људи је без посла што је последњих година изазвало велике миграције.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, ЈП Путеви Србије потреба за већим улагањима у путну инфраструктуру
- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ПАРАЋИН

Општина Параћин је у свом локалном буџету за новорођене бебе издвојила укупно 15.000.000 динара. Свака новорођена беба добија по 100.000 динара.

Рековац

Општина Рековац заузима површину од 366км², има 32 насељених места, и на овој територији живи укупно 8.537 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	9.037	43	1.219	-23
2020.	8.811	43	1.024	-17
2021.	8.537	43	1.107	-33

У циљу опстанка становништва на селу у рековачкој општини потребно је, пре свега, изградити неопходну инфраструктуру (асфалтне путеве, водовод, канализациону мрежу). Регионални пут Рековац - Трстеник преко села Превешт и Дубич који спаја манастире Каленић и Љубостињу потребно је асфалтирати у дужини од 5,7 километара (2,5 километара у рековачкој општини) будући да је веома важан и коришћен али је у лошем стању. У вези са тим општине Трстеник и Рековац упутиле су предузећу ЈП Путеви Србије иницијативу за израду пројектно – техничке документације

Такође, потребно је створити услове за културне и спортске садржаје улагањем у реконструкцију домова културе и изградњу спортских терене. На спортској хали у Рековцу неопходно је извршити реконструкцију кровног покривача. Улагањем у

спортске објекте и установе културе ствара се могућност за већу доступност садржаја широј публици.

Поред стварања услова за нормалан живот становништа неопходно је подићи ниво запослености довођењем инвеститора. Највећи проблем јесте глобална друштвена динамика која подразумева велико кретање становништа, што у мање развијеним срединама углавном има једносмерну путању, будући да је веома мала понуда радних места. Млади људи углавном одлазе ради школовања или у потрази за запослењем. Производни простор некадашње Фабрике каблова која је некада запошљавала 800 радника, 2019. године откупљен је и комплетно преуређен и спреман да прими потенцијалног инвеститора. Површина производног простора износи 15 000 квадратних метара. Покретање производње у постојећим погонима и изградњом нових имаће значајан ефекат на локалну економију. За привлачење потенцијалног инвеститора неопходна је подршка виших нивоа власти.

У току је израда пројектно – техничке документације за реконструкцију основне школе Душан Поповић у Белушићу, а за реконструкцију основне школе Светозар Марковић у Лоћики постоји пројекат (вредност радова 18 000 000 динара). Потребна је подршка за реконструкцију школа.

Посебан проблем представља укидање службе хитне помоћи у локалној здравственој установи.

Ако се узме у обзир чињеница да је просек старости становника општине Рековац преко 64 године и да је први здравствени центар удаљен 35 км, уочава се веома велики проблем у збрињавању хитних случајева.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, ЈП Путеви Србије потреба за већим улагањима у путну инфраструктуру
- Министарство омладине и спорта подршка за реконструкција крова спортског центра у Рековцу
- Министарство привреде Републике Србије, помоћ у привлачењу и проналажењу инвеститора
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ за реконструкцију основних школе „Душан Поповић“ у Белушићу и „Светозар Марковић“ у Лоћики
- Министарство здравља помоћ за поновно увођење службе/јединице хитне помоћи у Рековцу

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ РЕКОВАЦ

Општина Рековац спроводи мере популационе политике у виду надокнаде за свако новорођено дете у износу од 100 000 динара. Такође, свака незапослена породиља добија надоканду у износу од 5 000 динара у трајању од 12 месеци а за сваки склопљени брак

издваја се помоћ у износу од 20 000 динара. Обезбеђен је бесплатан превоз за ученике и за треће дете у породици бесплатни уџбеници.

Свилајнац

Општина Свилајнац заузима површину од 362 км², има 22 насељена места, и на овој територији живи укупно 20.298 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	21.087	122	1.441	-124
2020.	20.706	156	1.371	-6
2021.	20.298	133	1.278	-23

Општина Свилајнац је потребна подршка за набавку опреме за сеоски вртић у Кушиљевоу где је организован боравак деце на припремном предшколском програму и деце узраста од 3 до 5,5 година (мешовите групе). Вртић се налази у издвојеним наменским просторима у ОШ „Вожд Карађорђе,, Кушиљево и потребно је додатно опремити вртић. Такође потребна је набавка опреме и за основне и средње школе.

Дом културе у селу Бобову саграђен је 1948 године и поред улагања у ранијим годинама, неопходна је помоћ за адаптацију. Бобово је највеће село свилајначке општине где живи Влашка национална мањина и дом културе је место окупљања и житеља суседних села.

Свилајнац се рапидно развија последњих година и коначно ће добити обилазницу којом ће се растеретити улице у насељеном делу, а пре свега изместити теретни саобраћај, смањити буку и загађење. И поред ових улагања потребна је подршка за асфалтирање локалних путева у сеоским срединама којих има преко двадесет.

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ за опремање постојећих објеката вртића, основне и средње школе
- Министарство културе и информисања помоћ за реконструкцију локалног дома културе у Бобову
- Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, ЈП Путеви Србије потреба за већим улагањима у путну инфраструктуру

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ СВИЛАЈНАЦ

Општина Свилајнац издваја новчана средства за помоћ родитељима за рођење детета почев од 2012. године. Одлуком Скупштине општине Свилајнац о једнократној помоћи за рођење детета у 2022. години одређена је једнократна помоћ за рођење детета на територији Општине Свилајнац у износу од 30.000,00 динара, а за треће дете у износу од 40.000,00 динара. Поред тога свака новорођена беба добија беби пакет са основним потрештинама и беби ауто-седиште. Издвајају се и новчана средства за помоћ за вантелесну оплодњу почев од 2014. године. До сада је овај вид помоћи остварило 13 парова, док је 4 пара остварено у улози родитеља.

Из локалног буџета издвајају се средства за помоћ студентима са просеком преко 9.00 у износу од 70.000 РСД од 2012.године, док ђаци генерација основних и средњих школа награђени су са по 50.000 РСД и ученици који су освојили награде на националним такмичењима награђени су са по 20.000 РСД;

Центар за бригу о породици је основан од стране Скупштине општине Свилајнац ради обављања делатности помоћи и подршке старим особама и особама са инвалидитетом, као и подршке родитељима кроз реализацију радионица, стручну подршку и дружења. Установа реализује различите услуге социјалне помоћи корисницима. У складу са актима локалне самоуправе Установа учествује у пословима информисања, процене, планирања, саветодавног усмерења, активације и реализације социо-едукативних активности у складу са потребама и интересовањима корисника. Стручни послови обухватају бригу о физичком, психичком, социјално-емотивном, когнитивном и развоју комуникације и стваралаштва код корисника. Саветовање осетљивих група корисника се реализује индивидуално и групно кроз различите терапијске поступке и саветовање, (дечји логопед, терапија сензорном собом, физиотерапеутске услуге).

Кориснички центар општине Свилајнац је основан је 2018. године и пружа бесплатне спортско-рекреативне, креативне, едукативне програме за најшире групе грађана;

Једина општина у Поморавском округу која има основану Слободну зону са фискалним, финансијским и царинским подстицајима и погодностима у пословању, што је резултирало великим бројем инвестиција на нашој територији. Преко 10 светских брендова ради у режиму Слободне зоне или се припрема за отварање погона.

Ћуприја

Општина Ћуприја заузима површину од 287 км², има 18 насељених места, и на овој територији живи укупно 26.828 становника према процени РЗС за 2021. годину.

Преглед демографских података у претходне три године:

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ	БРОЈ НЕЗАПОСЛЕНИХ	МИГРАЦИОНИ САЛДО
2019.	27.823	183	2.752	-59
2020.	27.393	162	2.640	-77
2021.	26.828	173	2.531	-71

У општини Ћуприја у великом проценту путна инфраструктура је покривена асфалтом, али недостаје водоводна и канализациона мрежа. Већина сеоских месних заједница има асфалтиране путеве али нису сви реконструисани и нису у задовољавајућем стању. Потребна је рехабилитација постојеће инфраструктуре и изградња непостојеће пре света водоводне и канализационе мреже.

У градским насељима Ћуприје неопходно је проширење вртића и у току је израда пројектно-техничке документације. Подршка ће бити потребна за проширење објеката предшколске установе.

Велики проблем представља незаинтересованост за преквалификацију и доквалификацију незапослених тј. неусклађеност стручних компетенција и потребних вештина незапослених лица са потребама локалног привредног сектора. Општина Ћуприја континуирано спроводи активности које доприносе унапређењу политике запошавања, у сарадњи са Националном службом за запошљавање (НСЗ). Потребно је креирати програм за преквалификацију и доквалификацију незапослених чиме би ускладили степен потребних знања и вештина незапослених са потребама локалног тржишта радне снаге

АКТИВНОСТИ ЗА ПРОНАЈАЖЕЊЕ РЕШЕЊА ЗА НАВЕДЕНЕ ПРОБЛЕМЕ:

- Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, ЈП Путеви Србије потреба за већим улагањима у путну инфраструктуру
- Министарство заштите животне средине – подршка изградњи примарне водоводне и канализационе мреже
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Национална служба за запошљавање подршка у програмима за преквалификацију и доквалификацију незапослених
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја, помоћ за проширење вртића у градској средини

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОПШТИНИ ЋУПРИЈА

Општина Ћуприја спроводи програм подстицај младих брачних парова на селу помоћ за куповину пластеника, у циљу подршке останку младих на селу. Општина помаже паровима у поступку биомедицински потпомогнутог оплођења постану родитељи. Такође уз помоћ локалне самоуправе организовани су превентивни прегледи жена.

Из овог извештаја који је резултат анализе конкретних података добијених у директном и индиректном контакту и разговорима са представницима укупно 135 ЈЛС проистиче да је унапређење демографске слике Републике Србије у најтешњој повезаности са степеном подршке породици са децом.

Подржана породица пружиће квалитетну подршку како младима тако и старима и допринети подизању стопе наталитета, смањењу негативних миграција младих и очувању и унапређењу квалитета живота свих чланова породице.

У циљу унапређења и доступности услуга из области образовања, здравствене и социјалне заштите неопходна је координисана активност Владе Републике Србије, ресорних министарстава и јединица локалне самоуправе како би се обезбедила неопходна подршка породици на путу успостављања одрживог локалног модела подршке. Уочена је заинтересованост и разумевање сопствене улоге ЈЛС у креирању оваквог вида неопходне подршке породици са децом који се пре свега ослања на осмишљену организацију постојећих локалних ресурса сходно идентификованим потребама породица и усмеравање локалног буџета ка успостављању одрживог система заокружене друштене бриге на локалном нивоу у области здравства, образовања у социјалне заштите. Такође охрабрује и чињеница да је и питање популационе политике и креирање мера за подизање броја новорођених спуштено и на локални ниво и да све већи број локалних чинилаца креира и мере које су примерене локалној зајници.

У Републици Србији данас живи 6,8 милина становника. Уколико не зауставимо негативне демографске трендове, према проценама демографа у Србији ће до 2050. године живети између 4,5 и 5 милиона становника од чега 3 милиона у Београду, а више од милион становника у Новом Саду и Нишу.

М И Н И С Т А Р

Радомир Дмитровић